

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1927: 25
SOCIALDEPARTEMENTET

FÖRSLAG

ANGÅENDE

DE SVENSKA LAPPARNAS RÄTT TILL
RENBETE I SVERIGE M. M.

AVGIVET

AV

SÄRSKILT TILLKALLAD SAKKUNNIG

S T O C K H O L M

1 9 2 7

Statens offentliga utredningar 1927

Kronologisk förteckning

1. Betänkande angående åtgärder för tryggande av skogs-vårdsstyrelsernas ekonomi m. m. Marcus. 109 s. Jo.
2. Utredning med förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. Av N. Herlitz. Norstedt. (2), 289 s. Ju.
3. Betänkande med förslag till lag om vissa av landsting eller kommuner drivna sjukhus m. m. Norstedt. 89 s. S.
4. Utredningar till belysande av arbetsfredsfrågan. Norstedt. 387 s. S.
5. Betänkande och förslag rörande den andliga vården vid armén. Norstedt. 51 s. Fö.
6. Supplement nr 3 till Sverges familjenamn 1920. Stat. repr.-anst. 31 s. Ju.
7. Betänkande angående sjöfartsavgifter. Idun. 376 s. H.
8. 1926 års pensionsutredning. Betänkande med förslag till ny civil pensionslag m. m. Marcus. 165 s. Fi.
9. Hussvampen och konservering av trä mot röta. Kungl. Byggnadsstyrelsens meddelande nr 2. Tullberg. 68 s. 16 s. planscher. K.
10. Betänkande med förslag till lag om sinnessjuka och om undersökning angående sinnesbeskaffenhet m. m. 1926 års sinnessjuksakkunnigas betänkande. 1. Norstedt. 128 s. S.
11. 1924 års bankkommitté. Betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 22 juni 1911 (nr 74) om bankrörelse m. m. Marcus. 228 s. Fi.
12. Betänkande med förslag angående den statsunderstödda egna hemsverksamheten. Marcus. 269 s. Jo.
13. Betänkande med förslag angående vidgad rätt till utträde ur svenska kyrkan jämte därmed sammanhängande frågor. Norstedt. 428 s. Ju.
14. Yttrande angående allmänna principer för en ny gruvlagstiftning. Tiden. 175 s. Fi.
15. Yttranden i anledning av processkommissionens betänkande angående rättegångsväsendets ombildning. Norstedt m. fl. (4), 322 s. Ju.
16. Betänkande med förslag till åtgärder gentemot missbruk av alkoholhaltiga apoteksvaror m. m. samt av behörigheten att å recept utskriva spritdrycker m. m. från apoteksinrättning. Marcus. 154 s. Fi.
17. Järnvägs- och automobiltrafikkonferensen i Stockholm den 23—25 maj 1927. Norstedt. 169 s. K.
18. Sinnesslövardssakkunnigas betänkande. 2. Betänkande med förslag rörande ordnandet av vården av vuxna vanartade sinnesslöa (asociala imbecilla). Norstedt. 71 s. S.
19. Utlatande angående tillverkning av alkoholsvaga i ex traktrika maltdrycker. Marcus. 35 s. Fi.
20. Betänkande med förslag till förordning med tulltaxa. Marcus. 516 s. Fi.
21. Betänkande med förslag till kungörelse angående anställande av kommissionärer hos statsdepartementet och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter. Av K. A. Gisslén. Beckman. 41 s. S.
22. Utredning angående disposition av skogsavkastningen vid beställen anslagna till klockare och lärare vid de allmänna läroverken. Av G. Thulin. Norstedt. 97 s. E.
23. Promemorior rörande vissa beskattningsfrågor. Marcus. 90 s. Fi.
24. Tabeller rörande taxeringen av jordbruksfastighet år 1922 i rikets landskommuner. Marcus. (1), 39 s. Fi.
25. Förslag angående de svenska lapparnas rätt till renbetes i Sverige m. m. Beckman. 83 s. S.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivnas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1927: 25
SOCIALDEPARTEMENTET

FÖRSLAG

ANGÅENDE

DE SVENSKA LAPPARNAS RÄTT TILL RENBETE I SVERIGE M. M.

AVGIVET

AV

SÄRSKILT TILLKALLAD SAKKUNNIG

STOCKHOLM 1927
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI

[1794 27]

STATENS BEVÄRINGS- OCH FÖRSÄKRINGS-
KONTOHÅLLNING

FÖRSÄG

LAGADE

DE SVENSKA LAPPARNAS RÄTT TILL
RENNETT I SVERIGE M. M.

AVTAL

SÄRSKILT TILL ALLE SÄKINGAR

STOCKHOLM 1892
K. J. SELMANS FÖRTRYCKERI

INNEHÅLL.

	Sid.
Skrivelse till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet...	5
Lagförslag:	
Förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.....	7
» » » » renmärken	33
» » » » ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1919 (nr 445) innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbeting	38
Motiv	41

INNEHÅLL

24	Skrivelse till Högsta Rättshuset och till Högsta Förvaltningsnämnden
25	Förslag till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
26	konstruktion
27	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
28	konstruktion
29	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
30	konstruktion
31	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
32	konstruktion
33	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
34	konstruktion
35	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
36	konstruktion
37	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
38	konstruktion
39	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
40	konstruktion
41	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
42	konstruktion
43	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
44	konstruktion
45	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
46	konstruktion
47	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
48	konstruktion
49	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
50	konstruktion
51	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
52	konstruktion
53	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
54	konstruktion
55	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
56	konstruktion
57	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
58	konstruktion
59	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
60	konstruktion
61	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
62	konstruktion
63	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
64	konstruktion
65	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
66	konstruktion
67	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
68	konstruktion
69	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
70	konstruktion
71	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
72	konstruktion
73	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
74	konstruktion
75	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
76	konstruktion
77	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
78	konstruktion
79	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
80	konstruktion
81	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
82	konstruktion
83	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
84	konstruktion
85	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
86	konstruktion
87	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
88	konstruktion
89	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
90	konstruktion
91	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
92	konstruktion
93	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
94	konstruktion
95	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
96	konstruktion
97	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
98	konstruktion
99	och till lag om de svenska fartygens rätt till svenskt fartygs
100	konstruktion

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet.

SEDAN KUNGL. MAJ:T den 13 juni 1919 uppdragit åt en kommitté att utföra en allmän revision av de bestämmelser, som reglera lapparnas förhållanden inom riket och den icke lapska befolkningens rätt att hålla renar, avlämnade nämnda kommitté — 1919 års lappkommitté — med skrivelse den 31 maj 1923 förslag till, bland annat, lag om fjällrenskötsel, lag om skogsrenskötsel och lag om renmärken.

Efter det yttranden över kommitténs förslag inhämtats samt förslagen därefter inom Kungl. Socialdepartementet undergått viss överarbetning, beslöt Kungl. Maj:t den 30 maj 1924, att lagrådets yttrande skulle inhämtas över de sålunda överarbetade förslagen. Uti yttrande den 4 juli 1924 förklarade lagrådet bland annat, att förslagen enligt lagrådets mening tarvade en genomgripande omarbetning.

Genom nådigt beslut den 13 juli 1926 bemyndigades sedermera Herr Statsrådet att tillkalla högst fyra sakkunniga att inom departementet biträda med överarbetning av kommitténs berörda förslag. Jämlikt sålunda erhållet bemyndigande har Herr Statsrådet samma dag tillkallat undertecknad, Widén, att såsom sakkunnig biträda med nämnda överarbetning samt till sekreterare utsett hovrättsrådet Hilding Forssman.

Uti överlämnat utdrag av statsrådsprotokollet för berörda den 13 juli 1926 hava angivits vissa grunder, efter vilka överarbetningen borde ske.

Till den sakkunnige har för att tagas i övervägande vid fullgörande av hans uppdrag, genom särskilda remisser av den 16 september och den 28 oktober 1926 överlämnats vissa, av myndigheter och enskilda hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar, avseende dels användningen av medel, tillhörande Norrbottens och Västerbottens läns lappfonder, dels ifrågasatt utredning för åstadkommande av enhetligare grunder beträffande nyttjanderättsupplåtelser å kronans mark ovan odlingsgränsen i lappmarkerna, dels fråga om rätt för bofasta svenskar inom Malå socken att såsom binäring hålla renar dels ock dispositionen av för medel ur Västerbottens lappfond förvärvade fastigheter.

Den sakkunnige har tillika med sekreteraren, jämlikt vederbörligt tillstånd, under juli månad 1927 företagit en resa inom vissa delar av Norrbottens

och Västerbottens län för överläggning med myndigheter och andra vederbörande angående den sakkunniges uppdrag berörande frågor, särskilt frågan om idkande efter särskilt meddelat tillstånd av renskötsel inom vissa kommuner nedom lappmarksgränsen i Norrbottens län.

De lagförslag jämte motiv, som den sakkunnige härmed överlämnar, äro följande:

- a) förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige;
- b) förslag till lag om renmärken;
- c) förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1919 (nr 445) innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Vid fullgörande av sitt uppdrag har den sakkunnige ansett, att vissa av de av kommittén i förslagen till lag om fjällrenskötsel och lag om skogsrenskötsel föreslagna bestämmelser om nyttjanderättsupplåtelser å kronomark icke böra upptagas i de nu avgivna lagförslagen, utan att de upplåtelser, dessa bestämmelser avse reglera, böra göras till föremål för särskilda föreskrifter i annan ordning. I fråga om dessa kommer att avgivas särskilt förslag.

Slutligen anser sig den sakkunnige böra i detta sammanhang vidröra en det ifrågavarande uppdraget närstående fråga, nämligen om lappfogdetjänsternas ställning och därmed sammanhängande lönerereglering. Redan enligt gällande lag hava lappfogdarna en mångfald viktiga åligganden. Den förbättring, som numera inträtt såväl med avseende å lapparnas sätt att bedriva sin renskötsel som i förhållandet mellan lappar och bofasta, torde till icke ringa del kunna tillskrivas lappfogdarnas verksamhet. Uti det nu avgivna förslaget till ny renbeteslag hava lappfogdarnas åligganden ytterligare ökats. Och det torde med rätta kunna sägas, att ett lyckligt resultat av den nya lagstiftningen väsentligen är beroende på lappfogdarnas nit och intresse för densamma rationella genomförande och tillämpning. Det är därför av synnerlig vikt, att dessa befattningar innehavas av personer, som äro väl kvalificerade för sysslan. Med hänsyn härtill synes frågan om beredande åt lappfogdarna av en tryggad tjänsteställning icke längre böra undanskjutas. Härtill kommer, att det torde få anses oegentligt att i lag lägga vissa funktioner och därtill så betydelsefulla som lappfogdarnas enligt renbeteslagen skulle bliva på personer, som icke innehava fast tjänsteställning utan endast tillsättas på förordnanden, som förnyas för varje budgetår.

Stockholm den 30 september 1927.

JOHAN WIDÉN.

HILDING FORSSMAN.

Förslag

till

Lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

Om rätt att driva renskötsel samt om fjällrenskötsel och skogsrenskötsel.

1 §.

Rätt att driva renskötsel, varom i denna lag sägs, tillkommer person av lapsk härkomst, såvitt hans fader eller moder eller någon av dessas föräldrar såsom stadigvarande yrke drivit renskötsel eller biträtt i dylik näring. Sådan rätt tillkommer ock kvinna, som är eller varit gift med rensköttande lapp. Har kvinna, som är berättigad att driva renskötsel, ingått äktenskap med annan än lapp, som här sägs, må hon ej vidare åtnjuta denna rättighet, Konungens befallningshavande obetaget att, där i något fall synnerliga skäl föreligga, medgiva, att hon i den omfattning, som prövas lämplig, må vid nämnda rättighet bibehållas.

Rätt att driva renskötsel innefattar befogenhet för lappen att å de trakter, där han äger uppehålla sig med sina renar, under iakttagande av de i denna lag meddelade bestämmelser begagna sig av land och vatten till underhåll för sig och renarna.

När i denna lag talas om lapparnas renar förstås därmed icke allenast deras egna renar utan ock sådana, som andra, på sätt i denna lag sägs, satt i deras vård (skötesrenar).

2 §.

1. Lappar, som driva *fjällrenskötsel*, vare berättigade att föra sina renar på bete under varje tid av året dels å trakterna ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker dels ock inom Jämtlands län å renbetesfjällen, varunder inbegripas såväl de vid avvitringen för lapparna avsatta renbetesfjällen som ock de till utvidgning av dessa fjäll sedermera upplåtna områden.

2. Fjällappar må ock föra sina renar på bete å trakterna nedanför odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker samt å de trakter utom nämnda lappmarker och renbetesfjällen i Jämtlands län, som lapparna efter gammal sedvana besökt med sina renar, dock endast under oktober, november, december, januari, februari, mars och april månader, såvitt icke antingen avtal träffats med vederbörande jordägare eller brukare om rätt för lapparna att uppehålla sig där under annan tid av året eller ock otjänliga väderleks- eller betesförhållanden nödgå till tidigare flyttning om hösten eller hindra återflyttning om våren.

3. Prövas beträffande visst område utövandets av den rätt, som tillkommer lapp enligt 1 och 2 mom., vara i synnerlig mån betungande för den jord-

brukande befolkningen, må Konungen förordna, att området ej vidare må begagnas för fjällrenskötsel. I ty fall skall dock erforderlig betesmark anvisas lapparna å annat härför lämpligt område.

4. Prövar Konungen nödigt, att jord, som tillhör annan än kronan, skall tagas i anspråk antingen för det i 3 mom. sista punkten omförmälda ändamål eller ock för att bereda lapparna vid de för dem avsatta områdena tillgång till skogsmark eller bete eller till vägar emellan områdena eller till anläggande av broar över vattendrag eller för att uppföra stängsel till förekommande av skada av renar, skall vad för ändamålet erfordras mot ersättning avstås eller upplåtas; och äge för sådant fall de i lagen om expropriation meddelade bestämmelser motsvarande tillämpning.

Särskild rätt, som i avseende å fastighet tillkommer annan än kronan, må ock exproprieras, om Konungen prövar det nödigt för ändamål, som nu är sagt.

3 §.

1. Lappar, som driva *skogsrenskötsel*, vare berättigade att föra sina renar på bete under varje tid av året inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen och å sådan mark nedom samma gräns, som antingen tillhör kronan, eller, ehuru upplåten till enskilda, vid avvittningen förklarats utgöra renbetesland eller av ålder varit såsom sådant land använd, dock endast å trakter, där skogsrenskötsel av ålder förekommit och fortfarande drives antingen året om eller under våren, sommaren eller hösten.

2. Å annan mark inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker, som av ålder användes för betning av skogsrenar, så ock å de trakter nedanför lappmarksgränsen i nämnda län, vilka skogslappar från dessa läns lappmarker efter gammal sedvana vissa tider av året besökt med sina renar, äga skogslapparna jämväl föra sina renar på bete, dock endast under oktober, november, december, januari, februari, mars och april månader, såvitt icke antingen avtal träffats med vederbörande jordägare eller brukare om rätt för lapparna att uppehålla sig där under annan tid av året eller ock otjänliga väderleks- eller betesförhållanden nödga till tidigare flyttning om hösten eller hindra återflyttning om våren.

3. Prövas beträffande visst område utövändet av den rätt, som tillkommer lapp enligt 1 och 2 mom., vara i synnerlig mån betungande för den jordbrukande befolkningen eller hinderligt för odlingens fortgång eller ock medföra väsentligt hinder eller avsevärd skada för fjällrenskötseln, må Konungen förordna, att området ej vidare må begagnas för skogsrenskötsel.

4 §.

Utan hinder av vad i 2 och 3 §§ stadgats må Konungens befallningshavande, där sådant med hänsyn till betesmarkernas bevarande eller eljest för renskötseln behov prövas nödigt, kunna påbjuda, att betning av renar inom viss trakt antingen skall äga rum allenast i begränsad omfattning eller ock tillsvidare eller för viss tid upphöra.

5 §.

Finner Konungen visst område å trakt, där lapparna äga uppehålla sig med sina renar, oundgängligen erforderligt för särskilt ändamål av större betydelse, må sådant område undantagas från lapparnas begagnande.

Är område, som sålunda undantages, beläget ovan odlingsgränsen eller inom renbetesfjällen, skall för det intrång, som genom områdets undantagande orsakas för renskötseln, lämnas skälig gottgörelse, vilken enligt bestämmelser, som givas av Konungen, skall användas till förmån för lapparna.

6 §.

Där det för samfärdselns uppehållande prövas nödigt, äge Konungens befallningshavande förordna, att vissa områden vid färdväg ej må begagnas till annat bete för renar än det, som ifrågakommer under flyttning eller annan färd å vägen, så ock att visst område omkring kyrkoplats, tingsställe, marknadsplats eller annan därmed jämförlig plats ej må användas till annat bete för renar än för deras dragrenar, som besöka platsen.

Om lappby.

7 §.

De trakter, där renskötsel må drivas under varje tid av året, skola indelas i lappbyar, varvid bestämda gränser skola fastställas för de betesområden, inom vilka betesrätten må utövas. Det ankommer på Konungens befallningshavande att efter hörande av de lappar, vilkas rätt är i fråga, verkställa sådan indelning ävensom vidtaga den ändring i verkställd indelning, som av omständigheterna påkallas.

För lappby må i den mån så prövas möjligt och lämpligt i enahanda ordning fastställas betesområden med bestämda gränser jämväl inom de trakter, där lapparna äga uppehålla sig med sina renar allenast under oktober, november, december, januari, februari, mars och april månader.

För två eller flera lappbyar må kunna fastställas gemensamt betesområde.

8 §.

Till lappby höra:

1) lappar, vilka såsom stadigvarande yrke inom lappbyn driva renskötsel eller biträda i sådan näring,

2) lappar, som förut på ett stadigvarande sätt inom lappbyn drivit eller biträtt i renskötsel men till följd av ålderdom eller sjukdom upphört därmed och icke stadigvarande ägnat sig åt annan sysselsättning,

3) hustru och hemmavarande barn till lapp, som här avses, ävensom omynligt barn till avliden sådan lapp, ändå att de icke själva driva eller biträda i renskötsel.

Lapp, som ej tillhör lappby, äger icke begagna sig av de med rätt att driva renskötsel enligt denna lag förenade förmåner.

9 §.

I den mån betesområde med bestämda gränser blivit fastställt för lappby, må lapp ej utan Konungens befallningshavandes medgivande föra sina renar på bete utom sagda område.

10 §.

1. Vill lapp med sina renar flytta från en lappby till en annan eller vill lapp, som ej tillhör lappby, för utövande av rätt att driva renskötsel inflytta till lappby, söke tillstånd därtill hos Konungens befallningshavande i det län, dit den lappby hör, till vilken inflyttning önskas. Vid ansökningen skall fogas uppgift om antalet av de renar, med vilka sökanden vill flytta, samt avklipp av renmärke, som är renarna åsatt. Över ansökningen skall Konungens befallningshavande höra lapparna i den lappby, dit inflyttning ifrågasättes, samt, där inflyttningen kan beröra lappby inom annat län, Konungens befallningshavande därstädes. Giver den i ärendet verkställda utredningen vid handen, att nödigt utrymme finnes inom lappbyn, och prövas inflyttningen eljest lämpligen kunna ske, meddele Konungens befallningshavande sökanden rätt att inflytta och föreskrive därvid tillika, inom vilken tid inflyttningen skall vara verkställd.

Lapp, som tagit tjänst som renskötare inom främmande lappby, vare dock berättigad att utan tillstånd, som nyss är sagt, återflytta med sina renar till sin förutvarande lappby.

2. Inflyttar lapp med sina renar till lappby utan Konungens befallningshavandes tillstånd, äge Konungens befallningshavande förelägga honom vid vite att inom viss tid avflytta från lappbyn; och må i fall av tredska Konungens befallningshavande utdöma vitet och antingen förelägga nytt vite eller ock, där så finnes lämpligare, föreskriva vidtagande på den tredska bekostnad av för rättelses vinnande nödiga åtgärder, därvid Konungens befallningshavande, om rättelse icke annorledes kan vinnas, må förordna, att renarna skola levande eller slaktade försäljas för renägarens räkning.

11 §.

1. För varje lappby skall finnas en byordning, vilken utfärdas av Konungens befallningshavande efter lapparnas hörande.

Byordningen skall, i den mån sådant finnes erforderligt, innehålla föreskrifter angående ordningen för renskötselns drivande inom lappbyn samt i övrigt angående förhållandet mellan lapparna inbördes, såsom om:

a) fördelning av betet inom lappbyn, flyttningar, som för renbetets bevarande och renskötselns ändamålsenliga drivande anses nödiga, eller ordnande i övrigt av betesrättens utövning;

b) antalet renar, som må föras på bete å visst betesområde;

c) renhjordarnas bevakning, antalet renvaktare samt dessas anskaffande, i fall av tredska, på den tredska bekostnad ävensom hjordarnas ordnande och sammanhållande vid flyttningar;

d) renhjords samlande för märkning, för urskiljning av främmande renar eller för annat ändamål;

e) förfarandet vid renmärkning och renslakt, särskilt vid nedslaktning av omärkta renar eller av renar, vilkas märken blivit förstörda eller förfalskade eller äro okända, ävensom vid försäljning av dylika renar, levande eller slaktade, så ock tid för och förfarande vid uppvisning, som i lagen om renmärken sägs, av renar, vilkas märken blivit förstörda eller förfalskade eller äro okända;

f) ersättning till lapp för märkning av annans ren eller för tillfällig vård om främmande renar eller till ordningsman för omhändertagande och vidare förfarande med omärkta renar eller med renar, vilkas märken blivit förstörda eller förfalskade eller äro okända;

g) förvaltning, användning och redovisning av lappbyn gemensamt tillhöriga medel; samt

h) sättet för överläggning och beslut i ämnen, som röra lappbyn gemensamt, ävensom i vilka fall lappbyn må uppdraga åt fullmäktige att besluta å lappbyns vägnar och i vilken ordning dessa skola utses.

2. I byordning må, där ej ansvar enligt denna lag är bestämt, stadgas vite från fem till femhundra kronor för underlåtenhet att ställa sig byordningens bestämmelser till efterrättelse. Den som under tid, då han är tilltalad för förseelse mot byordning, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder lagligen förvunnen härtill, för varje gång stämning utfärdats och delgivits fällas till vite efter ty i byordningen är sagt.

12 §.

Med varje lappby skall minst en gång om året efter Konungens befallningshavandes förordnande hållas sammanträde inför lappfogde eller landsfiskal å tid, som för lappbyn är lämplig.

Över ärenden, som å sammanträde behandlas, skall föras protokoll av den, inför vilken sammanträdet hålles.

13 §.

1. I varje lappby skall finnas en ordningsman, vilken de till lappbyn hörande renägande lapparna äga inom sig utse vid sammanträde, som efter Konungens befallningshavandes förordnande hålles inför lappfogde eller landsfiskal.

2. Om valet skall Konungens befallningshavande genast underrättas genom den, inför vilken sammanträdet hållits, och ankommer på Konungens befallningshavande att pröva den valdes lämplighet för befattningen samt, därest han finnes lämplig, meddela honom förordnande men i annat fall föreskriva nytt val.

3. Ordningsman utses för en tid av sex år med rätt för honom att efter två år eller, därest giltigt förfall visas, dessförinnan erhålla entledigande från befattningen; vare han dock skyldig att bestrida densamma intill dess annan ordningsman blivit utsedd och av Konungens befallningshavande förordnad.

Konungens befallningshavande äge ock, när skäl därtill föreligger, före tjänstgöringstidens utgång entlediga ordningsman.

4. Ordningsman åligger att vaka över efterlevnaden av gällande lagar rörande renskötelsen och av den för lappbyn fastställda byordningen samt att i övrigt ställa sig till efterrättelse den instruktion, Konungens befallningshavande för honom utfärdar.

5. Ordningsman åtnjuter i och för sin befattning enahanda skydd som tjänsteman. Till ordningsman skall av allmänna medel utgå ersättning efter ty därom särskilt stadgas.

Om renlängd.

14 §.

1. För varje lappby skall vid sammanträde, som i 12 § sägs, årligen upprättas en längd, upptagande varje särskild person, som har renar inom lappbyn, samt det antal renar han äger. Längden upprättas med ledning av lapparnas uppgifter eller, där enighet ej kan vinnas, efter bestämmande av ordningsmannen och, om lapparna det önska, två vid tillfället utsedda lappar. Därest lappbys område till någon del utgöres av eller ingår i skadeersättningsområde, varom i 43 § förmåles, skall särskild längd för sådan del av lappbyn upprättas.

Längden, som skall bestyrkas av ordningsmannen och två vid sammanträdet närvarande lappar, länder sedermera, intill dess ny längd blivit på enahanda sätt upprättad, till efterrättelse i de fall, då enligt denna lag eller byordning lapparnas rättigheter och skyldigheter bestämmas efter antalet renar, såvitt ej styrkas kan, att detta antal under tiden genom olycksfall eller av annan tillfällig anledning väsentligen förändrats.

Av längden upprättas tre exemplar, av vilka ett överlämnas till Konungens befallningshavande och ett till ordningsmannen samt ett förvaras av lappfogden.

2. Huru till undersökning av renlängds riktighet i visst fall må hållas tillfällig renräkning stadgas i 55 § 2 mom.

Om flyttningar.

15 §.

Lapparna må icke förmenas att med sina renar flytta mellan de områden, å vilka rätt till renbete tillkommer dem; vare dock skyldiga att taga väg där minsta skada förorsakas. Konungens befallningshavande äger att i händelse av tvist bestämma, var flyttningstvång må tagas.

16 §.

Renar må såvitt möjligt icke vid flyttning lämnas efter eller tillåtas att utan bevakning ströva i förväg vare sig under flyttningen eller innan lapparna själva anträtt densamma. Sker det ändock, skola lapparna så fort ske kan samla renarna och återföra dem till hjorden, vid äventyr att lappfogden eljest äger verkställa sådant på lapparnas bekostnad eller, då fråga är om allenast ett fåtal renar, vidtaga annan lämplig åtgärd.

17 §.

Flyttningsväg, som lapparna av ålder nyttjat, må fortfarande av dem användas; dock att, när omläggning av sådan väg är av synnerliga skäl påkallad och finnes kunna ske utan väsentlig olägenhet för lapparna, Konungens befallningshavande må meddela tillstånd härtill och anvisa ny, för lapparna tjänlig flyttningsväg. Ej må genom röjning, uppodling av jord, uppförande av hägnader, utläggande av timmerbommar eller annorledes flyttningsväg göras obrukbar för lapparna eller framkomligheten å densamma i väsentlig mån försvåras för dem.

18 §.

1. Lapp, som med renar flyttar utom den socken, där han har sitt hemvist, skall för varje socken, som under flyttning av honom besökes, inom åtta dagar efter det han ankommit dit hos landsfiskalen härom göra anmälan och därvid uppgiva namn och hemvist samt, om han har andras renar under sin vård, ägarna till dessa renar; och må lappen utan ersättning erhålla bevis om anmälningsskyldighetens fullgörande.

2. Konungens befallningshavande äge, om så finnes nödigt, förordna en eller flera personer, bosatta å platser, som ligga i lapparnas flyttningsväg, att mottaga anmälan, som ovan sägs, och utfärda bevis däröver; och skall i ty fall underrättelse om de förordnades namn och bostad årligen intagas i länskungörelserna. Uppgifter, vilka av sådan person mottagas, skola av honom så fort ske kan överlämnas till landsfiskalen, vilken det åligger att över samtliga inkomna uppgifter föra dagbok.

Om renarnas bevakning och om försumlighet i renskötseln.

19 §.

Lapparna skola på ett stadigvarande sätt och i överensstämmelse med fordringarna på en god renskötsel övervaka sina renar.

Ådagalägger lapp försumlighet i renskötseln, så att därigenom skadegörelse eller andra olägenheter förorsakas, må Konungens befallningshavande härför tilldela honom varning. Låter han sig icke därav rättas eller är försumligheten av svårare beskaffenhet, äger Konungens befallningshavande föreskriva lämpliga åtgärder för åstadkommande av bättre bevakning av renarna eller förordna, att renarna skola för viss tid eller tillsvidare överlämnas till vård åt annan renskötande lapp eller att renantalet skall minskas genom försäljning av renar, levande eller slaktade, eller ock, där Konungens befallningshavande efter lapparnas hörande finner honom uppenbart olämplig som renvårdare, förklara honom förlustig rätten att vidare driva renskötsel; och gälle i sistnämnda fall om den försumliges rätt att innehava renar vad i 50 § 1 mom. är stadgat om skötesrenar. Närmare bestämmelser om verkställigheten av föreskrivna åtgärder meddelas av Konungens befallningshavande, som därvid äger förelägga vite samt i händelse av tredska utdöma vitet och antingen förelägga nytt vite eller ock låta vidtaga åtgärden på den tredskandes bekostnad.

Om förvildade renar.

20 §.

Finnas å viss trakt förvildade renar, meddelar Konungen de bestämmelser, vilka äro erforderliga för att dessa renar må dödas.

Om lapparnas bostäder m. m. samt om odlingar.

21 §.

Lapp må å område, där han äger uppehålla sig med sina renar, i erforderlig omfattning med de inskränkningar här nedan sägs åt sig inrätta kåta samt uppföra bod för förvaring av sina tillhörigheter eller därför vidtaga andra anordningar.

Med kåta förstås tältkåta eller annan kåta med lapsk eldstad (aran).

Å inägor må kåta eller bod icke uppföras, med mindre vederbörande jordägare eller brukare därtill givit sitt samtycke.

Nedanför odlingsgränsen eller utom renbetesfjällen å utmark till enskild eller kommun tillhörig fastighet, allmänningsskog dock undantagen, ävensom å utmark till kronohemman eller kronolägenhet, som ej står under kronans omedelbara disposition, må fast kåta eller bod icke uppföras annat än efter anvisning av jordägaren eller brukaren eller, där lappen icke åtnöjes därmed, av lappfogden.

22 §.

1. I den mån för renskötselns bedrivande erfordras må lapp å trakt inom lappmarkerna eller å renbetesfjällen, där han äger uppehålla sig med sina renar, under iakttagande av vad här nedan stadgas uppföra stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad.

Å enskild eller kommun tillhörig fastighet eller å kronomark, som ej står under kronans omedelbara disposition, må stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad icke uppföras, med mindre vederbörande jordägare eller brukare därtill lämnat sitt samtycke.

Å annan kronans mark må byggnad, varom ovan sägs, uppföras efter särskilt tillstånd, som på därom gjord ansökning meddelas vad angår trakt ovan odlingsgränsen eller å renbetesfjällen av Konungens befallningshavande samt i fråga om övriga trakter av domänstyrelsen efter samråd med Konungens befallningshavande. Över ansökningen skola lapparna höras. Vid prövningen av densamma har vederbörande myndighet ej mindre att tillse, att byggnaden varder förlagd å plats, som med hänsyn till renskötseln i trakten och andra förhållanden är lämplig, samt att den icke göres större än för dess ändamål av bostad åt lapp, som driver renskötsel å trakten, är nödvändigt, än även att meddela de särskilda bestämmelser i avseende å byggnadens beskaffenhet och nyttjande, som prövas erforderliga.

2. Upphör lapp, som innehar byggnad, varom ovan sägs, att driva renskötsel i trakten, eller överlåtes byggnaden å annan än lapp, som driver

renskötsel och tillhör samma lappby, ankommer på den myndighet, som meddelat tillståndet, att bestämma, huruvida och på vilka villkor byggnaden må kvarstå. Anses byggnaden icke böra bibehållas, äger myndigheten bestämma, huruvida och i vad mån gottgörelse må utgå för å byggnaden nedlagt arbete samt för virke därtill, som icke erhållits avgiftsfritt av kronan.

23 §.

Å kronomark under kronans omedelbara disposition, belägen inom lappmarkerna eller å renbetesfjällen, må lapp upptaga odling efter särskilt på därom gjord ansökning lämnat tillstånd.

Sådant tillstånd meddelas efter lapparnas hörande i fråga om trakterna ovan odlingsgränsen och inom renbetesfjällen av Konungens befallningshavande samt vad angår övriga trakter av domänstyrelsen efter samråd med Konungens befallningshavande. Tillstånd må ej lämnas med mindre odlingen befinnes icke vara till hinder för renskötseln å trakten samt ej heller, därest sökanden kan antagas genom odlingens nyttjande komma att efterätta vården av sina renar. Storleken och beskaffenheten av odlingen, som må vara av allenast ringa omfattning, bestämmas av vederbörande myndighet.

Tillstånd till odling må återkallas, när omständigheterna därtill föranleda.

Innehavaren av odlingen stånde själv skada, som å odlingen förorsakas av renar, utan så är att renarnas ägare handlat i syfte att skadan göra.

Om hållande av getter.

24 §.

Å kronomark under kronans omedelbara disposition må *fjällapp* icke förmenas att hava getter på bete under tid, då han äger att där uppehålla sig med sina renar; dock må antalet getter icke överstiga fem för hushåll.

Om ringgården och andra stängsel.

25 §.

1. Lapparna äro berättigade att å de områden, där de äga uppehålla sig med sina renar, uppföra gärde för mjölkning, märkning eller skiljning av renar (ringgärde) ävensom annat stängsel för tillfälligt behov och av ringa utsträckning.

Nedom odlingsgränsen eller utom renbetesfjällen må dock ringgärde, avsett för stadigvarande bruk, uppföras endast å plats, som anvisas av vederbörande jordägare eller brukare eller, då fråga är om kronomark under kronans omedelbara disposition eller kommun tillhörig allmänningsskog, av lappfogden efter samråd med vederbörande skogstjänsteman. Åtnöjes ej lappen med jordägares eller brukares anvisning, må plats för gärdet bestämmas av lappfogden.

2. Annat stängsel för renar än i 1 mom. sägs må uppföras allenast efter särskilt tillstånd av Konungens befallningshavande.

Om skogsfång.

26 §.

Å mark under kronans omedelbara disposition samt å kommun tillhörig allmänningsskog är lapp berättigad att till eget behov av virke använda skogen, dock med nedan angivna begränsningar:

1) Ovan odlingsgränsen inom lappmarkerna samt å renbetesfjällen må virke till uppförande, ombyggnad eller underhåll av stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad samt växande träd till uppförande av sådant stängsel, som avses i 25 § 2 mom., allenast tagas efter anvisning eller utsyning.

2) I fråga om lapps rätt att nedom odlingsgränsen inom lappmarkerna taga virke till uppförande, ombyggnad eller underhåll av stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad vare lag som i 1) sägs. Å dessa trakter må lapp ej taga växande barrträd till uppförande eller ombyggnad av fast kåta, bod eller stängsel annat än efter anvisning eller utsyning.

3) Utom lappmarkerna och renbetesfjällen må allenast tagas torra träd, vindfällan, skogsavfall samt en- och videbuskar ävensom å utmark växande lövträd för tillfälligt behov samt tall- och grantjur till slöjdvirke.

27 §.

Beträffande enskild eller kommun tillhörig mark, allmänningsskog dock undantagen, så ock kronomark, som ej står under kronans omedelbara disposition, skall i fråga om lapps rätt till skogsfång gälla följande:

1) Ovan odlingsgränsen inom lappmarkerna samt å renbetesfjällen äger lapp till eget behov av virke använda skogen i enahanda ordning och omfattning, som i 26 § stadgats med avseende å samma trakter; dock må virke till uppförande, ombyggnad eller underhåll av stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad ej tagas, med mindre vederbörande jordägare eller brukare därtill givit sitt samtycke; ej heller må växande träd till uppförande eller ombyggnad av fast kåta, bod eller stängsel tagas utan anvisning eller utsyning.

2) Nedom odlingsgränsen inom lappmarkerna må *fjällapparna* använda skogen till eget behov, dock med iakttagande av att virke till uppförande, ombyggnad eller underhåll av stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad ej må tagas, med mindre vederbörande jordägare eller brukare därtill givit sitt samtycke, ävensom att såväl virke till nyss nämnda ändamål som växande träd till uppförande eller ombyggnad av fast kåta, bod eller stängsel ej må tagas utan anvisning eller utsyning.

Skogslapparna äga å de trakter, som avses i nästföregående stycke, till eget behov under flyttning med renarna taga bränsle samt virke till tältstänger, kåtor, bodar och ställningar för förvaring av sina tillhörigheter ävensom slöjdvirke. Erfordras för nämnda ändamål växande barrträd, må sådana träd tagas allenast efter anvisning eller utsyning.

3) Utom lappmarkerna och renbetesfjällen gälle om *fjällapparnas* rätt till skogsfång vad i 26 § i sådant avseende stadgats.

Skogslapparna äga utom lappmarkerna till eget behov under flyttning med renarna taga, dock endast för de i 2) andra stycket omförmälda ändamål, torra träd, vindfällen, skogsavfall samt en- och videbuskar ävensom å utmark växande lövträd för tillfälligt behov samt tall- och grantjur till slöjdvirke.

28 §.

För virke, som tages å kronomark under kronans omedelbara disposition eller å kommun tillhörig allmänningsskog, erlägges ingen betalning.

Vad angår skogsfång å annan mark erlägges för virke, som må tagas allenast med samtycke av vederbörande jordägare eller brukare, betalning enligt överenskommelse. I övrigt skall, där jordägaren eller brukaren sådant fordrar, för virke, som enligt vad i 27 § stadgas ej må tagas annat än efter anvisning eller utsyning, ävensom för växande lövträd samt tall- och grantjur, som tages utom lappmarkerna och renbetesstjällen, givas en billig ersättning, som i brist av åsämjande bestämmes av en av Konungens befallningshavande förordnad värderingsman.

29 §.

Därest beträffande enskild eller sådan kronan eller kommun tillhörig mark, som avses i 27 §, skogens fortsatta utnyttjande av lapparna till vedfång invid boplatz skulle visa sig i allt för hög grad betungande för vederbörande jordägare eller brukare, må Konungens befallningshavande på framställning av denne förordna, att bränsle ej må tagas annorledes än efter anvisning.

30 §.

Lapp, som äger eller brukar fastighet eller är i tjänst hos ägare eller brukare av fastighet, må icke använda sin rätt till skogsfång enligt denna lag för fastighetens behov av virke vare sig till byggnader, hägnad, bränsle eller annat ändamål.

31 §.

Då sådant är oundgängligen nödvändigt för renarnas uppehälle, må lapparna å områden, där de äga uppehålla sig med sina renar, fälla lavbevuxna träd; dock skall, såvitt ske kan, vederbörande jordägare eller brukare härom förut underrättas och tillfälle lämnas honom att giva anvisning för trädens fällande samt i annat fall anmälan om fällningen snarast göras till jordägaren eller brukaren.

Vid fällning av lavträd skall iakttagas, att i främsta rummet torra eller oväxtliga träd tagas.

32 §.

1. Konungen äger för viss tid förbjuda, att växande tall, gran eller björk tages av lapparna på områden, där avverkningen uppenbarligen kan medföra fara för skogens bevarande eller föryngring.

2. Skulle i något särskilt fall Konungens befallningshavande finna, att utnyttjandet av fast viloplats eller boplatz uppenbarligen medför fara

för skogens bevarande eller föryngring, kan Konungens befallningshavande för viss tid förbjuda platsens begagnande såsom viloplats eller boplats.

3. Förbud, varom i denna paragraf sägs, må, där det ej påkallas till skydd mot björkskogsgränsens eller barrskogsgränsens nedgående, icke meddelas, om utnyttjandet av tillåtet betesområde, eller, vad angår förbud enligt 2 mom., flyttning på tillåten flyttningssväg därigenom skulle i väsentlig mån försvåras för lapparna.

33 §.

Virke, som lapparna lagligen tagit och använt till kåtor, bodar, stängsel eller annat varaktigt bruk eller upplagt till framtida användning, må icke utan deras samtycke av jordägaren bortföras eller göras obrukbart för dem.

Har stängsel, vartill virke uttagits efter anvisning eller utsyning, blivit olovligen bortfört eller gjort obrukbart, äga lapparna utan anvisning eller utsyning å samma skog taga vad som oundgängligen behöves för uppförande av nytt stängsel.

34 §.

Lapparna vare pliktiga att efterkomma de föreskrifter, som vid anvisning eller utsyning må hava lämnats, samt att i övrigt vid all avverkning iakttaga nödig varsamhet.

Särskilt skall uppmärksammas:

- a) att kalavverkning ej äger rum utan tvingande skäl;
- b) att växande träd ej avverkas, därest å platsen finnas för ändamålet användbara torra träd, nedfallna kvistar och grenar, avverkningsbara stubbar, vindfällen eller buskar av en eller vide;
- c) att av växande träd i främsta rummet avverkas sådana, som äro oväxtliga, överåriga eller skadade;
- d) att vid fällning av träd höjden av den kvarlämnade stubben icke må överstiga femton centimeter från översta rotgrenen, med mindre skare eller hårt packad snö gör det nödvändigt att kvarlämna någon större del av stammen; samt
- e) att lövträd, som ej äro avsedda till bränsle, omedelbart efter fällningen randbarkas.

35 §.

Anvisning eller utsyning, varom i 26 och 27 §§ sägs, verkställas kostnadsfritt av vederbörande skogstjänsteman. Anvisningen eller utsyningen skall verkställas snarast möjligt; och skall sökanden i god tid därom underättas. Skog, som anvisas eller utsynas, skall vara för avsett ändamål fullt lämplig och, såvitt möjligt, för lapparna lätt tillgänglig.

Om jakt och fiske.

36 §.

Lapparna äro berättigade att å utmark till jakt och fiske betjäna sig av land och vatten icke allenast å sådana områden, där de jämlikt 2 och 3 §§

äga vistas under varje tid av året, utan även å andra områden inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker under den tid de äga att där uppehålla sig med sina renar; vare dock lapparna underkastade de bestämmelser, som gälla i avseende å förbud att utan Konungens tillstånd döda eller fånga vissa djurarter samt i övrigt beträffande tid och sätt för nyttjande av jakt och fiske.

Om ersättningsskyldighet för skada genom renar.

37 §.

1. Förorsaka *fjälllapparnas* renar ovan odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker under någon av månaderna juni, juli eller augusti skada å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda på åker eller äng eller sådan utängsslätter, vilken blivit odlad eller inhägnad eller utan att vara inhägnad år efter annat varit till höfångst brukad och därtill alltjämt brukas samt genom lador, hässjor, diken, røjning eller på annat sätt tydligt framträder såsom utängsslätter, skall skadan ersättas av ägaren till de renar, genom vilka skadan förorsakats.

2. Sker skada, som i 1 mom. sägs, å annan tid än där avses, skall skadan ersättas endast i det fall att den, vilken vården om renarna ålegat, uppsåtliga eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning varit till skadan vållande. Kan vårdslöshet anses ligga grödans ägare till last, ity att han, när grödan lämnats utestående i stack eller hässja, underlåtit att inom rimlig tid hemföra grödan eller att till grödans skyddande vidtaga åtgärder, som utan större kostnad eller svårighet kunnat verkställas, stånde han dock skadan själv, utan så är att renarnas ägare handlat i syfte att skadan göra.

3. Skadeersättningsskyldighet, varom ovan sägs, äger ej rum med avseende å sådana inom de till lapparnas uteslutande begagnande upplåtna områden befintliga fastigheter, vilkas innehavare enligt vid upplåtelsen meddelade eller eljest gällande bestämmelser äro pliktiga att själva stå sådan skada.

4. Sker ovan odlingsgränsen å annan mark än i 1 mom. sägs eller inom renbetesfjällen skada å gröda, stånde grödans ägare själv skadan, såvitt ej lapparna handlat i syfte att skadan göra.

5. Förorsaka *skogslapparnas* renar ovan odlingsgränsen inom lappmarkerna å trakter, där dessa lappar jämlikt 3 § äga uppehålla sig med sina renar, skada å gröda, skall vad ovan stadgats äga motsvarande tillämpning.

38 §.

1. Förorsaka *fjälllapparnas* renar inom trakter nedanför odlingsgränsen eller utom renbetesfjällen, där dessa lappar äga uppehålla sig med sina renar, å mark, som i 37 § 1 mom. sägs, under någon av månaderna maj, juni, juli, augusti eller september skada å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda, skall skadan ersättas av renarnas ägare.

Har skadan skett under annan tid av året, gälle om ersättningsskyldigheten vad i 37 § 2 mom. stadgas.

2. Förorsaka *skogslapparnas* renar inom trakter nedanför odlingsgränsen, där dessa lappar äga uppehålla sig med sina renar, å mark, som i 37 § 1 mom. avses, under någon av månaderna juni, juli eller augusti skada å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda, eller under någon av månaderna maj eller september skada å växande eller avskuren men icke bärgad gröda, skall skadan ersättas av renarnas ägare.

Sker på mark, som nyss sagts, skada å bärgad men ej i lada införd gröda under maj eller september, eller å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda under oktober, november, december, januari, februari, mars eller april månader, och var betesrätt för *skogslappar* under den tid medgiven å trakten, gälle om ersättningsskyldigheten vad i 37 § 2 mom. stadgas. Var betesrätt ej medgiven, vare lag som i första stycket sägs.

3. Inträffar å de i 1 och 2 mom. omförmälta trakter skada å annan mark än i 37 § 1 mom. avses under tid, då vederbörande lappar ägde uppehålla sig å dessa trakter med sina renar, vare renarnas ägare fri från ersättningsskyldighet, där han ej handlat i syfte att skadan göra.

Sker skada å sådan mark under annan tid, skall skadan ersättas av renarnas ägare, när den, som haft renarna i vård, uppsåtligen eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning varit vållande till skadan.

39 §.

Skada, som av *fjälllapparnas* eller *skogslapparnas* renar förorsakas å trakt, där vederbörande lappar enligt 2 eller 3 § icke äga uppehålla sig med sina renar under någon tid av året, skall ersättas av renarnas ägare.

40 §.

Fordrar någon ersättning för skada av renar, varom uppgörelse ej träffas, äge han att för syn och värdering av skadan dels för egen räknning utse en god man, dels nämna en av de personer, som på sätt i 41 § sägs, hava i uppdrag att inom trakten tjänstgöra såsom gode män å lapparnas sida, varefter dessa båda eller, om de ej kunna enas, lappfogden eller landsfiskalen utse en tredje god man. På kallelse av den sistnämnde skola gode männen sammanträda å stället, där skadan skett, samt verkställa noggrann utredning om dess uppkomst och beskaffenhet, om tiden, då den kan antagas hava skett, så ock om annat, som kan lända till upplysning i saken. Med stöd av den utredning, som sålunda vunnits, skola gode männen efter bästa förstånd och övertygelse, med behörigt iakttagande av frånvarandes rätt, uppskatta skadan i penningar. Över förrättningen skall föras protokoll.

För det belopp, vartill skadan av de flesta gode männen uppskattats, ävensom för synekostnad må utmätning ske hos lapp, som medgiver, att han är skyldig ersätta skadan. Har den ersättningsskyldige före synen bjudit skadeersättning, ej understigande vad gode männen bestämt, stånde sökanden själv synekostnaden.

Vad nu är stadgat utgör ej hinder för den, hos vilken utmätning skett, att söka domaren eller för den som lidit skada att, där han ej låtit saken gå till utmätning, instämma sin talan till domstol; skolande i förstnämnda fall talan anhängiggöras inom ett år från utmätningdagen.

För syneförrättning njute god man ersättning efter samma grunder som nämndeman.

41 §.

Inom varje lappby skola lapparna vid sammanträde, som omförmäles i 12 §, för en tid av högst tre år bland den bofasta befolkningen eller bland lappar, som icke själva driva renskötsel, välja erforderligt antal gode män att under tiden till nästa val för lappbyn deltaga i syn och värdering, varom i 40 § förmäles. Underlåta lapparna att anställa sådant val, göres av lappfogden eller den, inför vilken sammanträdet hållits, anmälan härom hos Konungens befallningshavande, som i lapparnas ställe utser lämpligt antal gode män.

Förieckning å de utsedda gode männen intages i länskungörelserna och tillställes en var av dem.

42 §.

Hålla flera lappar sina renar tillsammans i en hjord och sker skada av renar, som höra till hjorden, vare, där ej utrönas kan, genom vilkens renar skadan uppkommit, dessa lappar pliktiga att i förhållande till det antal renar, en var av dem har i hjorden, ersätta skadan jämte syne- och rättegångskostnader. Vad sålunda stadgats, skall äga motsvarande tillämpning i det fall att renar, tillhörande olika hjordar, blivit sammanblandade till en hjord och åstadkommit skada.

Utan hinder av vad sålunda föreskrivits må lapp, som icke varit vållande till inträffad skada, för vad han nödgats utgiva söka gottgörelse av den, som villat skadan.

43 §.

1. Inträffa å viss trakt år efter år skador av större betydelse, vilka måste anses väsentligen bero på försumlig renvård, må Konungen förklara, att viss lappby eller del därav skall tillsvidare och intill dess annorlunda förordnas utgöra ett skadeersättningsområde, inom vilket de lappar, som där äga uppehålla sig med sina renar, skola i fall, varom nedan sägs, vara underkastade gemensam ansvarighet för skada, som av renar tillskyndas den bofasta befolkningens egendom.

2. Sker skada inom skadeersättningsområde, och kan ej utrönas, genom vilkens eller vilkas renar skadan blivit förorsakad, åligger ersättningsskyldigheten de lappar, vilka tillhöra området; och varde ersättningsbeloppet jämte syne- och rättegångskostnader dem emellan fördelade i förhållande till det antal renar, varmed en var av dem enligt upprättad renlängd ingår i området. Om vid den tid, då skadan skedde, renar tillhörande andra än de lappar, som tillhöra skadeersättningsområdet, där uppehölo sig, skola även dessa lappar i förhållande till renarnas antal deltaga i ersättningen. Visar

lapp, förr än förlikning träffats eller dom i målet givits, att skadan ej blivit förövad av hans renar, vare han fri från deltagande i ersättningen.

Vad här ovan stadgats utgör icke hinder för lapp, som icke varit vållande till inträffad skada, att för vad han nödgats utgiva söka gottgörelse av den, som vållat skadan.

44 §.

Talan mot samtliga lappar inom ett skadeersättningsområde om sådan gemensam ansvarighet, som stadgas i 43 §, anhängiggöres mot ordningsmannen eller ordningsmännen i den eller de lappbyar, som lapparna tillhöra; ägande ordningsman att på vederbörande lappars vägnar föra talan i målet samt, om skäl därtill finnes, efter samråd med lappfogden ingå förlikning angående såväl skadeersättning som syne- och rättegångskostnader. Tilltror ordningsman sig kunna visa, genom vilkens eller vilkas renar skada blivit förorsakad, eller att jämte de till skadeersättningsområdet hörande lapparna även andra böra ansvara för skadan, äge han att låta instämma den eller de skyldiga eller i senare fallet dem, mot vilka han vill föra talan om deltagande i ersättningen, på det de själva må svara i saken.

Ädömes flera lappar ersättningsskyldighet, skall i domen för en var fastställas, huru mycket han har att gälda.

Mål, vari ordningsman vid underrätt fört talan, må ock av honom i högre rätt fullföljas.

45 §.

Lapp, som efter vad i 43 § sägs blivit dömd till ansvarighet för inträffad skada eller ingått förlikning om erläggande av ersättning, vare oförhindrad att, i händelse kännedom sedermera erhålles, att skadan förorsakats av renar tillhörande annan eller att andra lappar vid den tid, då skadan skedde, haft renar inom skadeersättningsområdet och sålunda bort deltaga i ersättningen, väcka talan om gottgörelse för vad han erlagt eller för den del därav, som belöper på andra lappar. Där ersättningen bestämts genom förlikning, må dock gottgörelse ej fordras för mer än det belopp, vartill skadan må hava blivit vid syn värderad med tillägg av synekostnaden. Sådan talan må ej anhängiggöras senare än ett år efter det laga kraftägande dom fallit eller förlikning träffats angående skadeersättnings utgivande.

Om minskning av renantalet inom lappby.

46 §.

Därest inom lappby antalet renar befinnes vara större än lägenheten medger, så att betet kan befaras bliva otillräckligt eller skadegörelse eller andra olägenheter förorsakas eller svårigheter annorledes yppas för renskötselns ändamålsenliga drivande inom lappbyn, må Konungens befallningshavande efter lapparnas hörande vidtagna åtgärder för renantalets minskning på sätt nedan sägs.

1) Finnas inom lappbyn renar, tillhörande andra än lappar, må Konungens befallningshavande förordna, att så stort antal av dessa renar, som prövas

för ändamålet nödigt, inom viss förelagd tid skall från lappbyn avlägsnas, vid äventyr att renarna av lappfogden eller lappbyns ordningsman omhändertagas och levande eller slaktade för ägarnas räkning försäljas.

2) Befinnes, sedan renar, tillhörande andra än lappar, avlägsnats från lappbyn, de återstående renarnas antal ändock vara för stort och finnes utrymme inom annan lappby, till vilken inflyttning utan avsevärd olägenhet kan ske, äge Konungens befallningshavande, efter det jämväl lapparna i sistnämnda lappby blivit hörda, dit hänvisa en eller flera lappar, och skall i sådant fall bestämmas viss tid, inom vilken flyttningen skall hava verkställts. Härvid skall Konungens befallningshavande tillse, att lapp, som själv eller vars förfäder länge tillhört lappbyn eller inom dess område haft rätt till bete för sina renar, icke utan synnerliga skäl mot sin vilja hänvisas till annan lappby.

3) Kan sådan hänvisning i behöflig omfattning icke lämpligen ske, äge Konungens befallningshavande förordna, att lappbyns renantal inom viss av Konungens befallningshavande bestämd tid skall genom nedslaktning, försäljning eller annorledes nedbringas till viss myckenhet. Kan mellan lapparna enighet ej vinnas angående verkställandet av sålunda föreskriven åtgärd, må Konungens befallningshavande förordna, huru minskningen skall verkställas. Därvid skall iakttagas, att i första hand de renägare, vilka med hänsyn tagen jämväl till antalet hushållsmedlemmar hava det största renantalet, åläggas att minska sina renhjordar.

Vad i punkterna 1)—3) här ovan är stadgat beträffande den inbördes ordning, i vilken de i samma punkter angivna åtgärderna må komma till användning, skall icke utgöra hinder för Konungens befallningshavande att, då särskilda skäl därtill föreligga, i sådant avseende annorlunda bestämma.

Närmare bestämmelser rörande verkställigheten av föreskriven åtgärd meddelas av Konungens befallningshavande, som därvid har att tillse såväl att de särskilda renägarnas rätt och bästa i görligaste mån bevaras som ock att renskötande lapp icke i oskälighet grad kringskäres i sin näring.

Där i fall som i punkterna 2) och 3) sägs renarnas ägare eller den som eljest ansvarar för renarnas vård enligt Konungens befallningshavandes bestämmande skall vidtaga åtgärd, må Konungens befallningshavande förelägga honom vite samt, om han tredskas, utdöma vitet och antingen förelägga honom nytt vite eller ock låta vidtaga åtgärden på den tredskandes bekostnad.

Om ofredande av ren.

47 §.

1. Den som uppsåtligen eller genom vårdslöshet faller, misshandlar eller genom skrämsel eller på annat sätt ofredar lapparnas renar, medan renarna uppehålla sig på område, varest de då må föras på bete, eller ock söker obehörigen fördriva dem från sådant område, vare skyldig ersätta därigenom för lapparna uppkommen skada.

Lag samma vare, där någon å sådant område, som ovan sägs, uppsåtligen eller genom vårdslöshet förorsakar, att vid skogsavverkning renar skadas

eller dödas genom fällning av träd. Har vid avverkningen anställd person gjort sig skyldig därtill, vare jämväl den, för vars räkning avverkningen sker, ansvarig för skadans ersättande.

Har ren blivit fälld vid skogsavverkning, åligger det den, som förestår avverkningen, att genast därom göra anmälan hos lapparna, därest de finnas å trakten, eller, om så ej är fallet, landsfiskalen, till vilken det fällda djurets öron därvid skola i hopsittande skick insändas. När anmälan inkommit till landsfiskalen, har denne att skyndsamt underrätta renägaren eller, om denne ej är känd, lappfogden samt vidtaga de åtgärder, som finnas tjänliga för de fällda djurens tillgodogörande.

Ofredas ren på tillåtet uppehållsställe av hund, vare hundens ägare pliktig ersätta skadan, även om ofredandet skett utan någons uppsåt eller vållande.

Med skada, som i detta mom. avses, förstås icke blott skada, som tillfogats ren, utan ock, där i något av de angivna fallen renar blivit skingrade, kostnad och besvär, som uppkommit för renarnas hopsamlande eller i sammanhang därmed, ävensom skada, som renarna genom skingringen kunna hava förorsakat.

Är ren, som skadats, omärkt eller är ägaren ej känd, skall skadeståndet tillfalla den lappby, dit renen kan antagas hava hört.

2. Om ersättning för skada, som tillfogats ren till följd av järnvägs drift, är särskilt stadgat.

48 §.

Inom lappmarkerna och renbetesfjällen skola alla hundar, som icke användas i lapparnas renskötsel, vara försedda med halsband, därå ägarens namn och bostad skola vara tydligt anbragta; dock att halsbandet må avlägsnas medan hund hålles instängd ävensom under pågående jakt, när fara föreligger att hunden kan lida men av detsamma. Vad nu sagts skall ock, där Konungens befallningshavande med hänsyn till renskötseln finner nödigt härom förordna, gälla för de trakter nedanför lappmarkerna och renbetesfjällen, inom vilka lapparna äga uppehålla sig med sina renar, ävensom å trakter därintill.

49 §.

1. Under den tid lapparna med sina renar uppehålla sig å trakt, där renbete då må äga rum, skola samtliga hundar å denna trakt och å trakten därintill, vilka icke användas i lapparnas renskötsel, antingen hållas bundna eller vara försedda med klubba i enlighet med de närmare föreskrifter Konungens befallningshavande äger meddela. Dock må Konungens befallningshavande för vissa trakter eller för särskilda fall medgiva befrielse från vad sålunda stadgats, där det finnes kunna ske utan men för renskötseln.

Under det flyttning med renar förbi gård försiggår, skola alla därvarande hundar hållas bundna eller instängda. När sådan flyttning förestår, skola lapparna, där så ske kan, i förväg underrätta om sin ankomst.

2. Hund, som är känd för att jaga renar och icke hålles bunden eller instängd eller försedd med klubba, under det renarna på tillåten tid vistas å

trakt, där renbete må äga rum, må dödas genom lappfogdens eller polismyndighetens försorg.

3. Påträffas hund, medan den jagar eller annorledes ofredar ren, som befinner sig under flyttning eller eljest uppehåller sig å trakt, där renar vid tillfället få föras på bete, må hunden saklöst dödas. Lag samma vare om hund, som anträffas å sådan plats utan tillsyn omedelbart efter det den jagat eller annorledes ofredat ren.

Påstår hundens ägare, att hunden blivit dödad utan att sådana omständigheter förelegat, som efter vad nu sagts må föranleda dylik åtgärd, vare den som dödat hunden, ändå att han icke kan styrka, att han varit därtill berättigad, likväl fri från ansvar och ersättningsskyldighet, så framt ej hundens ägare kan visa sannolika skäl till stöd för sitt påstående.

Om skötesrenar.

50 §.

1. Lapp, som tillhör lappby, vare berättigad att hava egna renar i vård hos renskötande lapp, dock icke utan Konungens befallningshavandes samtycke hos lapp inom annan lappby än den skötesrenägaren tillhör.

2. Lapp, som ej tillhör lappby men är berättigad att enligt denna lag driva renskötsel och har sitt hemvist inom Norrbottens eller Västerbottens läns lappmarker eller inom Jämtlands län eller inom Idre socken av Kopparbergs län, må hava renar i vård hos renskötande lapp till ett antal av högst tjugu renar för hushåll, kalvar under ett års ålder häri ej inbegripna; Konungens befallningshavande obetaget att, där sådant med hänsyn till förhållandena prövas skäligt och lämpligt, tillåta ett högre antal, dock ej över femtio.

Därest renar utöver förstnämnda antal i giftorätt eller genom arv, testamente eller gåva tillfallit lapp, varom i detta mom. förmäles, må han dock under en tid av tre år hava jämväl det överskjutande antalet renar i vård hos annan lapp.

51 §.

1. Inom Norrbottens län må tillsvidare även annan person än i 50 § avses, vilken bor inom länets lappmarker och där äger eller brukar jordbruksfastighet, hava renar under vård av renskötande lapp, som ej är i annans tjänst. Antalet sådana renar må för hushåll icke överstiga tjugu, kalvar under ett års ålder häri ej inbegripna; Konungens befallningshavande obetaget att, där sådant med hänsyn till förhållandena prövas skäligt och lämpligt, tillåta ett högre antal, dock ej över femtio.

Flyttar renägare utom länets lappmarker eller upphör han att där äga eller bruka jordbruksfastighet, skall han inom ett år därefter avhända sig skötesrenarna. Dör renägare och är någon av dödsbodelägarna bosatt inom länets lappmarker, må renarna behållas av dödsboet, så länge boet äger eller brukar jordbruksfastighet inom lappmarkerna. Är icke någon av dödsbodelägarna bosatt inom länets lappmarker, skall dödsboet avhända sig renarna inom ett år från dödsfallet.

2. Den, som med stöd av stadgandena i 1 mom. vill hava renar i vård hos renskötande lapp, skall för varje ren, fjolårskalvar inbegripna, erlægga sköteslega för löpande kalenderår, vilken lega ej må understiga ett av Konungens befallningshavande fastställt minsta belopp. Denna lega skall erläggas för skötesrenar hos *fjälllapp* före den 1 april samt hos *skogslapp* före den 1 juni. Inom samma tid skall renägaren hos lappfogden anmäla antalet skötesrenar ävensom vårdarens namn. I samband med anmälan skall för varje anmäld ren erläggas en särskild avgift av femtio öre, som, enligt närmare föreskrifter av Konungen, skall användas såsom bidrag till bekostande av renräkningar samt till åtgärder för renskötelsns befrämjande.

För renkalv, som under året födes, utgår ej avgift eller sköteslega. Den omständigheten att ren, för vilken sköteslega erlagts, före årets utgång för renägarens räkning slaktas eller ock förgås eller förkommer medför icke rätt för renägaren att återbekomma någon del av erlagt belopp.

Närmare föreskrifter i avseende å anmälningars mottagande samt uppbärande och redovisande av den särskilda avgiften meddelas av Konungens befallningshavande. Där särskild laptillsyningsman finnes, äger Konungens befallningshavande förordna denne att i lappfogdens ställe fullgöra hans åligganden i nu angivna hänseenden.

3. En var skötesrenägare, som i denna paragraf avses, skall hava samtliga sina renar under vård av en och samma lapp.

52 §.

Renar, som användas till körslor (dragrenar), må en var hava under vård av renskötande lapp; och vare sådana skötesrenar ej i något hänseende inbegripna under bestämmelserna i 50 och 51 §§.

53 §.

Renägare, vilken lämnat renar i vård hos renskötande lapp, har i fråga om dessa renar enahanda förpliktelse enligt denna lag som lappen för sina egna renar.

54 §.

Håller någon skötesrenar i vård hos renskötande lapp i annat fall eller till större antal än ovan är medgivet, eller har någon, som begagnat sig av den honom jämlikt 51 § medgivna rätt att hava renar under lapps vård, åsidosatt något av vad i nämnda lagrum stadgas i avseende å sådan rätts utövande, må Konungens befallningshavande förordna, att de renar, som olagligen hållas, skola levande eller slaktade försäljas för renägarens räkning; och skall kostnaden för renarnas omhändertagande och försäljning gäldas av köpeskillingen.

Om renräkning.

55 §.

1. Renräkning skall hållas, då Konungen så bestämmer. Närmare föreskrifter angående räkningens verkställande meddelas av Konungen.

Om räkning minst vart tredje år av renar i nordligaste delen av Norrbottens län är särskilt stadgat.

2. Konungens befallningshavande må ock på framställning av lappfogden förordna om hållande av tillfällig renräkning i nödig omfattning, där grundad anledning finnes, att renlängd, som enligt 14 § skall upprättas, är felaktig i avseende å en eller flera renägares renantal. Utvisar renräkningen betydande felaktighet i renlängden, skall kostnaden för räkningen stanna på lapp, vars reninnehav så väsentligt avviker från det i längden för honom angivna, att hans uppgifter till densamma måste anses lämnade mot bättre vetande.

3. Renskötande lapp vare pliktig att utan ersättning samla och biträda vid räknandet av den hjord, till vilken hans renar höra, vid äventyr att nödig hjälp eljest må anskaffas på hans bekostnad.

Om vissa upplåtelser å de lapparna anvisade områden.

56 §.

Ej må å de områden, som blivit till lapparnas uteslutande begagnande anvisade, bete, slätter, jakt eller fiske eller annan nyttighet av lapparna till annan upplåtas. Sker sådan upplåtelse, vare den ogill.

Finnes inom dessa områden bete, slätter, grustäkt eller annan därmed jämförlig nyttighet, som icke av lapparna användes, och kan upplåtelse därav ske utan intrång eller skada för renskötseln, må sådan upplåtelse kunna av Konungens befallningshavande mot avgift meddelas.

Kan inom sådana områden upplåtelse av rätt till jakt eller fiske ske utan fara för tillgången på vilt eller fisk och utan besvärande intrång för lapparna, äge Konungens befallningshavande tillåta annan att mot avgift därstädes jämte lapparna utöva jakt eller fiske. Vid sådan upplåtelse samt vid jakt- och fiskerättens utövande skall iakttagas vad i avseende å förbud att utan Konungens tillstånd döda eller fånga vissa djurarter samt i övrigt beträffande tid och sätt för nyttjande av jakt och fiske gäller.

Finnes ovan odlingsgränsen eller inom renbetesfjällen å fastighet, som förvärvats med hänsyn till renskötseln, eller å nybygge, vilket återfallit till kronan, eller å fjällägenhet eller å annan därmed jämförlig lägenhet upplåtelse av nyttjanderätt till inägor kunna utan avsevärt men för renskötseln äga rum, må ock Konungens befallningshavande kunna mot avgift meddela sådan upplåtelse.

Har bete, slätter eller inägor upplåtits, stånde den, till vilken upplåtelsen skett, själv ansvar för skada, som av renar förorsakas å växande eller bärgad gröda, utan så är att renarnas ägare handlat i syfte att skadan göra.

Innan upplåtelse äger rum, skola de lappar, vilka äga rätt att uppehålla sig med sina renar å området, höras i ärendet.

Medel, som inflyta genom upplåtelse, varom i denna paragraf är stadgat, skola enligt de bestämmelser, som givas av Konungen, användas till förmån för lapparna.

Om renskötsel efter särskilt tillstånd.

57 §.

Å trakter i Norrbottens län nedom lappmarksgränsen, där renskötsel året om av ålder förekommer, må lapp efter särskilt tillstånd av Konungens befallningshavande driva renskötsel.

Vill lapp erhålla sådant tillstånd, har han att till Konungens befallningshavande ingiva ansökning med uppgift om den trakt, inom vilken han vill driva renskötsel, det antal renar han och hans husfolk äga samt huruvida och i sådant fall till vilket antal han avser att taga skötesrenar i sin vård. Över ansökningen skall vederbörande kommun höras.

Finner Konungens befallningshavande behov föreligga för en väsentlig del av traktens befolkning att renskötsel fortfarande drives å trakten, och anses sökanden lämplig såsom renskötare, möter ej heller i övrigt hinder för bifall till ansökningen, må Konungens befallningshavande lämna sökanden tillstånd att på viss tid, ej överstigande tio år, driva renskötsel å den angivna trakten; och skall Konungens befallningshavande i sammanhang härmed bestämma lappby och betesområde, varinom renskötseln må drivas, varest och huru flyttningvägar må tagas, det högsta antal renar, sökanden må föra på bete samt, därest tillståndet avser jämväl rätt att hava skötesrenar, huru stor del av renhjorden, som sökanden och hans husfolk högst må innehava för egen räkning, ävensom de särskilda villkor i övrigt, under vilka renskötseln må äga rum.

Hava efter tillståndets meddelande förutsättningarna för renskötseln drivande inom den angivna trakten ändrats eller finnes eljest betesrättens utövande medföra olägenheter, må Konungens befallningshavande återkalla det givna tillståndet eller vidtaga ändring i de föreskrivna villkoren eller meddela nya villkor.

Varder lapp, som erhållit tillstånd till renskötsel, stadigvarande förhindrad att begagna sig av den medgivna rättigheten, äger Konungens befallningshavande medgiva annan lapp att under återstoden av tiden eller någon del därav driva renskötsel inom området. Lag samma vare, där lappen avlider innan tiden för tillståndet utlöper och dödsbodelägarna anses icke lämpligen kunna eller böra utöva rättigheten.

58 §.

De i denna lag meddelade bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse i fråga om sådan renskötsel, som avses i 57 §, med följande tillägg och undantag:

1) Till lappby hör lapp, som jämlikt meddelat tillstånd driver renskötsel inom densamma, ävensom hans hustru och hemmavarande barn samt lappska tjänare. Såsom tillhörande lappby räknas jämväl ägare av skötesrenar, vilka sådan lapp har i sin vård; dock må skötesrenägare ej deltaga i överläggningar och beslut i andra frågor än som röra hans rätt såsom renägare i byn.

Ordningsman i lappby utses av Konungens befallningshavande.

2) Visar lapp, som erhållit tillstånd till renskötsel, försumlighet vid drivande av densamma, eller finnes han eljest olämplig såsom renskötare, äge Konungens befallningshavande, utan iakttagande av vad i 19 § finnes för sådant fall stadgat, fråntaga honom den medgivna rättigheten; och skall i fråga om rättighetens överlåtande å annan vad i 57 § sista stycket stadgas äga motsvarande tillämpning.

3) Beträffande rätt till skogsfång tillkommer lapp, som här avses, att å mark under kronans omedelbara disposition samt å kommun tillhörig allmänningsskog för eget behov taga torra träd och vindfällen, skogsavfall, en- och videbuskar ävensom å utmark växande lövträd för tillfälligt behov samt tall- och grantjur till slöjdvirke,

samt att jämväl å annan mark under flyttning mot betalning enligt ortens pris taga virke, som nyss sagts, dock endast till bränsle, samt till tältstänger och kåtor, bodar och ställningar för förvaring av lappens tillhörigheter ävensom slöjdvirke.

4) Vad i 36 § stadgas om rätt till jakt och fiske skall icke äga tillämpning.

5) För all skada, som förorsakas vid betning av renar, skall ersättning utgivas av renarnas ägare; och skall lappby enligt Konungens befallningshavandes bestämmande utgöra ett eller flera skadeersättningsområden, varinom de renägare, som tillhöra området, skola vara underkastade gemensam ansvarighet för skada.

6) Beträffande skyldighet enligt 49 § 1 mom. för ägare av hund att hålla hunden bunden eller instängd eller försedd med klubba må Konungens befallningshavande medgiva den lättnad, som av förhållandena påkallas.

7) Innefattar tillstånd att driva renskötsel rätt för lappen att hava skötesrenar, må den, vilken är bosatt inom lappbyns område och där äger eller brukar jordbruksfastighet, på de närmare villkor och i den utsträckning Konungens befallningshavande bestämmer hava renar i vård hos lappen, dock ej flera för hushåll räknat än tjugu, kalvar under ett års ålder häri ej inbegripna.

Dragrenar må en var hava under vård av lapp på sätt här sägs.

Skötesrenägare har i fråga om skötesrenarna enahanda förpliktelser enligt denna lag som lappen för sina egna renar.

Åsidosättes något av vad Konungens befallningshavande på sätt ovan sägs föreskrivit med avseende å rätten att hava skötesrenar, må Konungens befallningshavande förordna, att de renar, som olagligen hållas, skola levande eller slaktade försäljas för renägarens räkning; och skall kostnaden för renarnas omhändertagande och försäljning gäldas av köpeskillingen.

8) Renräkning skall hållas, när Konungens befallningshavande så prövar nödigt, dock att mellan varje renräkning ej må förflyta mera än fem år. Kostnad för sådan renräkning bestrides av renägarna i förhållande till vars och ens renantal.

Straffbestämmelser.

59 §.

1. Med böter från och med fem till och med etthundra kronor straffes:

a) den som underlåter att i behörig ordning göra anmälan, varom i 18 § 1 mom. och 47 § 1 mom. tredje stycket förmäles, eller i sådan anmälan lämnar vederligen oriktig uppgift,

b) lapp, vilken mot stadgandet i 24 § har getter på bete till större antal än där är medgivet,

c) lapp, som i strid mot bestämmelserna i 25 § uppför ringgärde eller annat stängsel,

d) lapp, som överträder jämlikt 32 § meddelat förbud till förekommande av fara för skogens bevarande eller föryngring,

e) lapp, som mot stadgandet i 34 § vid avverkning uppenbart åsidosätter meddelade bestämmelser till skydd för skogen eller föreskrift, som givits vid anvisning eller utsyning av skog,

f) den som överträder påbud, som i 48 § stadgas eller enligt samma paragraf av Konungens befallningshavande meddelats, om hunds förseende med halsband,

g) den som håller renar i vård hos renskötande lapp i annat fall eller till större antal än denna lag medgiver eller som vid begagnande av rättigheten att hava renar under lapps vård åsidosätter något av vad som föreskrivits i avseende å denna rätts utövande.

2. Med böter från och med fem till och med trehundra kronor straffes:

a) lapp, som av skogen tager mera virke än till hans eget behov erfordras, eller som tager virke i annan ordning än i 26, 27 eller 31 § sägs,

b) lapp, som uppsåtligen eller genom vårdslöshet vid bevakningen av sina renar vållar, att renarna göra skada, som skall ersättas enligt denna lag, så framt ej förlikning träffats om skadans ersättande eller den ersättningskyldige gjort sådant medgivande, att efter ty i 40 § sägs, utmätning för ersättningens belopp må hos honom ske,

c) lapp, som lämnar vederligen oriktig uppgift vid upprättande av renlängd.

3. Med böter från och med fem till och med femhundra kronor straffes:

a) lapp, som uppsåtligen eller av vårdslöshet låter sina renar inkomma å trakt, där rätt till renbete enligt denna lag icke är medgiven eller vid den tid icke må utövas, eller förorsakar, att hans renar inkomma på främmande lappbys område,

b) lapp, som mot bestämmelserna i 10 § utan vederbörligt tillstånd flyttar från en lappby till en annan eller eljest inflyttar i lappby,

c) den som mot stadgandet i 17 § gör flyttningsväg obrukbar för lapparna eller försvårar framkomligheten å densamma,

d) den som mot stadgandet i 33 § bortför virke eller gör sådant obrukbart för lapparna,

e) den som på sätt i 47 § förmäles uppsåtligen eller genom vårdslöshet faller, misshandlar eller ofredar ren eller förorsakar, att ren vid skogsavverkning skadas eller dödas,

f) den som i strid mot i denna lag givna bestämmelser underlåter att hålla hund bunden eller instängd eller försedd med klubba,

g) den som uppsåtligen förhindrar eller stör renräkning eller renskiljning, varom i denna lag eller byordning stadgas.

4. Ej må straff, som i denna paragraf är stadgat, tillämpas, där gärningen eljest i lag är belagd med strängare straff.

60 §.

Renar, som hållas i andra fall än i denna lag avses, må ej föras på bete å mark, varöver renägaren ej förfogar, vid påföljd av böter enligt allmän lag samt skyldighet att ersätta skadan. Är i fråga om sådan renägars hjord allmänt veterligt, att därtill hörande djur pläga olovligen inkomma på annans mark, äge Konungens befallningshavande att på ansökning av markens ägare förordna, att hjorden må nedslaktas och försäljas för renägars räkning; och skall kostnaden för renarnas omhändertagande och försäljning gäldas av köpeskillingen.

Om åtal, besvär och verkställighet.

61 §.

1. Förseelser enligt denna lag samt enligt byordning åtalas vid allmän domstol.

2. Förseelser enligt 59 § 1 mom. c) och e) samt 2 mom. a) må, där de endast förnärma enskild persons rätt, ej åtalas av allmän åklagare, såvitt ej målsäganden anger dem till sådant åtal. Lag samma vare beträffande förseelser, om vilka handlas i 59 § 3 mom. e), dock att, där ren, varom i sagda lagrum förmäles, är omärkt eller målsägaren ej känd, allmän åklagare äger utan angivelse tala i saken, jämväl i fråga om skadestånd.

3. Förseelser, som avses i 59 § 2 mom. b) och 3 mom. a), må, där de endast förnärma enskild persons rätt, icke åtalas av annan än målsägande.

62 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Viten, ådömda för överträdelse av byordning, skola enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen, användas till förmån för länets lappar. Saknas tillgång till fulla gäldandet av böter eller viten, förvandlas de enligt allmän strafflag.

63 §.

Lapp, som har renhjord under sin vård, vare pliktig att, då Konungens befallningshavande, landsfogde, lappfogde eller landsfiskal för verkställande av utmätning, rannsaking efter stulna renar eller annan laga orsak påfordrar renhjordens hopsamlade eller urskiljning av ren från andra renar i hjorden, sådan handräkning verkställa.

Tredskas lapp att lämna påfordrad handräckning, må sådan anskaffas på den tredskandes bekostnad.

64 §.

Över de av Konungens befallningshavande utfärdade byordningarna ävensom över de närmare föreskrifter eller åtgärder, vilka det enligt denna lag eller eljest tillkommer Konungens befallningshavande att meddela eller vidtaga, äger den, som anser sin rätt därav förnärmad eller obehörigen inskränkt, att hos Konungen anföra besvär inom den tid, som är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut; skolande dock, där ej ändringssökandet därigenom varder onyttigt, beslutet utan hinder av besvär lända till efterrättelse intill dess annorlunda kan bliva vederbörligen förordnat.

Övergångsbestämmelser.

65 §.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den 1 januari

Genom denna lag upphäves lagen den 1 juli 1898 (nr 66) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige tillika med alla de stadganden, vilka innehålla ändring i eller tillägg till nämnda lag, ävensom lagen den 6 juni 1925 (nr 181) angående minskning i vissa fall av renantalet inom lappby.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall sådan bestämmelse i stället tillämpas.

Under en tid fem år, räknat från och med den dag, då denna lag trätt i kraft, skola lapparna bibehållas vid dem nu tillkommande rätt att hava renar i vård hos annan.

Förslag
till
Lag om renmärken.

Med upphävande av lagen den 1 juli 1898 (nr 67) om renmärken, förordnas som följer:

1 §.

Ren, tillhörig den, som har rätt till renbete enligt lagen denna dag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, skall vara försedd med ägarens av häradsrätten fastställda märke, anbragt i renens öron.

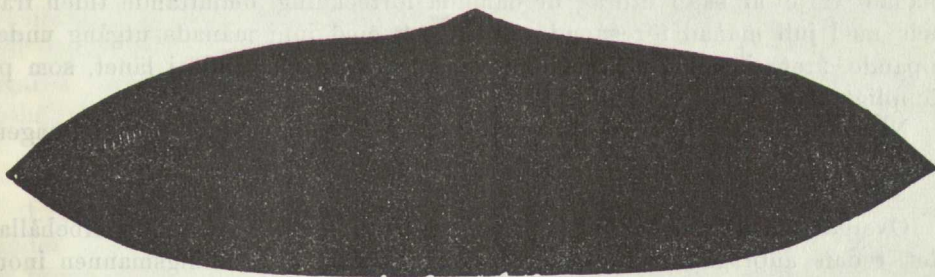
2 §.

Fastställelse å renmärke sökes vid häradsrätten i den ort, där renägaren eller, om han icke själv är renskötande lapp, den lapp, som vårdar hans renar, har sitt hemvist; och inlämne därvid sökanden i två exemplar en avbildning av märket enligt den form och av den storlek, nedanstående avbildning utvisar. Över ansökningen skall utlåtande avgivas av lappfogden, som hör lapparna och inhämtar särskilt yttrande av vederbörande ordningsman.

Finner häradsrätten märket vara så inrättat, som i 3 § sägs, och möter ej heller i övrigt enligt denna lag hinder, fastställe häradsrätten märket.

I fråga om renar, som med särskilt tillstånd föras på bete nedom lappmarksgrensens i Norrbottens län, sökes fastställelse å renmärke vid häradsrätten i den ort, där renarna föras på bete, och skall lappfogden, jämte det yttrande inhämtas av vederbörande ordningsman, lämna andra renägare i orten tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Fram.

3 §.

Renmärke skall för att vinna fastställelse vara så inrättat, att det tydligt skiljer sig från andra inom tingslaget eller angränsande tingslag förut lagligen använda renmärken, samt att detsamma ej lätt kan förändras till sådant

äldre märke eller äldre märke förändras till likhet med det, varå fastställelse sökes.

4 §.

Renmärke må ej fastställas för annan renägare, än som i 1 § omförmäles, ej heller må renägare samtidigt hava mer än ett fastställt renmärke.

5 §.

Vill den, som har fastställt renmärke, icke vidare vid renmärkning begagna detsamma, anmäle han sådant hos häradsrätten, som avlyser märket. Å ren, som då är försedd med dylikt märke, må detsamma fortfarande bibehållas, men andra renar må ej därmed märkas. Ej må utan förre ägarens samtycke sådant märke för annan renägars räkning fastställas innan fem år förflutit från det avlysningen skedde.

Har fastställt märke under tio år icke varit vid renmärkning begagnat, anses fastställelsen hava förfallit, ändå att avlysning ej skett; och vare sedan ej hinder för märkets fastställande för annan renägars räkning.

6 §.

1. Har någon genom avtal eller på annat sätt förvärvat rätt till annans fastställda renmärke, och vill han vid renmärkning begagna detsamma, anmäle han sådant hos häradsrätten, som, där hinder ej möter enligt 4 §, för hans räkning registrerar märket.

2. Flyttar lapp med renar till lappby inom annat tingslag, åligge honom att sist inom ett år efter inflyttningen hos häradsrätten anmäla sitt fastställda renmärke till registrering.

7 §.

Vid häradsrätten skall föras förteckning över de av häradsrätten fastställda och registrerade renmärken jämte de renägare, för vilkas räkning fastställelsen eller registreringen skett. I förteckningen anmärkes ock, när renmärke avlysts eller fastställelse därå visats hava förfallit. Under juli månad varje år skall utdrag ur nämnda förteckning, omfattande tiden från och med juli månad föregående år till och med juni månads utgång under löpande året, insändas till Konungens befallningshavande i länet, som på lämpligt sätt offentliggör utdraget.

Närmare föreskrifter om förteckningarnas förande meddelas av Konungen.

8 §.

Övergår märkt ren genom laga fång till ny ägare, må å renen bibehållas det redan anbragta märket, försett med sådant av ordningsmannen inom lappbyn gillat avbrott, som kan vara erforderligt för att skilja renen från andra renar med samma huvudmärke. Å sådant avbrottsmärke erfordras icke fastställelse. Kalv efter renko, försedd med avbrottsmärke, skall märkas med ägarens fastställda märke.

9 §.

1. Märkning av renkalvar, som blivit födda under året, skall vara verkställd före den 1 november. Försittes denna tid, äge ordningsmannen inom lappbyn, där han finner det lämpligen kunna ske, på den försumliges bekostnad låta verkställa renmärkningen.

2. Anträffar lapp, som verkställer renmärkning, bland sin hjord annans renko med omärkt kalv, vare han pliktig att mot gottgörelse av ägaren märka kalven med moderns märke, eller, om detta är avbrottsmärke eller avlyst märke och han äger kännedom om ägarens fastställda märke, med detta senare.

3. Anträffas inom lappby eller eljest i lapps hjord äldre omärkt ren, skall djuret överlämnas till och omhändertagas av ordningsmannen samt nedslaktas och försäljas eller ock levande försäljas samt med nya ägarens märke förses. Av medel, som genom försäljningen inflyta, erhålle ordningsmannen skälig gottgörelse, varefter återstoden tillfaller lappbyn.

Lag samma vare, om efter den 1 november inom lappby eller eljest i lapps hjord anträffas omärkt årskalv, som icke följer modern.

10 §.

Anträffas inom lappby eller eljest i lapps hjord ren, vars märke blivit förstört eller förfalskat, skall renen omhändertagas och vårdas av ordningsmannen eller den lapp, han därom anmodar. Dylik ren skall därefter vid tillfälle, då lapparna i trakten mera allmänt samlas, för dem till granskning uppvisas. Finnas därvid sannolika skäl för att renen tillhör uppgiven renägare, äger denne återtaga renen mot erläggande av skälig skötarlön och ersättning för andra kostnader. I annat fall skall renen genom ordningsmannens försorg nedslaktas och försäljas, samt med inflytande försäljningsmedel så förfaras, som i 9 § sägs.

Vad sålunda stadgats gäller även i fråga om ren med okänt märke, som anträffas inom lappby eller eljest i lapps hjord; dock att, därest renen ej varder av rätta ägaren återtagen på sätt i första stycket sägs, en noggrann avbildning av renens märke genom ordningsmannens försorg skall insändas till lappfogden, som på lämpligt sätt kungör märket med uppfordran till ägaren att anmäla sig inom två år från försäljningsdagen vid äventyr att behållningen av försäljningen tillfaller lappbyn.

11 §.

1. Den som vid märkning av egna renar eller av renar, vilka han har under sin vård, i annat fall än i 8 § här ovan sägs begagnar märke, som ej blivit av häradsrätten för renägaren fastställt, eller märke, som är avlyst, straffes med böter från och med tjugufem till och med tvåhundra kronor.

2. Anbringar någon sitt märke å omärkt ren, till vilken han icke är ägare, dömes, där ej förseelsen är straffbar efter allmän lag, till böter från och med femtio till och med femhundra kronor.

3. Den som i det fall, varom i 6 § 1 mom. sägs, vid renmärkning begagnar annans fastställda renmärke, innan detsamma blivit för honom vid häradsrätten registrerat, eller som underlåter den i 6 § 2 mom. föreskrivna anmälan till registrering, böte från och med fem till och med femtio kronor.

12 §.

1. Innehar någon inom Norrbottens, Västerbottens eller Jämtlands län oarbetad renhud, varå örnen blivit bortskurna eller renmärket eljest förstört, och kan han ej visa, att renmärket blivit utan bedräglig avsikt borttaget eller förstört eller att huden blivit märkt på sätt i 3 mom. här nedan sägs, böte från och med fem till och med trehundra kronor, där han ej efter allmän lag straffas för olovlig åtkomst av godset.

2. Lag samma vare, om någon inom Norrbottens eller Västerbottens läns lappmarker eller renbetesfjällen i Jämtlands län anträffas forslande kött av slaktad ren utan tillhörande renhud under sådana förhållanden, att antagas kan, det köttet föres från slakt ute å mark.

3. Hud och kött, varom ovan förmäles, må av allmän åklagare, lappfogde, lapptillsyningsman eller ordningsman tagas i beslag och köttet försäljas. Huden skall medelst stämpling eller på annat sätt så märkas, att därav tydligen kan ses, att den varit föremål för beslag. Varder den, från vilken beslaget gjorts, i saken fälld, skall det beslagtagna godset eller, om det är sålt, dess behållna värde tillfalla beslagaren; finnes särskild angivare, tage han hälften därav.

4. Inom Norrbottens eller Västerbottens läns lappmarker eller renbetesfjällen i Jämtlands län må ock beslag, på sätt i 3 mom. är sagt, göras å hud eller kött efter slaktad ren, som finnes dolt eller undanstucket å plats, den där ej kan såsom vanligt förvaringsställe anses, såsom i lada, i höstack eller ute å mark. Sålunda verkställt beslag låte beslagaren ofördröjligen kungöra i socknens kyrka; och äge den, som vill göra anspråk å godset, att inom en månad därefter anmäla sig hos beslagaren samt, där hans rätt icke finnes ostridig, instämma denne senast till det ting, som infaller näst efter en månad från det anmälan gjordes. Sker det ej, eller kan den som stämde ej visa sin rätt till godset, gånge med detsamma eller dess behållna värde som ovan är sagt.

5. Vad nu är stadgat utgöre ej hinder för vederbörande målsägande att, där någon fälles till ansvar efter allmän lag för olovlig åtkomst av gods, som enligt förestående bestämmelser blivit taget i beslag, tillgodonjuta den rätt till godset eller dess behållna värde, som lagligen må tillkomma honom.

13 §.

Överträdelse av denna lag åtalas av allmän åklagare inför allmän domstol. Är i fall, som i 11 § 2 mom. sägs, målsäganden ej känd, äge allmän åklagare tala i saken jämväl i fråga om skadestånd, vilket i ty fall skall tillfalla den lappby, dit renen kan antagas hava hört.

14 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den

Vad i denna lag stadgas verkar icke rubbning i fastställelse av renmärke, som meddelats med stöd av äldre lag.

Förslag

till

Lag om ändring i vissa delar av lagen den 20 juni 1919 (nr 445) innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Härigenom förordnas, att 8, 43 och 45 §§ i lagen den 20 juni 1919 (nr 445), innefattande bestämmelser i anledning av konventionen den 5 februari 1919 mellan Sverige och Norge angående flyttlapparnas rätt till renbetning, skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse samt att sistberörda paragraf skall erhålla överskrift på sätt här nedan sägs:

8 §.

Då enligt 45 § 2 mom. renräkning äger rum inom de områden, som upptagas av de nuvarande lappbyarna Könkämä, Lainiovuoma, Sarivuoma och Talma, skola de norska renar, som finnas inom områdena vid tiden för räkningen, ingå i densamma. Renarnas ägare och vaktare vare pliktiga att på anfordran lämna nödigt biträde vid räkningen.

43 §.

Då Konungens befallningshavande — — — — från renar.
Saknas tillgång till gäldande av böter, som skola indrivnas enligt denna paragraf, varde de förvandlade enligt allmän strafflag.

Minskning av renantalet inom lappby samt renräkning.

45 §.

1. Därest med hänsyn till de i konventionen meddelade bestämmelser angående de svenska lapparnas rätt till renbetning i Norge skulle befinnas nödigt, att renantalet inom någon eller några lappbyar minskas, äge Konungens befallningshavande efter lapparnas hörande härom förordna, därvid på Konungens befallningshavande ankommer att bestämma omfattningen av minskningen samt huru den skall fördelas på särskilda lappbyar; och skall beträffande ordningen och sättet för minskningen vad i lagen om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige är stadgat om minskning i vissa fall av renantalet inom lappby äga motsvarande tillämpning.

2. Minst vart tredje år skall Konungens befallningshavande i Norrbottens län, så framt ej väderleksförhållanden lägga hinder i vägen, låta verkställa

tillförlitlig räkning av alla renar inom de områden, som upptagas av de nuvarande lappbyarna Könkämä, Lainiovuoma, Sarivuoma och Talma.

Om utgången av räkningen skall Konungens befallningshavande snarast möjligt lämna vederbörande fylkesman meddelande.

Denna lag skall lända till efterrättelse från och med den

Alkoholische Getränke sind in der Regel in den
Läden der öffentlichen Verkaufsstellen zu
erhalten. Die Preise sind in der Regel
höher als in den Privathandlungen.

Die Preise für alle Waren sind in der Regel

MOTIV

APPENDIX

Förslag till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

Ämnets formella behandling.

Den år 1919 tillsatta lappkommittén har i sitt år 1923 avgivna förslag ansett sig böra uppdelat ämnet i två särskilda huvudförfattningar, nämligen en lag om fjällrenskötsel och en lag om skogsrenskötsel. Avsikten härmed angives hava varit att göra stadgandena angående renskötseln och därmed sammanhängande förhållanden i görligaste mån lättlästa för vederbörande lappar, så att fjällappen endast skulle behöva syssla med honom vidkommande bestämmelser och skogsappen endast med sådana, som anginge honom. Härav har blivit en följd, att ett flertal lagrum, som ägde betydelse såväl för fjällrenskötseln som för skogsrenskötseln, återkommer helt eller i det närmaste likalydande i båda lagarna. Departementschefen ansåg sig, även om icke överallt en fullt utpräglad skillnad mellan ifrågakvarande grupper av lappar föreläge, dock, framför allt av praktiska skäl, böra biträda kommitténs förslag härutinnan.

Lagrådet har ansett det böra tagas under överbägande, huruvida icke den skillnad i fråga om det rättsliga reglerandet, som borde göras mellan fjälllappar och skogslappar, lämpligen kunde genomföras utan uppdelning av ämnet i två lagar; och lagrådet har i detta sammanhang framhållit, att den av kommittén föreslagna uppdelningen medfört en mycket betydlig förlängning av lagtexten och att densamma, om den än skulle göra stadgandena mera lättlästa för vederbörande lappar, å andra sidan skulle göra det svårare att överblicka, vari de, i allt fall till vissa områden inskränkta, skiljaktigheterna mellan de för båda slagen av lappar givna rättsreglerna bestode.

Uppdelningen av ämnet i två särskilda lagar har ansetts icke böra bibehållas. De fördelar, som därmed skulle vinnas, synas icke kunna uppväga de olägenheter, som en så avsevärd förlängning av lagtexten givetvis medför. Härtill kommer, att den av lagrådet framhållna svårigheten att överblicka, vari skiljaktigheterna mellan de särskilda lagarna bestå, säkerligen skulle bereda även de renskötande lapparna icke ringa besvär, då även dessa mången gång torde hava intresse av att erhålla kännedom om dessa skiljaktigheter. I förevarande förslag hava alltså bestämmelserna för de olika slagen av renskötsel sammanförts i *en* lag. Härvid har man sökt att i de fall, då olika regler böra gälla för fjäll- och skogsrenskötsel, i lagtexten markera skillnaden så tydligt som möjligt, varjämte det ansetts böra undvikas att i mindre väsentliga detaljer giva olika bestämmelser för det ena eller andra slaget av renskötsel. Några praktiska olägenheter härav synas icke behöva befaras.

I det följande komma kommitténs förslag till lag om fjällrenskötsel och till lag om skogsrenskötsel att betecknas, det förra med F. och det senare med S.

Om rätt att driva renskötsel samt om fjällrenskötsel och skogsrenskötsel.

1 §.

Denna paragraf saknar, utom vad angår stadgandena i 2 och 3 styckena, motsvarighet i gällande lag. I kommitténs förslag motsvaras paragrafen av 1 § 1 och 2 styckena samt 2 § i F. och S.

Den år 1898 utfärdade renbeteslagen, som i allmänhet ej är tillämplig å andra lappar än dem, som idka renskötsel, angiver icke, huru man bör bedöma frågan om en person skall räknas för lapp eller icke. De i lagen medgivna särskilda rättigheterna lära alltså enligt denna tillkomma varje person, som på grund av språk och härstamning enligt det allmänna uppfattningssättet framträder som lapp.

Frågan efter vilka grunder man bör bedöma en persons egenskap av lapp eller icke lapp blev föremål för prövning i samband med en till 1917 års riksdag avlåten proposition nr 169 med förslag till lag angående ändring i vissa delar av 1898 års renbeteslag. Det i propositionen framlagda lagförslaget innehöll i dess 39 § en definition å vad med lapp enligt renbeteslagen skulle avses. Riksdagen antog den i propositionen föreslagna definitionen å lapp att gälla allenast i sådana fall, då fråga var om rätt för lapp att hava renar under annans vård, samt ansåg, att frågan i övrigt borde anstå till dess den allmänna revisionen av lapplagstiftningen företoges. Genom lag den 19 juni 1917 (nr 337) infördes såsom 38 § i 1898 års lag en efter riksdagens beslut lämpad bestämmelse i förevarande hänseende. Rörande de i samband med 1917 års proposition i frågan avgivna yttrandena ävensom frågans riksdagsbehandling hänvisas till departementschefens anförande till statsrådsprotokollet den 30 maj 1924 vid remissen till lagrådet av kommitténs betänkande.

När i gällande renbeteslag enligt den lydelse, den erhållit genom 1917 års lag, talas om rätt för lapp att hava renar under annans vård, förstås med lapp den, vars fader i någon mån är av lapsk härstamning, dock endast såvitt antingen fadern eller dennes fader drivit renskötsel såsom stadigvarande yrke utan att samtidigt bruka hemman eller nybygge eller biträda vid bruket av sådan fastighet. I fråga om den som är av oäkta börd skola moderns i stället för faderns härstamning och yrke komma i betraktande. Kvinna, som är eller varit gift med den, som skall räknas för lapp, anses ock såsom lapp.

Å lapparnas landsmöte i Östersund år 1918 antogs beträffande föreliggande fråga en resolution, vari yrkades, att den av Kungl. Maj:t i 1917 års proposition under 39 § föreslagna definitionen å lapp måtte i sin helhet bortfalla, samt att, därest en revision av renbeteslagen nödvändiggjorde en förklaring över, vem som enligt nämnda lag skulle anses för lapp, och en dylik förklaring nödvändiggjorde att beröra hemmansbruk och renskötsel, detta borde komma i fråga först då en lapp lämnade renar i annans vård, d. v. s. i överensstämmelse med nu gällande bestämmelser. Rörande resolutionens innehåll i övrigt hänvisas till departementschefens ovannämnda yttrande.

I konventionen med Norge av år 1919 har rättigheten att i enlighet med densamma låta svenska renar beta i Norge förbehållits nomadiserande lapp. Såsom sådan anses enligt konventionen allenast person av lapsk härkomst, som på stadigvarande sätt personligen följer och bevakar sina renar och icke, med visst undantag, samtidigt brukar hemman eller nybygge eller biträder vid bruket av sådan fastighet.

Lappkommittén har behandlat frågan och därvid med frångående av de i 1917 års proposition upptagna bestämmelserna föreslagit, att såsom lapp skall anses en var, vilken på grund av härstamning och med hänsyn jämväl till att han eller hans förfäder drivit renskötsel blivit såsom lapp kyrkskriven.

Departementschefen ansåg i likhet med vissa av de myndigheter, som yttrat sig över kommitténs förslag, det icke lämpligt att lägga i prästerskapets hand eller således att låta i administrativ väg avgöras, huruvida en

person skulle anses såsom lapp, i synnerhet som en sådan prövning mången gång i det särskilda fallet vore förenad med stora svårigheter. Departementschefen ansåg, att förutsättningen för en persons egenskap av lapp borde angivas i lag. Att härvid upptaga detaljerade bestämmelser syntes emellertid av praktiska skäl icke kunna ske, varför man enligt departementschefens mening finge inskränka sig till att såsom förutsättning endast ange härstamningen.

Uti 2 § i det till lagrådet remitterade förslaget upptogs alltså ett stadgande av innehåll, att såsom lapp skulle anses en var, vilken vore av lapsk härstamning, varjämte de av kommittén föreslagna bestämmelserna om s. k. blandade äktenskap bibehöllos oförändrade.

Lagrådet har på anförda skäl förklarat, att det syntes vara nödigt att taga under förnyad omprövning, huruvida ett generellt bestämmande av lappegenskapen skall göras i lagen och i så fall huru detta bestämmande skall ske.

Renskötsel, i den mån den får drivas med anlitan av annan mark än renägarens, är enligt gällande lagstiftning ett monopol för lapparna, och härutinnan har någon ändring icke ifrågasatts. Emellertid visar lappkommitténs utredning, att en avsevärd del av lapparna numera övergivit renskötseln och ägnat sig åt andra näringar. Sålunda äro enligt kommitténs utredning bland fjälllapparna omkring 40 % renskötande och omkring 60 % icke renskötande; för skogslapparna äro motsvarande siffror 20 % och 80 %. För att förhindra att det s. k. lapprivilegiet komme andra tillgodo än dem som skäligen kunde göra anspråk därpå har tanken uppstått att bland annat genom fastställande i lagen av begreppet lapp begränsa kretsen av dem, som borde få åtnjuta de särskilda lapprättigheterna. Intet av de i sådant hänseende framkomna förslagen synes dock vara tillfredsställande. Att, på sätt skett i det till lagrådet remitterade förslaget, utsträcka lapprivilegiet till alla, som, huru avlägset som helst, kunna visa härstamning från en person av den lapska folkrasen, torde vara att, såsom lagrådet anmärkt, fastställa lappegenskapen på ett sätt, som strider mot allmänna uppfattningen. Det synes ej heller vara lämpligt att såsom lappkommittén föreslagit låta administrativ myndighet avgöra, huruvida en person skall anses såsom lapp eller icke.

På sätt ovan nämnts föreslogs redan i 1917 års proposition att på visst sätt begränsa antalet av de personer, som borde komma i åtnjutande av lapprivilegiet. Härtill finnas ytterligare skäl. Genom 1919 års konvention med Norge skedde ej oväsentliga inskränkningar i rätten att föra svenska renar på bete i Norge. Såväl dessa inskränkningar som andra omständigheter hava medfört, att betestillgången för närvarande icke är tillräcklig för det befintliga antalet renar, och att särskilda åtgärder måst vidtagas för att nedbringa detta antal. Den begränsning av rättigheten att driva renskötsel, som alltså icke lärer kunna undvikas, torde dock icke böra ske genom ett generellt bestämmande i lagen av begreppet lapp. Med uttrycket lapp i lagens mening synes böra avses varje person av lapsk härkomst. Däremot torde det vara lämpligt att i lagen ange de förutsättningar, under vilka personer av lapsk härkomst må komma i åtnjutande av rätten att driva renskötsel och därmed förenade förmåner. Härvid synes det rimligt och naturligt, att på sätt i 1917 års proposition föreslogs, från rättigheten i första hand utesluta sådana lappar, vilkas förfäder i vissa led övergivit renskötseln och ägnat sig åt annat yrke. På grund härav har i paragrafens första stycke stadgats, att rätt att driva renskötsel enligt lagen tillkommer person av lapsk härkomst, såvitt hans fader eller moder eller någon av dessas föräldrar såsom stadigvarande yrke drivit renskötsel eller biträtt i

dylik näring. Att, såsom i 1917 års proposition, göra åtskillnad mellan det fall att renskötseln bedrivits av lappens fader eller farfader och det fall att den utövats av någon av hans övriga, manliga eller kvinnliga, förfäder i samma led synes icke vara befogat. Om exempelvis en lapp, vars fader eller farfader icke drivit renskötsel, efter föräldrarnas död ärver en renhjord direkt av sin morfader, som idkat denna hantering, synes det obilligt, om ej lappen, därest han önskar, finge fortsätta morfaderens näring.

Under uttrycket »lapp som driver renskötsel» torde endast innefattas sådana lappar, som själva eller genom medlemmar av sitt hushåll driva renskötsel. I stadgan angående nomadundervisningen i riket har enahanda be-teckningssätt kommit till användning. Det har därför ansetts nödigt angiva, att med sådan lapp likställes lapp som biträder i renskötsel.

Uti 1917 års proposition föreslogs, att renskötsel, som idkades i samband med bruk av hemman eller nybygge, ej finge komma i betraktande, när fråga yppades att åtnjuta i renbeteslagen medgivna rättigheter. Något motsvarande stadgande förekommer ej i förevarande förslag. I detta avseende har det ansetts vara skäligt att ansluta sig till ovannämnda vid lappmötet i Östersund år 1918 antagna resolution; sålunda har, såsom framdeles när-mare beröres, idkande av jordbruk icke ansetts böra utesluta från rätten att driva renskötsel.

Om man sålunda icke ansett sig böra lägga några svårigheter i vägen för fjäll- eller skogslappar att ägna sig åt jordbruk vare sig enbart eller jäm-sides med renskötseln, har det ej heller ansetts lämpligt att, såsom ifråga-satts, göra lapparnas rätt att driva renskötsel beroende av särskilt meddelat tillstånd. Till en sådan inskränkning i lapparnas urgamla rättighet att be-gagna sig av här ifrågavarande marker synas, såvitt nu kan bedömas, till-fyllestgörande skäl icke föreligga. Detta utesluter icke, att effektiva medel böra ställas till Konungens befallningshavandes förfogande att då så erfor-dras föreskriva minskning av antalet renar, som må föras på bete. Vad angår lapparnas bosättning för jordbruksdrift har kommittén i bestämmel-serna om nyttjanderättsupplätelser å kronomark sökt öppna möjlighet för en dylik bosättning till beredande åt lapparna av ökade försörjningsmöjlig-heter, bestämmelser, vilka komma att i huvudsak förordas.

Det må bemärkas, att på grund av föreskriften i sista stycket av 8 § ut-övändet av rätten av driva renskötsel och åtnjuta därmed förenade förmåner är bundet vid att vederbörande tillhör en lappby.

Uti första styckets andra och tredje punkt givas regler för de s. k. blan-dade äktenskapen, vilka regler hava sin motsvarighet uti 2 § 2 och 3 mom. i F. och S. Kvinna, som är eller varit gift med renskötande lapp, synes, ändå att hon eljest icke är därtill berättigad, böra erhålla rätt att deltaga i eller fortsätta att driva mannens yrke. Kvinna, som på grund av börd eller äktenskap är berättigad att driva renskötsel, torde vid giftermål med annan än lapp, som avses i paragrafen, icke utan särskilt tillstånd få åtnjuta denna rättighet. I dessa delar överensstämmer förevarande förslag med kommitté-förslagen. — I förevarande förslag liksom i de nyssnämnda hava särskilda bestämmelser icke ansetts behövligen med avseende å barn utom äktenskap.

Paragrafens andra och tredje stycken motsvaras av 1 § 1 stycket 2 punkten och 2 stycket i kommitténs förslag.

Med hänsyn till vad lagrådet anmärkt mot F. 1 § 3 stycket har något motsvarande stadgande icke upptagits i förevarande förslag.

2 §.

Denna paragrafs 1 och 2 mom. motsvaras av bestämmelserna uti 1 § 1 och 2 mom. i 1898 års lag samt F. 4 § och F. 11 § 1 och 2 mom.

Den av kommittén gjorda skillnaden mellan fjällrenskötsel och skogsrenskötsel, respektive fjällappar och skogslappar, har i förevarande förslag ansetts böra upprätthållas, ehuru av förut angivna skäl de olika slagen av renskötsel icke gjorts till föremål för behandling i särskilda lagar. Lagrådet har ansett det vara angeläget att i en lagstiftning, som bygger på angivna skillnad, genom definitioner få fastställt, vad med fjällappar och skogslappar skall förstås. I kommittéförslagen saknas sådana definitioner.

Åtskillnaden mellan fjällappar och skogslappar och den av dem bedrivna renskötseln har icke tillkommit först genom den nu föreslagna lagstiftningen utan har bestått av ålder. Den har icke heller sin grund i någon konstitutiv olikhet mellan dessa kategorier av lappar utan är beroende på belägenheten och beskaffenheten av de områden, där renskötseln huvudsakligen bedrivs, och därav följande viss skiljaktighet i själva sättet för näringens utövande. Med skogslappar eller lappar, som driva skogsrenskötsel, avses sedan gammalt sådana renskötande lappar, som jämväl sommartid i regel uppehålla sig med sina renar nedanför odlingsgränsen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker och där driva sin renskötsel inom jämförelsevis begränsade områden utan längre flyttningar. Fjällapparna åter, varmed betecknas sådana lappar, som driva fjällrenskötsel, uppehålla sig sommartiden huvudsakligen ovan odlingsgränsen i nyssnämnda län ävensom å renbetesfjällen i Jämtlands län samt företaga i allmänhet långa flyttningar, vissa av dem till Norge. Vid nu angivna förhållanden synes det vara att föredraga att icke i lagtexten införa definitioner på de olika slagen av renskötsel; utan det bör vara fullt tillräckligt att där allenast angiva de trakter, där de båda kategorierna av lappar äga uppehålla sig med sina renar. I praktiken torde det i framtiden lika litet som hittills möta svårigheter att avgöra, huruvida lapp driver fjällrenskötsel eller skogsrenskötsel och med hänsyn därtill bör anses såsom fjällapp eller skogslapp.

I förevarande paragraf angivas de områden, där fjällrenskötsel må drivas, samt de tider, då fjällapparna äga uppehålla sig med sina renar å de olika trakterna. Den i kommitténs förslag gjorda uppdelningen av bestämmelserna om betesområden och om betestider i olika paragrafer synes hava medfört, att dessa bestämmelser blivit mindre överskådliga än i gällande lag, varför den däri förekommande uppställningen bibehållits.

I förhållande till gällande rätt innebära bestämmelserna i förevarande paragraf ej annan ändring än att, såsom även kommittén föreslagit, fjällapparnas betningsrätt å all mark nedanför odlingsgränsen i lappmarkerna, således jämväl å kronomark och å de vid avvitrningen avsatta renbeteslanden, i fråga om tiden inskränkts till att i regel gälla blott vintermånaderna. I denna del hänvisas till kommitténs motivering (s. 104).

Lagrådet har mot kommittéförslaget anmärkt, att i olikhet mot gällande lag rätten för fjällapparna att använda kronans mark nedom odlingsgränsen och renbeteslanden enligt den av kommittén föreslagna lagtexten men ej enligt motiven gjorts beroende av att marken verkligen efter gammal sedvana varit besökt av lapparna med renar. Sådan skiljaktighet mellan kommitténs lagtext och motiv föreligger ej blott i det av lagrådet anmärkta hänseendet utan jämväl i fråga om fjällapparnas rätt till bete nedom odlingsgränsen inom nämnda lappmarker å annan mark än kronomark och renbetesland. Enligt gällande lag hava lapparna betesrätt å all mark nedom odlingsgränsen inom lappmarkerna oberoende av sedvanan; endast vid bestämmande av betestiderna har i visst fall hänsyn tagits till denna. Kommittén har däremot i sin lagtext stadgat, att fjällapparna må föra sina renar på bete å mark nedom odlingsgränsen, vare sig inom eller utom lappmarkerna, allenast å sådana trakter, som lapparna efter gammal sedvana besökt med

sina renar. Den av kommittén verkställda utredningen giver icke vid handen, att gällande regler i denna del böra ändras. Därför har vid paragrafens avfattning den formulering, bestämmelserna erhållit i gällande lag, i möjligaste mån bibehållits, och torde därigenom klart framgå, att, bortsett från den nyssnämnda begränsningen i avseende å tiden, inskränkning ej skett i rätten för fjällapparna att för renskötsel använda vare sig kronans eller annan tillhörig mark nedom odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker.

Från 1 § 2 mom. i 1898 års lag har i motsvarande mom. av förevarande paragraf upptagits det undantag från tidsbestämmelserna, som betingas av att avtal träffats med vederbörande jordägare eller brukare. Med hänsyn till vad lagrådet anmärkt i fråga om uttrycket »vederbörande jordägare eller brukare» må framhållas, att härmed uppenbarligen åsyftas ägaren av den fastighet, där lappen önskar uppehålla sig med sina renar, eller den person, vilken eljest enligt lag eller på grund av avtal äger att med bindande verkan i förevarande avseende föra talan för fastigheten. Såvitt känt har denna bestämmelse hittills icke föranlett svårigheter i tillämpningen.

Under 3 mom. har upptagits stadgandet i F. 5 § 1 mom., som motsvarar 28 § 1 mom. i 1898 års lag.

4 mom. motsvarar 33 § i 1898 års lag samt F. 7 §. Med hänsyn till vad lagrådet anmärkt hava bestämmelserna omredigerats. Med den avfattning stadgandet nu erhållit torde otvetydigt framgå, att expropriationslagens bestämmelser skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse ej blott i fråga om sättet för ersättningsbestämmande utan även i andra hänseenden. Genom den nu föreslagna formuleringen av paragrafen bortfaller behovet av föreskriften i andra stycket i F. 7 § därom att allenast nyttjanderätten till jorden må tagas i anspråk, då sådant är för ändamålet till fyllest.

3 §.

Denna paragrafs 1 och 2 mom. motsvaras av bestämmelserna i 1 § av 1898 års lag samt S. 4 § och 11 § 1 mom. 1 och 2 stycket.

I paragrafen angivas de områden, där skogslappar äga driva renskötsel samt de tider, då renarna må föras på bete inom de särskilda områdena. Rörande antalet dylika lappar och de trakter, där de förekomma, hänvisas till den av kommittén härom förebragta utredningen.

I avvitringsstadgan för lappmarkerna av den 30 maj 1873 bestämdes, att lapparna skulle även efter avvitringen vara såsom dittills berättigade att för renhjordarna begagna bete å all skogsmark inom lappmarkernas dåvarande område, dock å enskildas skogar inom de till odling tjänliga delarna av landet endast vintertiden, samt att renbetesland, som kunde finnas inom den blivande gränsen för de till odling tjänliga delarna av lappmarken, finge, såvitt för lapparnas behov av renbete erfordrades, fortfarande därtill användas. Härigenom tillförsäkrades lapparna, vad angår landet nedanför odlingsgränsen, rätt till sommarbete för renarna dels å alla de marker, som vid avvitringen bleve kronan förbehållna, dels å sådana områden, som varit såsom renbetesland, lappskatteländ eller skattefjäll av staten särskilt upplåtna till lapparna och som fortfarande funnes vara för dem behöfliga, även om dessa områden vid avvitringen komme i enskild ägo. Denna rätt blev oförändrad åt lapparna bibehållen genom 1886 års renbeteslag. Vid tiden för denna lags tillkomst var odlingsgränsen endast provisoriskt uppdragen och avvitringen nedom densamma icke inom någon av lappmarkens socknar fullständigt avslutad. De enskildas marker och kronans marker voro alltså icke genom bestämda gränser skilda från varandra. Numera är odlingsgränsen

definitivt fastslagen och den allmänna avvittningen nedom densamma är fullständigt avslutad.

Frågan om vad i lagstiftningsväg kunde och borde göras beträffande skogslapparnas renskötsel blev föremål för övervägande av den kommitté, som förberedde 1898 års renbeteslag. I det av kommittén avgivna betänkandet heter det härom: Denna fråga vore tvivelsutan den mest svårlösta inom hela lappväsendet. Å ena sidan måste man beakta svårigheten, att ej säga omöjligheten, att inom dessa för odlingen avsedda trakter utan förfång för jordbruksnäringen driva renskötsel året om; å den andra sidan måste hänsyn tagas till gällande rätt och faktiskt bestående förhållanden. Då stora svårigheter alltid måste uppstå att sommartiden hålla renar inom landet nedanför odlingsgränsen, där odlingen, efter alla tecken att döma, syntes vara stadd i jämnt fortskridande, vore det tvivelsutan högeligen önskvärt, om en sådan förändring i skogslapparnas renskötsel kunde åstadkommas, att de för framtiden, liksom nu fjällapparna, sommartiden förde sina renar ovan odlingsgränsen, så att landet nedom nämnda gräns då bleve fritt från renar. Men en dylik förändring, mot vilken erinrats, dels att den skulle för de skogslappar, som jämte renskötsel idka jordbruk, medföra den verkan, att de måste avstå från renskötseln, dels att en förflyttning till fjälltrakterna strede mot skogsrenens natur och därför vore utförbar, torde, om den över huvud kunde genomföras, böra inträda såsom en naturlig följd av utvecklingens egen gång, ej framtingas genom lagbud. Något lagstadgande i dylikt syfte hade kommitterade således ej böra föreslå. Däremot torde lika stora betänkligheter icke böra möta mot en åtminstone successivt fortgående begränsning av lapparnas sommarbetesrätt i syfte att från denna börda frigöra vissa trakter, som i mera avsevärd grad därav betungades. Detta skulle så tillgå, att å trakter, där de enskilda hemmansområdena låge närmare intill varandra och där de gynnsammaste betingelserna för odling och bebyggande förefunnas samt sommarbetesrätten alltså medförde de största olägenheterna för den jordbrukande befolkningen, nämnda rätt avlystes å kronans mellan hemmanen inkilade marker och å hemmanen själva, i händelse de skulle utgöra delar av gammalt renbetesland. Härigenom skulle bildas större sammanhängande områden, å vilka renar ej vidare finge sommardag föras å bete och där odlingen således kunde fortgå utan intrång från rennäringens sida. Andra mera oländiga delar av skogslappsocknarna, särskilt kronoparkerna, skulle däremot bibehållas såsom renbetesland och tjäna skogslapparna till sommarviste, vid vilket de denna tid skulle vara pliktiga att sammanhålla sina renar. Det syntes kommitterade, som skulle under dåvarande förhållanden en dylik reglering vara den lämpligaste åtgärden för införande av bättre ordning bland skogslapparna och för möjliggörande av ett drägligt samliv mellan dem och de bofasta. Detaljerat förslag till regleringen hade emellertid icke kunnat av kommitterade framläggas. Därför erfordrades förberedande undersökningar och utredningar av den omfattning, att de icke kunnat av kommitterade vidtagas. Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt det förhållande, att skogslapparna även å sådana trakter, där renskötsel helst icke borde förekomma, i icke ringa utsträckning själva vore jordägare. Av flera skäl bjöde därför försiktigheten, att regleringen genomfördes allenast successivt, i den mån förhållandena å en viss trakt befunnas därför gynnsamma.

Uti 1898 års lag upptogs i enlighet med kommitterades förslag samma bestämmelser angående lapparnas rätt till sommarbete inom lappmarkerna nedanför odlingsgränsen, som gällde enligt 1886 års lag, men genom en särskild bestämmelse i 28 § öppnades utväg för reglering av betesrätten i det av kommitterade antydda syftet. I formellt hänseende skiljer 1898 års lag ej

på fjällappar och skogslappar; skogslapparna vore alltså, därest ej bestämmelserna om markernas indelning i lappbyar funnes, formellt oförhindrade att nyttja även de områden, där betesrätten sommartid tillkommer fjälllapparna.

Kommittén av 1919 har i sitt förslag till lag om skogsrenskötsel utgått från att nu gällande bestämmelser i huvudsak borde bibehållas. Kommittén har dock icke funnit anledning att såsom betesområden för skogslapparna bibehålla samtliga de trakter, vare sig inom Norrbottens eller inom Västerbottens län, där skogsrenskötsel av ålder kan hava drivits. Kommittén har sålunda ansett övervägande skäl tala för att betesrätten begränsades till de delar av trakterna ovan lappmarksgränsen, där skogsrenskötsel fortfarande förekomme och behov ännu syntes föreligga att bibehålla densamma. Beträffande trakterna nedan lappmarksgränsen har kommittén förklarat sig vilja bibehålla nu gällande föreskrifter. I fråga om betestiderna har kommittén ej avsett att vidtaga någon ändring i gällande bestämmelser. (Se kommitténs betänkande s. 123, 124.)

Rörande de överkommitténs förslag i denna del avgivna yttranden hänvisas till statsrådsprotokollet av den 30 maj 1924.

Departementschefen har vid remissen till lagrådet med gillande i huvudsak av de föreslagna bestämmelserna framhållit, att skogsrenskötseln borde hållas inom vissa gränser och att den i trakter, där densamma kunde komma att i fråga om betestillgången uppträda såsom konkurrent till fjällrenskötseln, borde vika för denna, varjämte skogsrenskötseln, i mån jordbrukets utveckling å samma trakter fortskrede, borde nöja sig med att komma något i efterhand.

Rörande de principer, enligt vilka hithörande förhållanden böra regleras, lär intet vara att erinra mot vad kommittén och departementschefen sålunda yttrat. Emellertid hava de av kommittén föreslagna lagbestämmelserna ansetts böra i viss omfattning omredigeras.

1 mom. Häri stadgas i nära överensstämmelse med ordalagen uti 1898 års lag, att skogsrenskötsel må drivas under varje tid av året inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker ovan odlingsgränsen samt nedan odlingsgränsen å kronans mark och å renbeteslanden. Med hänsyn till vad kommittén yttrat har dock vidtagits den ändring i förhållande till gällande lag, att rätten att driva skogsrenskötsel å de marker, som avses i momentet, gjorts beroende av att sådan renskötsel av ålder förekommit och fortfarande drives å den trakt, varom fråga är, antingen året om eller under våren, sommaren eller hösten, d. v. s. under någon av månaderna maj, juni, juli, augusti eller september. Det är alltså ej tillräckligt, att skogsrenskötseln visas hava förekommit av ålder; den måste hava drivits året om eller under våren, sommaren eller hösten och får å den trakt, varom fråga är, icke hava definitivt upphört. Härvid må dock bemärkas, att varje avbrott i renskötseln givetvis icke medför rättens upphörande. Allenast ett stadigvarande längre avbrott bör hava sådan verkan. Hava exempelvis renskötsel skogslappar under en lång följd av år icke under våren, sommaren eller hösten uppehållit sig med sina renar å viss trakt, där skogsrenskötsel nämnda tider förut drivits, och i följd härav för renskötseln utövande nödiga stängsel e. d. fått förfalla, eller odlingen under tiden framträngt till trakten, lär rätten till skogsrenskötsel få anses hava upphört. Vad angår bevisskyldigheten torde den böra åligga den lapp, som gör anspråk på rättigheten.

Det framgår ej med full tydlighet av kommitténs motiv, om kommittén avsett, att vid bedömning av frågan, huruvida renskötsel fortfarande förekommer å viss trakt, hänsyn skall tagas till förhållandena vid tiden för den nya lagens ikraftträdande eller vid den tid, då tvist härom uppstår. Den

i förevarande förslag använda formuleringen har avsett att uttrycka, att förhållandena vid sistnämnda tid skola vara avgörande härutinnan.

2 mom. innehåller bestämmelser om de trakter, där skogslapparna må uppehålla sig med sina renar om vintern, varmed förstås oktober, november, december, januari, februari, mars och april månader. Sådan begränsad rätt tillkommer dem enligt förslaget dels å mark nedanför odlingsgränsen inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker, som icke tillhör kronan eller är renbetesland, såvitt den av ålder användes för betning av skogsrenar, dels ock å trakter nedanför lappmarksgränsen i dessa län, vilka skogslappar från dessa läns lappmarker efter gammal sedvana besökt med sina renar under vissa tider av året. I förhållande till vad för närvarande får anses gälla beträffande skogslapparnas vinterbeten innebära de föreslagna bestämmelserna, förutom den olikheten att betesrätten inom lappmarkerna begränsats till trakter, som av ålder därtill användas, även den av lagrådet påpekade ändringen, att betesrätten, vilken enligt gällande lag är fri å de trakter nedom lappmarksgränsen, vilka lapparna — vare sig fråga är om skogslappar från lappmarkerna eller andra lappar — besökt efter gammal sedvana, gjorts beroende av att *skogslappar från dessa läns lappmarker* besökt trakten med sina renar. Sistnämnda ändring, vilken jämväl föreslagits i S. 4 §, synes vara erforderlig med hänsyn till förekomsten av renskötande skogslappar, bosatta utom lappmarksgränsen i Norrbottens län (jfr S. 5 §). Denna ändring har ock iakttagits i det nya förslaget.

I 3 mom. hava upptagits bestämmelserna uti S. 6 § 1 stycket.

4 §.

Denna paragraf, som är ny i förhållande till gällande rätt, motsvarar utan ändring F. 11 § 3 mom. samt S. 11 § 1 mom. 3 stycket.

5 §.

Denna paragraf, som innebär en nyhet i förhållande till gällande rätt, motsvaras av F. 5 § 2 stycket och S. 6 § 2 stycket. Enligt den lydelse, nämnda båda lagrum erhållit i det till lagrådet remitterade förslaget, skulle i fråga om område, beläget ovan odlingsgränsen, gottgörelse utgå, såvitt området begagnats av renskötande fjällappar men ej om det varit upplåtet till skogsrenskötsel. Därjämte upplyses i motiven, att gottgörelsen skulle bestå i penningersättning att ingå i lappfonderna. Därest gottgörelse skall utgå för område, beläget ovan odlingsgränsen, lärer detta hava sin grund däri, att lapprivilegiet göres obrukbart å detsamma. Vid sådant förhållande synes det icke följdriktigt att låta ersättningens utgående vara beroende av huruvida området varit begagnat för fjällrenskötsel eller för skogsrenskötsel, detta så mycket mindre som ersättningen avses skola ingå i de för fjäll- och skogslappar gemensamma lappfonderna. Det torde alltså icke föreligga skäl att för de relativt obetydliga områden, som ovan odlingsgränsen äro upplåtna för skogsrenskötsel, göra undantag från principen. På grund härav har paragrafen givits sådan avfattning, att enligt densamma ersättning skall utgå för varje område ovan odlingsgränsen, som för det i paragrafen angivna ändamål undantages från lapparnas begagnande.

Av departementschefens yttrande framgår vidare, att den ersättning, som skall utgå, avser skälig ersättning väsentligen för intrång, som förorsakas för renbetet, och ej för all den avkastning, som kan utvinnas ur det undantagna området. Detta ävensom att ersättningen icke skall gå direkt till lapparna, vilket möjligen formuleringen i det remitterade förslaget närmast kunde giva vid handen, har ansetts böra komma till uttryck i lagtexten.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 29 § i 1898 års lag samt F. 6 § och S. 7 §. I paragrafen hava endast vidtagits jämkningar av redaktionell art.

Om lappby.

Under denna rubrik hava sammanförts bestämmelserna i 8—10 §§ i F. och S. samt F. 55—57 och S. 56—58 §§.

I kommitténs förslag har införts begreppet lappbyområde såsom beteckning för de områden, i vilka betestrakterna indelas, under det att med lappby avses den enhet av lappar, som skola anses tillhöra varje lappbyområde. Av skäl, som av lagrådet angivits, har det ansetts lämpligt att låta beteckningen lappby i första rummet hänföra sig till det område, inom vilket till byn hörande lappar må utöva sin betesrätt.

7 §.

Denna paragraf motsvarar 6 § 1 stycket i 1898 års lag samt 8 § i F. och S.

Indelningen i lappbyar hänför sig, såsom enligt gällande rätt och som väl även torde vara avsett i kommittéförslagen, allenast till de trakter, där lapparna äga hela året uppehålla sig med sina renar, d. v. s. sommarbeteslanden. För dessa lappbyars betesområden skall ovillkorligt av Konungens befallningshavande fastställas bestämda gränser. I fråga om de vinterbetesland, som utnyttjas av de särskilda lappbyarna, är däremot ett fastställande av begränsade betesområden icke obligatoriskt, utan må i avseende å dessa förhållas efter gammal sedvana och praxis. Men då, såsom kommittén anför, även i avseende på vinterbeteslanden behov framträtt om fastställande av bestämda betesområden, har möjlighet därtill ansetts böra läggas i Konungens befallningshavandes hand. I enlighet härmed hava bestämmelserna i 7 § avfattats. Från kommittéförslaget har upptagits bestämmelsen att gemensamt betesområde må kunna fastställas för två eller flera byar.

Indelning i lappbyar och fastställande av betesområden verkställas av Konungens befallningshavande. Från gällande lag har ansetts lämpligt upptaga föreskriften, att de lappar, vilkas rätt är i fråga, skola höras. Givetvis står det Konungens befallningshavande öppet att höra även vederbörande kommun och andra, som kunna tänkas hava intresse av frågan.

8 §.

I denna § hava upptagits bestämmelser rörande frågan vilka lappar skola anses tillhöra en lappby. Ut i F. 54 § och S. 55 § stadgades härom endast, att renskötande lappar inom samma lappbyområde utgjorde en lappby. I 3 § av F. och S. utsades åter vilka lappar som borde anses såsom renskötande.

Såsom hörande till lappby anses i främsta rummet de lappar, vilka såsom stadigvarande yrke inom lappbyn driva rensköttsel eller biträda i sådan näring. Lappar, vilka antingen själva drivit eller såsom tjänare biträdt vid renskötseln men på grund av ålder eller sjukdom icke vidare kunna ägna sig däråt, böra jämväl anses fortfarande tillhöra lappbyn och komma i åtnjutande av därmed förenade rättigheter såsom i fråga om jakt, fiske, skogsfång m. m., så länge de icke stadigvarande ägna sig åt annan sysselsättning. Vidare böra ock till lappbyn räknas hustru och hemmavarande barn till lapp, som förut är nämnd, ävensom omtydligt barn till avliden sådan lapp, utan avseende på om de själva driva eller biträda i rensköttsel eller icke. Uppenbart är, att en lapsk tjänare, som tagit tjänst i främmande by, icke tillhör denna längre än han behåller sin tjänst därstädes.

Lagrådet har anmärkt, att frågan om och i vilken ordning lapp, som icke tillhör lappby, må tillgodonjuta lappprivilegiet, borde i lagstiftningen lösas. Kommittén hade föreslagit, att de med renskötelsen förenade förmåner skulle åtnjutas allenast av renskötande lappar; och till renskötande räknades enligt 3 § icke allenast lapp, man eller kvinna, som dreve renskötelse, utan även, så länge denna näring utövades, renskötande lappmans hustru, omyndiga barn och lapska tjänare. Det har icke ansetts lämpligt att i förevarande förslag upptaga beteckningen »renskötande lapp» såsom teknisk term i den mening kommittén avsett, enär det i praktiken visat sig, att innebörden av denna beteckning på skilda orter samt av olika myndigheter och andra vederbörande fattats väsentligen olika. På sätt ovan framhållits avses i förevarande förslag med uttrycket »lapp, som driver renskötelse», eller den därmed liktydiga beteckningen »renskötande lapp» allenast lapp, som själv eller genom medlemmar av sitt hushåll driver renskötelse. I förevarande förslag har rättigheten att åtnjuta de med lappprivilegiet förenade förmåner ansetts lämpligen böra göras beroende av att vederbörande tillhör en lappby. I andra stycket av förevarande paragraf har sålunda stadgats, att lapp, som ej tillhör lappby, icke äger begagna sig av de med rätt att driva renskötelse enligt lagen förenade förmåner.

Vad kommittén velat utsäga uti 3 § av F. och S. lärers alltså hava fått sin motsvarighet genom bestämmelserna i förevarande paragraf, och härigenom torde även ovannämnda, av lagrådet påtalade brist få anses avhjälpd.

9 §.

Förevarande paragraf motsvarar 9 § av F. och S. och åberopas i avseende härå den av kommittén givna motiveringen.

10 §.

Uti första stycket av paragrafens första moment hava upptagits bestämmelserna i 7 § i 1898 års lag samt motsvarande 10 § 1 mom. i F. och S. Därjämte hava bestämmelserna gjorts tillämpliga jämväl å det fall att lapp, som ej tillhör lappby, vill för utövande av rätt att driva renskötelse inflytta till lappby. Önskar sådan lapp vinna inträde i lappby, bör detta icke få ske med mindre Konungens befallningshavande därtill lämnat tillstånd. Det torde givetvis kunna inträffa, att Konungens befallningshavande med hänsyn till betesförhållandena finner nödvändigt hänvisa sökanden till annan lappby än den ansökningen avser. Ännar sökanden övertaga annans renhjord, torde han i regel kunna påräkna erhålla tillstånd att inflytta i den by, där renarnas förre ägare drivit sin hantering.

Uppenbart är, att lapp, vilken antager tjänst inom främmande lappby, i och med denna tjänsts antagande enligt 8 § är att anse såsom tillhörande den nya lappbyn och är berättigad att där innehava och sköta egna renar samt således icke kommer under stadgandet i detta stycke.

Då det emellertid synes skäligen icke heller böra förmenas sådan lapp att utan särskilt tillstånd återvända till den by, som han ursprungligen tillhört, har stadgande härom införts i andra stycket av förevarande moment.

Paragrafens andra moment giver Konungens befallningshavande rättighet att använda tvångsmedel i det fall att lapp utan vederbörligt tillstånd inflyttar till lappby, oavsett om han är medlem av annan lappby eller icke, och motsvaras av 10 § 2 mom. i F. och S. Det har ansetts obehörligt att i lagen uppställa såsom förutsättning för tvångsmedels användande att lappen underlåter att efterkomma anmaning att bortflytta; sådan anmaning kan naturligtvis ändock givas, om så anses skäligt. Här avses allenast att an-

visa de tvångsmedel, som Konungens befallningshavande äger använda för rättelses vinnande.

11 §.

Denna paragraf motsvarar 9 § i 1898 års lag samt F. 55 § och S. 56 §. 1 mom. återger i huvudsak utan ändring bestämmelserna i kommittéförelagen. I det under a) upptagna ämne, varom byordning skall innehålla föreskrift, inbegripas även flyttningar, som äro nödiga för renbetets bevarande och renskötselns ändamålsenliga drivande. Detta synes vara av sådan vikt, att uttryckligt stadgande härom ansetts böra upptagas i lagen. Och har därigenom även givits uttryck åt den av kommittén i F. 15 § meddelade föreskriften om skyldigheten för fjällappar att företaga de för en god renskötselns utövande nödiga flyttningar, vilken föreskrift synes hava sin rätta plats i byordningen. Vidare må anmärkas, att byordning i fråga om bevakning, varom förmåles under punkt c), synes böra innehålla, att därest lapp underlåter hålla erforderligt antal dugliga renvaktare, sådana anskaffas på den tredskandes bekostnad genom lappfogdens eller ordningsmannens försorg. Vad angår stadgandet under h) rörande utseende av fullmäktige har till den av kommittén härutinnan föreslagna bestämmelsen gjorts det tillägg, att byordningen jämväl bör innehålla föreskrift om ordningen för fullmäktiges utseende; bestämmelse i denna viktiga fråga synes icke böra saknas.

Uti 2 mom. har tillagts en särskild erinran därom, att i byordning ej må stadgas vite i fall, där ansvar följer enligt lagen. Vid granskning av en del nu gällande byordningar har befunnits, att förseelse belagts med straff såväl i byordning som i lagen och att vites- och böteslatituderna icke sammanfalla. Dylika kollisioner böra givetvis icke få förekomma.

Den såväl i gällande lag som i kommittéförelagen förekommande bestämmelsen att i byordning må meddelas föreskrift att vid bestämmande av vitesbelopp hänsyn skall tagas till vinst, som den felande må ha dragit av sin förseelse, har uteslutits i föreliggande förslag. Att hänsyn till sådant förhållande bör tagas torde följa av allmänna straffmättningsgrunder; i allt fall lär en sådan föreskrift ej vara mera behöflig i byordning än i själva lagen, där den dock icke upptagits.

Sista punkten i förevarande mom. motsvaras av F. 63 § och S. 64 §.

12 §.

Denna paragraf motsvarar F. 56 § och S. 57 §.

Anledning att i fråga om möjligheten att förordna landsfiskal till ordförande å sammanträde göra åtskillnad mellan fjällappby och skogslappby synes icke förefinnas. Det synes ock, såsom enligt gällande lag, böra ankomma på Konungens befallningshavande att i varje fall förordna om sådant sammanträde.

13 §.

Denna paragraf motsvarar 10 § i gällande renbeteslag samt F. 57 § och S. 58 §. Paragrafen, som undergått omredigering, överensstämmer i sak med de av kommittén föreslagna bestämmelserna. Det har utsagts, att valrätt endast tillkommer de renägande lapparna inom byn, något som kommittén även torde hava avsett, varjämte uttrycket »laga förfall» ändrats till »giltigt förfall», vilket torde riktigare återgiva stadgandets innebörd.

14 §.

Denna paragraf, som motsvarar 11 § i 1898 års lag, återger med vissa redaktionella jämkningar innehållet uti F. 58 § och S. 59 §. På grund av

vad lagrådet anmärkt må rörande stadgandets innebörd framhållas, att en i behörig ordning upprättad renlängd måste godtagas såsom riktig och lända till efterrättelse, även om den kunde befinnas *vid upprättandet* hava varit i större eller mindre grad felaktig.

Om flyttningar.

15 §.

Denna paragraf, som motsvarar 5 § 1 stycket i 1898 års lag, återgiver utan ändring innehållet i 12 § F. och S. i det till lagrådet remitterade förslaget.

16 §.

Stadgandet i denna paragraf, vartill motsvarighet saknas i gällande lag, återfinnes i F. och S. under avdelningen om renarnas bevakning i 16 § 1 mom. 2 stycket. Stadgandet har ansetts lämpligare hava sin plats bland bestämmelserna om flyttningar och därför insatts näst efter 15 §.

Det kan ifrågasättas, huruvida icke bestämmelser av förevarande art hava sin rätta plats i byordning och ej i lag. På grund av vad kommittén anfört synes det dock vara önskvärt, att stadgandet inflyter i lagen, särskilt med hänsyn därtill att lappfogden därigenom utrustas med befogenhet att i vissa fall vidtaga tvångsåtgärder. Föreskriften att lappfogden, när fråga är om ett fåtal renar, skall samråda med lapparna, innan han vidtager åtgärder, har ansetts icke böra kvarstå, då det skulle förorsaka dröjsmål och det dessutom säkerligen i de flesta fall bleve omöjligt för lappfogden att komma i förbindelse med lapparna. I förtydligande syfte hava därjämte vissa formella jämkningar i lagtexten vidtagits.

17 §.

Denna paragraf motsvaras av 5 § 2 stycket i 1898 års lag samt F. 13 § och S. 13 § 1 mom. Vid formuleringen har följts det till lagrådet remitterade förslaget allenast med tillägg, att Konungens befallningshavande har att meddela tillstånd till omläggning av flyttningsväg.

18 §.

Denna paragraf återgiver utan ändring i sak 12 § 1 och 2 stycket i 1898 års lag samt 14 § i F. och S.

Om renarnas bevakning samt om försumlighet i renskötseln.

19 §.

Under denna paragraf hava sammanförts vissa av de bestämmelser, som förekomma i 15—17 §§ i F. och S.

Uti 1898 års lag saknas bestämmelser om renarnas bevakning. Vad härutinnan skall iakttagas är infört i byordningarna. Vissa regler hava även utbildats i praxis och genom lappfogdars och tillsyningsmäns anvisningar. Kommittén har i syfte att hos lapparna inskräpa den synnerliga vikt och betydelse för renskötseln, som måste tillmätas en god och omsorgsfull bevakning av renarna, ansett att i lagen borde införas särskilda stadganden härom. Kommittén har i detta sammanhang uttalat, att i lagen endast borde givas uttryck åt mera principiella synpunkter, medan detaljföreskrifterna fortfarande skulle hava sin plats i byordningarna.

Det synes emellertid vara lämpligast att i lagen allenast giva uttryck åt den allmänna grundregeln i fråga om bevakningen att lapparna skola på ett

stadigvarande sätt och i överensstämmelse med fordringarna på en god renskötsel övervaka sina renar (första stycket). Vad angår stadgandet att husbonden i främsta rummet är ansvarig för renarnas bevakning och vård torde detta gälla utan särskilt stadgande. Övriga av kommittén föreslagna bestämmelser i denna del synas icke hava sådan principiell innebörd, att deras upptagande i lagen därigenom kan anses motiverad; de innebära allenast antingen en hänvisning till byordningen eller ock en erinran, att bestämmelser i vissa hänseenden skola intagas i byordningen. I den mån en sådan erinran ansetts böra göras, har den intagits i 11 §. I övrigt hava av kommittén i detta ämne föreslagna bestämmelser utslutits.

Uti andra stycket stadgas om påföljderna för försumlighet i renskötseln. Från vederbörande myndigheter i de två nordligaste länen har vid olika tillfällen framhållits nödvändigheten av att verksammare bestämmelser än de av kommittén föreslagna borde givas i fråga om försumliga revärdare. Det framhålles särskilt, att de föreskrivna varningarna vore verkningslösa, samt att den såsom nästa och sista påföljd stadgade förlusten av rätten att vidare driva renskötsel, vilken visserligen vore sträng nog, i synnerligen många fall icke lämpade sig att använda. Det föreläge därför behov av att såsom mellanliggande led anvisades andra åtgärder, som bättre lämpade sig efter de i särskilda fall föreliggande faktiska förhållandena och tillika medförde erforderlig effektivitet. Med beaktande härav har i förevarande stycke stadgats till en början, att lapp må kunna varnas även om försumligheten icke är grov, blott därigenom skadegörelse eller andra olägenheter uppstått. Vidare har föreskrivits, att, om den försumlige icke låter sig därav rättas eller försumligheten är av svårare beskaffenhet, Konungens befallningshavande kan antingen föreskriva lämpliga åtgärder för åstadkommande av bättre bevakning av renarna eller förordna, att renarna skola för viss tid eller tillsvärdare överlämnas till vård åt annan renskötande lapp eller att renantalet skall minskas genom försäljning av renar, levande eller slaktade, eller ock förklara den försumlige förlustig rätten att vidare driva renskötsel. Det har ansetts nödigt stadga, att Konungens befallningshavande skall äga meddela närmare bestämmelser om verkställigheten av föreskrivna åtgärder och i samband därmed förelägga vite och i händelse av tredska utdöma vite.

Om förvildade renar.

20 §.

I denna paragraf har utan ändring i sak upptagits bestämmelserna i 2 § 2 stycket i gällande lag samt motsvarande 18 § i F. och S.

Om lapparnas bostäder m. m. samt om odlingar.

21 §.

I denna paragraf hava sammanförts stadganden om lapps rätt att uppföra kåta och bod; bestämmelserna om stuga och därmed jämförlig bostadsbyggnad hava upptagits i 22 §. Bestämmelserna i förevarande paragraf, vartill motsvarighet saknas i 1898 års lag, motsvaras av de i 19 och 20 §§ F. och S. upptagna stadganden i detta ämne. I förhållande till dessa stadganden föreligger olikhet så tillvida, att fjäll- och skogslappar ansetts böra likställas i fråga om rättigheten att uppföra fast kåta eller bod. Härigenom har beträffande fjällapparna rättigheten att *nedom* odlingsgränsen uppföra fast kåta och bod å enskild eller därmed likställd mark inskränkts, så att de endast efter anvisning äro berättigade härtill, under det att beträffande motsvarande

rättighet för skogslapparna *ovan* odlingsgränsen villkoret om anvisning utslutits. Då fjälllapparnas vistande nedom odlingsgränsen och skogslapparnas vistande *ovan* samma gräns i regel endast är tillfälligt, torde ändringen sakna vidare praktisk betydelse, men genom densamma har vunnits, att enhetliga bestämmelser kunnat givas för fjäll- och skogslappar i ifrågavarande hänseende.

Kommittén hade uti S. 20 § föreslagit ett stadgande av innehåll, att å enskild tillhörig utmark fast kåta eller bod icke finge uppföras annat än efter anvisning av ägaren eller brukaren eller, där lappen icke åtnöjdes därmed, av lappfogden. Kammarkollegium erinrade, att, såvitt kollegium kunnat finna, i kommittéförslagen med beteckningen kronomark avsåges mark under kronans omedelbara disposition, samt att det till undvikande av missförstånd syntes böra stadgas, att i allt, varom lagarna innehölle bestämmelser, med enskild mark skulle likställas sådan kronomark, som innehades under stadgad åborätt eller disponerades såsom ecklesiastiskt boställe. Denna erinran föranledde viss jämkning i avfattningen av nyssnämnda jämte åtskilliga andra paragrafer i det till lagrådet remitterade förslaget, vilken jämkning avsåg att bringa bestämmelserna i närmare överensstämmelse med vad kommittén hade åsyftat, då den skilt mellan enskild mark och kronans mark. I det remitterade förslaget likställes med enskild mark dels kommun tillhörig mark dels ock kronohemman och krononybyggen under åborätt samt boställen. Däremot hava i sistnämnda förslag med kronomark under kronans omedelbara disposition likställts vissa allmänningsskogar utom i fråga om rätt för lapp att uppföra stuga eller att upptaga odling eller hålla getter.

I de tidigare förslagen torde alltså hava avsetts att uti vissa hänseenden med enskild mark likställa sådan kronomark, som icke står under kronans omedelbara disposition, en ståndpunkt som ansetts böra intagas jämväl i förevarande förslag. Vid sådant förhållande torde det emellertid vara lämpligt att även i lagtexten införa uttrycken mark, som står, respektive icke står, under kronans omedelbara disposition. En uppräknings i lagtexten av de särskilda slag av kamerala enheter, som avses skola falla under nämnda uttryck, synes böra undvikas bland annat av det skäl, att nya former för upplåtelse av kronojord kunna i framtiden införas, varigenom även nya beteckningar å den upplåtna jorden kunna uppstå. I detta sammanhang må ock erinras därom att lagrådet ansett det vara föremål för tvekan, huruvida de i de tidigare förslagen förekommande kamerala beteckningarna vore tydliga och tillfredsställande.

Uttrycket »mark under kronans omedelbara disposition» i förevarande förslag må ej förväxlas med uttrycket »kronoegendomar under allmän disposition», vilket sistnämnda uttryck är en speciell kameral jordredovisnings-term (se kung. den 28 januari 1870). Till egendom under kronans omedelbara disposition torde å de trakter, varom här är fråga, för närvarande böra hänföras dels upplåtna krononybyggen innan odlingskyldigheten fullgjorts, dels skogstorp, upplåtna antingen jämlikt Kungl. kungörelsen den 27 maj 1904 angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker i Västerbottens och Norrbottens län, eller ock enligt tidigare i samma ämne meddelade föreskrifter, dels odlingslägenheter, varom förmäles i Kungl. kungörelsen den 18 juni 1909 angående upplåtande av odlingslägenheter å kronoparker och överloppsmarker i de sex nordligaste länen, dels övriga utarrenderade kronans fastigheter dels ock kronoparker och överloppsmarker. Under kronans omedelbara disposition stå däremot icke krononybyggen efter det odlingskyldigheten fullgjorts; för dessa torde gälla bestämmelserna om stadgad åborätt. Ej heller räknas såsom stående under kronans omedelbara disposition övriga fastigheter, som innehavas med stadgad åborätt, mark, som upp-

låtits med åborätt enligt lagen den 4 juni 1926, eller boställen, som icke indragits till kronan. De i förevarande förslag på ett flertal ställen förekommande uttrycken mark, som står, respektive ej står, »under kronans omedelbara disposition», avses alltså skola hava ovan angivna innebörd.

22 §.

Denna paragraf upptager med vissa redaktionella jämkningar bestämmelserna i 21 § F. och S. I förhållande till kommitténs förslag föreligger allenast den olikhet i sak, att jämväl fjällappar förutsättas kunna erhålla rätt att uppföra stuga nedom odlingsgränsen. Något skäl att i detta hänseende hava olika föreskrifter för fjäll- och skogslappar torde icke föreligga, då i varje fall rätten att uppföra stuga beror på vederbörande myndighets tillstånd. När fjällappar endast vintertid äga uppehålla sig nedom odlingsgränsen, torde dylikt tillstånd beträffande dessa lappar högst sällan komma i fråga. Rörande gällande bestämmelser härutinnan samt frågan om lämpligheten av att lapparna erhålla rätt att uppföra fast bostad hänvisas till den av kommittén i denna del förebragta utredningen.

I 22 § F. och S. har upptagits ett stadgande, vars syfte lär vara att Konungens befallningshavande skall kunna ingripa till förebyggande av att olägenheter vållas för renskötseln därigenom att bod eller annan till bostad icke avsedd byggnad tages i anspråk för bostadsändamål. Motsvarighet till detta stadgande saknas i gällande lag. Att märka är, att stadgandet endast har avseende å mark under kronans omedelbara disposition men däremot icke å annan kronomark eller å enskild eller kommun tillhörig fastighet. Stadgandet torde alltså endast ofullkomligt fylla det ändamål, som med det samma avses. Då det dessutom vill synas att, i den mån ett ingripande bör äga rum, sådant bör kunna ske utan särskild föreskrift i renbeteslagen, har paragrafen uteslutits.

23 §.

Denna paragraf motsvarar utan ändring i sak 23 § i F. och S. I analogi med bestämmelserna i 21 § och i olikhet med kommitténs förslag förutsättes, att jämväl fjällapp må kunna erhålla tillstånd till upptagande av odling nedom odlingsgränsen. I denna del hänvisas till vad som ovan anförts under 21 §.

Med stadgandena i förevarande paragraf torde jämföras de av kommittén uti F. 53 § och S. 54 § föreslagna bestämmelserna om upplåtelse av mark åt lappar för bosättning och jordbruk m. m. Av skäl, som anföras under 56 §, hava dessa bestämmelser icke ansetts vara av sådan legislativ natur, att de böra upptagas i lagen om lapparnas rätt till renbete. Det kunde ifrågasättas, om icke jämväl bestämmelserna i förevarande paragraf äro av enahanda beskaffenhet och således borde ur lagförslaget uteslutas. Då emellertid tillstånd att upptaga odling enligt denna paragraf är en med rätten att driva renskötsel förenad förmån, som står i nära sammanhang med rätten att uppföra stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad, synas bestämmelserna härom lämpligen böra upptagas i lagen om lapparnas renskötsel.

I fråga om det av kommittén i sista punkten använda uttrycket »skadebegär» hänvisas till vad som därom sägs under 37 och 38 §§ (sid. 67).

Kommittén, som icke ansett sig böra stadga något förbud mot att med renskötsel förena jordbruk, har dock med hänsyn till de nära tillhands liggande olägenheter för fjällrenskötseln, som kunde härflyta av en sådan förening, uti F. 24 § 1 mom. stadgat skyldighet för fjällapp, som vill jämsides med renskötseln bruka eller biträda vid bruket av vissa slag av jord-

bruksfastigheter, att härom göra anmälan hos Konungens befallningshavande med befogenhet för Konungens befallningshavande att, därest verkställd utredning gäve vid handen att lappen icke kunde antagas äga förutsättning att på tillfredsställande sätt driva renskötseln samtidigt med jordbruket, förordna, att lappen, så länge han skötte jordbruk, skulle hava renarna i vård hos renskötande fjällapp. Något motsvarande stadgande fanns icke upptaget i kommitténs förslag till lag om skogsrenskötsel.

Då man numera torde hava kommit till den uppfattningen att förening av renskötsel och jordbruk må kunna äga rum, synes det vara betänkligt att införa ett sådant i lagen ej förut upptaget stadgande som det av kommittén föreslagna. Jämväl ur annan synpunkt synas betänkligheter kunna möta mot en sådan förprovning av förutsättningarna för en förening av renskötsel med jordbruk. Även om i vissa fall det icke kan anses tjänligt för fjällrenskötseln att fjällapp samtidigt med sådan skötsel ägnar sig åt jordbruk, torde dock Konungens befallningshavande på grund av bestämmelserna i 19 § av förevarande förslag, vilka såsom ovan framhållits äro avsevärt utvidgade i förhållande till motsvarande bestämmelser i kommittéförslagen, äga möjlighet vidtagna åtgärder till rättelse i de fall, då förening av jordbruk och renskötsel medför olägenheter för den sistnämnda näringen. Bestämmelserna uti F. 24 § 1 mom. hava alltså ansetts böra uteslutas.

Den i 2 mom. av samma paragraf förekommande hänvisningen till konventionen med Norge har ansetts obehörlig och därför uteslutits.

Om hållande av getter.

24 §.

I denna paragraf, vartill motsvarighet saknas i gällande rätt, har utan ändring i sak upptagits stadgandet i F. 25 §. Bestämmelsen har avseende endast å fjällapparna.

Om ringgården och andra stängsel.

25 §.

Stadgandet i denna paragraf, som är ny i förhållande till gällande rätt, återgiver med viss jämkning i lagtexten av redaktionell art innehållet i F. 26 § och S. 24 §.

Om skogsfång.

26 och 27 §§.

I dessa paragrafer hava sammanförts vissa av bestämmelserna uti F. 27 och 28 §§ samt S. 25 och 26 §§. Rörande gällande bestämmelser, som återfinnas i 3 och 4 §§ av 1898 års lag, hänvisas till den av kommittén lämnade redogörelsen.

För vinnande av större överskådlighet hava de av kommittén föreslagna bestämmelserna i åtskilliga hänseenden omredigerats.

Uti 26 § regleras rätten till skogsfång å mark under kronans omedelbara disposition och därmed likställd allmänningsskog. Paragrafen har i sin motsvarighet i F. 27 § 1 mom. och S. 25 § 1 mom. Ingressen innehåller såsom huvudregel, att lapparna äro berättigade att till eget behov av virke använda skogen med de i paragrafens moment angivna inskränkningarna. Dessa äro olika i fråga om dels mark ovan odlingsgränsen inom lappmarkerna och å renbetesfjällen, dels mark nedom odlingsgränsen inom lappmarkerna och dels mark utom lappmarkerna och renbetesfjällen. Enligt de tidigare

förslagen fordras för rätt att å kronojord under kronans omedelbara disposition taga virke till uppförande eller ombyggnad av stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad samt visst renstängsel anvisning eller utsyning, under det att för virke till underhåll av stuga eller stängsel anvisning eller utsyning icke fordras. Å enskild mark och därmed likställd kronomark fordras även för tagande av virke till underhållet samtycke av jordägaren eller brukaren. Då det emellanåt torde kunna möta svårigheter att avgöra, huruvida en reparation är att hänföra till underhåll eller ombyggnad samt det icke synes föreligga tillräckligt skäl att härutinnan göra skillnad mellan kronomark och annan mark, har i förevarande paragraf stadgats, att lapparna icke heller å kronojord må taga virke till byggnad eller stängsel, som nyss sagts — vare sig till underhåll eller ombyggnad — annat än efter anvisning eller utsyning. Några praktiska olägenheter av den skärpta bestämmelsen rörande virke till underhållet lära icke vara att befara, då lapparna äro oförhindrade att på en gång erhålla anvisning eller utsyning av allt det virke som behöves till föreliggande nödiga reparationer eller ombyggnader, något som även av andra skäl synes lämpligt.

Kommittén ansåg fjälllapparnas behov av virke till renvaktarstugor tillräckligt tillgodosett, om det finge tagas ovan odlingsgränsen, samt föreslog därför icke rätt för dem att nedom odlingsgränsen taga virke till uppförande av stuga eller därmed jämförlig bostadsbyggnad. Det synes icke vara skäl att i detta avseende stadga olika bestämmelser för fjällappar och skogslappar eller att förmena fjälllapparna att taga virke till nämnda ändamål nedom odlingsgränsen; genom villkoret om utsyning eller anvisning är sört för att några olägenheter härav icke uppkomma.

I övrigt har någon ändring i sak icke vidtagits i förhållande till de tidigare förslagen.

Uti 27 § hava upptagits bestämmelserna om lapparnas rätt till skogsfång å enskild mark och därmed likställd kommun tillhörig mark och kronomark. Paragrafen motsvaras av F. 28 § punkt b) och c) samt S. 26 § punkt b) och c). I förhållande till de tidigare förslagen torde icke föreligga någon ändring i sak.

28 §.

I denna paragraf hava utan ändring i sak sammanförts de av kommittén i F. 27 § 2 mom. och 28 § c) och d) samt S. 25 § 2 mom. och 26 § 1 mom. c) samt 2 och 3 mom. föreslagna stadgandena om skyldighet för lapp att utgiva ersättning för virke; dock har till åstadkommande av likhet mellan fjällappar och skogslappar det ej heller för de senare ansetts böra stadgas betalningsskyldighet för torra träd till kåtor och bodar, som tagas utom lappmarkerna. Det har ock utsagts, att parterna själva äga överenskomma om priset för virke, som må tagas allenast med samtycke av vederbörande jordägare eller brukare.

29 §.

Denna paragraf, som är ny i förhållande till gällande rätt, motsvarar F. 28 § 1 stycket a) och S. 26 § 1 stycket a). Paragrafen har endast undergått mindre redaktionell jämkning.

30 §.

Denna paragraf, vartill motsvarighet saknas i 1898 års lag, återgiver efter viss omredigering innehållet i F. 27 § 3 mom. och S. 25 § 3 mom. Då innebörden i de av kommittén föreslagna bestämmelserna uppenbarligen är, att lapparna icke må använda sin rätt till skogsfång enligt denna lag för fastighetens behov, har åt paragrafen givits en avfattning, som närmare ut-

trycker denna mening. Därjämte har den i de tidigare förslagen förekommande hänvisningen till 21 § 2 mom. i F. och S. uteslutits.

31 §.

Denna paragraf motsvarar F. 29 § och S. 27 §. Liknande bestämmelse saknas i 1898 års lag. Under den tidigare behandlingen (se statsrådsprotokollet av den 30 maj 1924) har framhållits, att behovet att fälla lavträd oftast yppade sig inom några få timmar, särskilt om våren vid kyla efter ihållande töväder. I anledning härav förklarade departementschefen sig anse, att lapparna *under flyttningar* borde äga rätt att utan anvisning fälla lavträd ej blott, såsom kommittén föreslagit, för dragrenarnas utan även för övriga renars oundgängliga behov, och vidtogs ändring härutinnan i paragrafen. Det lär emellertid även i andra fall än under flyttning vara ogörligt för lapparna att hinna begära anvisning. Med hänsyn härtill och för att den medgivna rätten att fälla lavträd icke må bli illusorisk, har stadgats, att vederbörande jordägare eller brukare, såvitt ske kan, skall underrättas om den förstående avverkningen och tillfälle lämnas honom att giva anvisning för trädens fällande. Möter giltigt hinder för lämnande av sådan underderrättelse, må träden likväl avverkas, men åligger det lappen att snarast möjligt hos jordägaren eller brukaren göra anmälan om fällningen, på det att denne må kunna vidtaga åtgärder för tillgodogörande av de fällda träden.

I fråga om kronomark är det givetvis vederbörande befattningshavare, till vilken sådan anmälan skall ske.

Av skäl, som anföres under 35 §, skall anvisning eller utsyning av skog, som må tagas jämlikt 26 och 27 §§, verkställas av vederbörande skogstjänsteman. Enär, på sätt departementschefen framhållit, fällande av lavträd är en nödfallsåtgärd samt därvid i regel sådana träd tagas, som äro oväxtliga och representera ett synnerligen lågt avverkningsvärde, torde åtgärden icke hava någon större betydelse ur skogsvårdssynpunkt. Med hänsyn härtill och då, såsom ovan nämnts, behovet av lavträds fällande i regel uppstår mycket hastigt, har i fråga om anvisning av lavträd det icke ansetts böra uppställas den fordran, att anvisningen ovillkorligen skall ske av skogstjänsteman, utan äger vederbörande jordägare eller brukare giva anvisningen, även om skogen eljest är underkastad utsyningstvång.

32 §.

Denna paragraf, vartill motsvarighet saknas i gällande rätt, återgiver utan ändring i sak innehållet uti F. 30 § och S. 28 § enligt den lydelse paragraferna erhållit uti det till lagrådet remitterade förslaget. Dock har bestämmelsen i 2 mom. ansetts böra gälla även skogslapparna, ehuru bestämmelsen torde sakna större praktisk betydelse för dessa.

33 §.

Denna paragraf motsvarar bestämmelser uti 4 § 2 stycket och 3 § 1 stycket i 1898 års lag samt F. 31 § och S. 29 §. Paragrafen har givits en avfatning, som närmare överensstämmer med gällande lag, vari kommittén utan närmare motivering vidtagit vissa ändringar. Sålunda har i gällande lag rättigheten för lapparna att taga stängselvirke utan anvisning eller utsyning även i fall då sådan eljest är föreskriven gjorts beroende av att i stället för stängsel, som blivit olovligen bortfört eller gjorts obrukbart, nytt sådant skall uppföras. Kommittén har däremot utsträckt denna rätt att gälla stängselvirke i allmänhet, som blivit bortfört eller gjorts obrukbart. Något skäl att härutinnan frångå gällande lag synes ej föreligga. Vidare har kommittén givit lappen rätt ej blott, såsom enligt gällande lag, att utan

anvisning eller utsyning taga virke till ersättning för det olovligen bortförda utan även göra detta utan betalning. I de fall då annan än jordägaren gjort sig skyldig till det olovliga bortförandet synes den ekonomiska förlusten rimligen icke böra drabba jordägaren. Är han åter den skyldige, lär han på grund av allmänna skadeståndsregler vara ansvarig för den skada lappen lidit. Bestämmelsen att virket skulle få tagas utan betalning har därför uteslutits.

34 §.

Denna paragraf, som är ny i förhållande till gällande rätt, motsvarar 1 mom. i F. 32 § och S. 30 §. Stadgandet i 2 mom. av sistnämnda paragrafer har av skäl, som av domänstyrelsen anförts, ansetts böra uteslutas. Därjämte har under punkt c) skadade träd ansetts böra särskilt omnämnas.

35 §.

Bestämmelserna i denna paragraf, vartill, bortsett från viss föreskrift i 3 §, motsvarighet saknas i 1898 års lag, motsvara F. 33 § och S. 31 § men hava erhållit en delvis annan avfattning. Enligt kommitténs förslag, som oförändrat upptagits i det till lagrådet remitterade förslaget, skall anvisning eller utsyning å enskildas eller därmed likställda, kronan tillhöriga skogar verkställas av ägaren eller brukaren, under det att i fråga om annan skog dylik åtgärd skall verkställas av vederbörande skogstjänsteman. I yttrande över kommitténs förslag förordade domänstyrelsen, att även i sådana fall, då det rörde sig om enskilda skogar, vilka vore underkastade utsynings-tvång, eller det ojämförligt största antalet enskilda skogar, som berördes av ifrågavarande bestämmelser, skyldigheten att åt lapparna anvisa eller utsyna skog borde tillkomma vederbörande skogsstatspersonal. Departementschefen biträdde dock icke domänstyrelsens mening i denna del. Den rätt till skogs-fång, som medgivits lapparna, hade enligt departementschefens åsikt icke någon större betydelse ur skogsvårdssynpunkt. Därtill komme, att det för lapparna mötte avsevärda svårigheter att, då de företoge sina flyttningar från en trakt till en annan, få kännedom om, huruvida utsyningstvång vore gällande eller ej. Dessa omständigheter ansåge departementschefen tala för, att då det gällde skog, varom här vore fråga, man borde frångå kravet att fordra anvisning eller utsyning genom tjänsteman och i stället, även där utsynings-tvång eljest vore påbudet, låta ägaren eller brukaren verkställa en sådan åtgärd.

De enskilda skogar inom lappmarkerna, där lapparna kunna utöva sin rätt till skogsfång, äro underkastade bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1915 angående utsyning av skog inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. Enligt denna äger markägaren icke rättighet att utan utsyning avverka skog annat än för eget husbehov; all avverkning till avsalu skall föregås av utsyning genom vederbörande skogstjänsteman. Å de skogar, som avses i lagen den 5 juni 1909 angående husbehovsskogar inom vissa områden, må avverkning för annat ändamål än husbehov äga rum endast efter utsyning av skogsstatens tjänstemän. Enligt förordningen den 18 juni 1920 angående allmänningsskogar i Västerbottens och Norrbottens län skall all avverkning å allmänningsskog ske efter utsyning. — I fråga om enskilda skogar utom lappmarkerna gäller, förutom den nyssnämnda förordningen om allmänningsskogar, med visst undantag (se Kungl. förordningen 18/6 1915 § 1) skogsvårdslagen av den 15 juni 1923. Uti sistnämnda lag stadgas icke utsyningstvång, men de skogar, varå den äger tillämplighet, skola stå under viss tillsyn av en skogsvårdsstyrelse. Då de skogseffekter, vartill lapparna enligt de föreslagna bestämmelserna äro berättigade å skogar

utom lappmarkerna, må tagas utan anvisning eller utsyning, torde man i detta sammanhang kunna bortse från dessa skogar. — Vad slutligen angår kronans skogar gäller om dessa förordningen den 26 januari 1894 angående hushållning med de allmänna skogarna i riket. Enligt denna stå dessa skogar antingen under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning eller ock under dess tillsyn. Boställshavare och innehavare av hemman under stadgad åborätt må i allmänhet endast till husbehov använda skogen. Samma är förhållandet med skog till sådana lägenheter, som upplåtas enligt lagen den 4 juni 1926.

Även om lapparnas rätt till skogsfång saknar större betydelse ur skogsvårdssynpunkt, torde man icke böra eftergiva kravet på utsyning av skogstjänsteman i sådana fall, där utsyningstvång eljest föreligger. Att likställa lapparnas avverkning med en fastighetsägares eller åbos avverkning till husbehov torde icke vara befogat. På grund av nu gällande bestämmelser i fråga om enskild skogsägares dispositionsrätt över skogen inom lappmarkerna, jämförda med de föreslagna stadgandena i 26 och 27 §§, skulle utsyning eller anvisning alltid komma att verkställas av skogstjänsteman. För lapparna lär detta i allmänhet icke kunna antagas innebära större svårigheter än om de skulle vända sig till ägaren med begäran om utsyning. I enlighet med nu uttalade uppfattning hava paragrafens bestämmelser avfattats. Att ålägga sökande personlig inställelse vid utsyningen torde vara obehövt, då utsyningen lär kunna verkställas även i hans frånvaro.

Lagrådet har med hänvisning till att 1923 års skogsvårdslag från och med år 1925 skall äga tillämpning jämväl inom Norrbottens och Västerbottens län utom lappmarkerna anmärkt, att en undersökning syntes erforderlig, hurvida de i förslagen förekommande bestämmelser, som berörde skogslagstiftningens område, låte i allo förena sig med stadgandena i 1923 års lag och, därest detta funnes ej vara fallet, vilka jämkningar i skogs- eller lapplagstiftningen borde vidtagas.

Förordningen den 18 juni 1915 angående utsyning å viss skog inom lappmarkerna m. fl. områden stadgar i 19 §, att lapparna utan hinder av förordningen skola bibehållas vid dem medgivna rättigheter till skog. I övriga författningar, som hava avseende å de skogar, där rätt till skogsfång tillkommer lapparna, saknas dylikt förbehåll, ehuru väl även enligt dessa man icke lär hava avsett att inskränka lapparnas rätt till skogsfång. Några praktiska olägenheter av detta förhållande hava emellertid icke, såvitt känt är, yppat sig. I den mån föreskrifter anses behöfliga till undanröjande av förekommande divergenser böra de icke avse någon inskränkning i lapparnas rätt enligt renbeteslagen utan böra åstadkommas på liknande sätt som skett i 1915 års författning.

Om jakt och fiske.

36 §.

Denna paragraf motsvarar 30 § i 1898 års lag samt F. 34 § och S. 32 §. De av kommittén föreslagna bestämmelserna innebära en inskränkning i den lapparna för närvarande tillkommande rätten till jakt och fiske, i det att lapp enligt dessa skulle få utöva denna sin rätt allenast inom eget lappbyområde. Det synes kunna befaras, att denna inskränkning kan komma att medföra svårigheter vid rättighetens utövning samt framkalla tvister. Med hänsyn härtill och då inskränningen ej heller torde vara påkallad av något egentligt behov, har det ansetts lämpligt att i förevarande förslag återgå till gällande lags ståndpunkt i denna del. Såsom följd härav har jämväl den vid remissen till lagrådet till paragrafen fogade undantagsbestämmelsen, vilken för övrigt

icke torde omfatta samtliga fall, som bort under bestämmelsen hänföras, ansetts kunna utgå. Beträffande beskaffenheten av den mark varå ifrågavarande rättigheter må utövas lika som i gällande lag fiske och jakt blivit likställda.

De vid 1927 års riksdag gjorda ändringarna i 30 § av 1898 års lag hava här införts.

Kommittén har uti andra stycket av förevarande paragraf infört ett stadgande, varigenom Konungen medgivits rätt att förordna, att visst fiskevatten å kronomark, som kunde erfordras för fiskeriundersökningar, skulle vara undantaget från lapparnas begagnande. Stadgandet synes vara hämtat från ett av 1915 års fiskerisakkunniga avgivet förslag rörande tillgodogörande av kronans fiskevatten, innefattande bland annat förslag till ändrad lydelse av 31 § i 1898 års renbeteslag. Då emellertid fiskerisakkunnigas förslag ännu icke lett till någon lagstiftning samt några bestämmelser om vattendrags avstående för fiskeriundersökningar icke finnas, synes det icke vara lämpligt att i renbeteslagen nu införa ett stadgande av angiven innebörd.

Om ersättningsskyldighet för skada genom renar.

37 och 38 §§.

Gällande bestämmelser rörande lapparnas ersättningsskyldighet för skada genom renar återfinnas uti 14, 15 och 16 §§ av 1898 års lag.

Lagen skiljer till en början mellan skada å växande eller avskuren men ej bärgad gröda (14 § 1 och 2 mom.) samt skada å bärgat hö, vilket icke blivit infört i lada utan lämnats utestående å mark i stack eller hässja (15 § 1 och 2 mom.).

Inträffar skada å gröda *ovan* odlingsgränsen under juli—augusti eller å *annan trakt*, där lapparna äga vistas med sina renar, under maj—september, skall den ersättas, om den uppkommit å åker, äng eller vissa utängsslätter. Sker sådan skada å annan tid (d. v. s. *ovan* odlingsgränsen under september—maj och å annan trakt under oktober—april), skall skadan ersättas, så framt den, vilken vården om renarna ålegat, uppsätligen eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning varit till skadan vållande (14 § 2 mom.). Sker å sådan trakt skada (vilken som helst) å *annan utmark* än oförmälda utängsslätter å tid, då lapparna *ej* ägde uppehålla sig å den utmark, skall skadan ersättas, när den, som haft renarna i vård, vållat skadan genom uppsåt eller vårdslöshet vid renarnas bevakning (14 § 3 mom.). Skada å dylik utmark under tid, då lapparna hava rätt att där uppehålla sig, ersättes alltså icke.

I fråga om bärgat hö, vilket icke blivit infört i lada utan lämnats utestående å mark i stack eller hässja, gälla följande regler. Skada å sådant hö, som sker inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker under varje tid eller inom annan trakt under tid, då lapparna ägde där vistas med renar, skall *ej* ersättas i annat fall än då skadan tillkommit med uppsåt eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning (15 § 1 mom.). Har *utom* lappmarkerna å trakt, där lapparna under någon del av året äga uppehålla sig med sina renar, bärgat hö lämnats utestående å tid, då lapparna *icke* ägde att å trakten uppehålla sig, skall skada därå ersättas, ändå att den *ej* tillkommit med uppsåt eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning (15 § 2 mom.).

Skada, som av lapparnas renar förorsakas å trakt, där lapparna icke äga rätt att med sina renar uppehålla sig under någon tid av året, skall ersättas av renarnas ägare (16 §).

Dessa skadeståndsbestämmelser avse icke områden, som blivit till lapparnas uteslutande begagnande anvisade, såsom förhållandet är med ren-

betesfjällen i Jämtlands län och kronans till enskilda ej upplåtna marker ovan odlingsgränsen. De betes- och slätterlägenheter inom dessa områden, vilka ej av lapparna användas och därför kunna upplåtas till enskilda (jfr 31 § i 1898 års lag), böra av innehavaren själv beträffande såväl växande som bärgad gröda fredas för intrång av renarna, och gäller detta även sådana inägor, som kunna varda till brukare upplåtna inom de till renbetesfjällens utvidgning anslagna områden.

I gällande bestämmelser har kommittén vidtagit vissa ändringar. I motiven uppgives, att de föreslagna bestämmelserna hava till syfte att mera rättvist än nu vore fallet fördela ansvaret för skador mellan dem, vilkas intressen här stode mot varandra, de renskötande lapparna, å ena, samt den jordbrukande befolkningen, å andra sidan. Ändringarna angivas innefatta för lapparnas del en skärpning i ersättningskyldigheten till förmån för den jordbrukande befolkningen och för denna en skärpning i vården av grödan till förmån för lapparna.

Kommittén har reglerat i F. 35 § och S. 33 § förhållandena *ovan odlingsgränsen* och *å renbetesfjällen* samt i F. 36 § och S. 34 § förhållandena *nedom odlingsgränsen* och *utanför renbetesfjällen*. Därvid har skillnad icke gjorts beträffande utestående hö och annan gröda. I stället hava i viss mån skilda bestämmelser givits med avseende på gröda, som icke blivit bärgad, och gröda, som visserligen bärgats men icke införts i lada, d. v. s. lämnats utestående på marken i stack eller hässja.

Ovan odlingsgränsen ersättes skada, som under juni—augusti sker *å gröda*, som ej blivit införd i lada, så framt den uppkommit på åker, äng eller närmare beskrivna utängsslätter till fastigheter av viss kameral beskaffenhet (F. 35 § 1 mom.; S. 33 § 1 mom.). Sker skadan å annan tid, skall den ersättas endast i det fall att den, vilken vården av renarna ålegat, uppsåtliga eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning varit till skadan vållande. I fall av vårdslöshet hos grödans ägare med grödans införande i lada står dock denne själv skadan, där ej lapparna av skadebegär orsakat den (F. 35 § 2 mom.; S. 33 § 2 mom.). Sker skada å gröda på annan mark, står markens ägare själv skadan, såvitt icke lapparna av skadebegär förorsakat densamma (3 mom. i nyssnämnda paragrafer). Dessa bestämmelser äro lika för fjäll- och skogslappar.

Skada å gröda *å renbetesfjällen* skall markens brukare själv stånda, för så vitt icke lapparna av skadebegär orsakat den (F. 35 § 3 mom.).

I fråga om trakterna *nedom odlingsgränsen* och *utanför renbetesfjällen* har kommittén föreslagit delvis olika regler för fjäll- och skogslappar. Under juni—augusti månader uppkommen skada å gröda, som ej införts i lada, skall ersättas, så framt skadan uppkommit på åker, äng eller viss utängsslätter. Detta gäller både för fjäll- och skogslappar (F. 36 § 1 mom.; S. 34 § 1 mom.). Under maj och september skola fjällappar jämväl ersätta sådan skada, under det att skogslapparna endast äro ersättningskyldiga beträffande skada å växande eller avskuren *men ej bärgad gröda* å ifrågavarande ägoslag (F. 36 § 1 mom. och S. 34 § 1 mom. 1 meningen). Under oktober—april äro såväl fjäll- som skogslappar ersättningskyldiga för skada å gröda, som ej införts i lada, endast i det fall att den, som vården av renarna ålegat, uppsåtliga eller genom vårdslöshet vid renarnas bevakning varit till skadan vållande; under maj och september äro skogslapparna på enahanda sätt ersättningskyldiga för skada å bärgad gröda, som ej införts i lada (= hässjad eller stackad), om betesrätt då tillkommit skogslapparna å den trakt skadan timat (F. 36 § 2 mom.; S. 34 § 2 mom.). I båda fallen medgives befrielse från skadestånd, om vårdslöshet ligger grödans ägare till last och skadan ej vålats av skadebegär. Bestämmelser saknas i kommitténs förslag för det fall

att skada uppstår å annan utmark än i lagen omförmäld utängsslätter samt för det fall att skada, som i S. 34 § 1 mom. sägs, inträffar under andra månader än där omnämnes, medan betesrätt *icke* är medgiven.

Slutligen har kommittén från gällande rätt bibehållit den regeln, att å *trakt, där lapparna icke äga att någon tid av året uppehålla sig med sina renar*, all skada av vad beskaffenhet den vara må skall ersättas (F. 36 § 3 mom.; S. 34 § 3 mom.).

I förevarande förslag hava under 37 och 38 §§ sammanförts de bestämmelser, som innehållas i F. 35 § och 36 § 1 och 2 mom. samt S. 33 § och 34 § 1 och 2 mom. Den i gällande lag förekommande olikheten beträffande skada å utestående hö och å annan gröda har i likhet med vad som skett i förslagen icke ansetts böra bibehållas. Den av kommittén föreslagna skärpningen i å ena sidan lapparnas ersättningsskyldighet och å andra sidan den jordbrukande befolkningens skyldighet att taga vård om sin gröda har ock upptagits i förevarande förslag. I kommitténs förslag hava emellertid vidtagits vissa sakliga ändringar, för vilka här nedan redogörelse lämnas.

Stadgandena i 37 § reglera de fall, då skada sker å trakter ovan odlingsgränsen, där vederbörande lappar äga uppehålla sig med sina renar, och å renbetesfjällen samt motsvara F. 35 § och S. 33 §. I paragrafens fyra första moment regleras skadeståndsskyldigheten i första hand med avseende å fjällapparnas renar, och i 5 mom. utsträckas dessa bestämmelser att gälla skador, som av skogslapparnas renar förorsakas å trakter, där dessa lappar enligt 3 § äga utöva sin betesrätt. I 1 mom. avses skada, som inträffat å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda på åker eller äng eller viss utängsslätter under juni, juli och augusti; uti 2 mom. avses sådan skada, som inträffat under annan tid. 3 mom. innehåller en undantagsbestämmelse, varom mera här nedan. I 4 mom. regleras skadeståndsskyldigheten vid skada å annan mark ovan odlingsgränsen ävensom vid skada inom renbetesfjällen.

Lagrådet har framhållit, att stadgandena i F. 35 § och S. 33 § skilja sig från vad för närvarande gäller bland annat däri, att olika regler skola gälla i fall den äga, där skadan timat, hör till hemman eller hemmansdel, frälsetorp, kronony bygge eller boställe och om ägan hör till annan fastighet, under det att däremot enligt gällande lag markens kamerala natur ej är av någon betydelse i förevarande hänseende; och har lagrådet i detta sammanhang anmärkt, att det torde krävas utredning för bedömande, såväl huruvida ändring härutinnan verkligen bör ske som ock på vilket sätt dylik ändring bör genomföras.

På sätt ovan framhållits avse de i gällande lag meddelade skadeståndsbestämmelserna icke sådana områden, som blivit till lapparnas uteslutande begagnande anvisade. Detta har icke kommit till uttryck i lagtexten men framgår av motiven till 1898 års lag (sid. 60). Med de av 1919 års kommitté härutinnan föreslagna bestämmelserna synes dock icke hava åsyftats att vidtaga ändring i gällande rätt härutinnan utom möjligen såvitt angår vissa arrendelägenheter (jfr 5 § i promulgationslagen samt departementschefens yttrande vid remissen till lagrådet). Med kommitténs begränsning av lapparnas skadeersättningsskyldighet till allenast vissa slag av fastigheter synes därför icke hava åsyftats att göra undantag för andra fastigheter än dem, på vilka, såsom i motiveringen till gällande lag anmärkes, ifrågavarande skadeståndsbestämmelser enligt sakens natur icke äro tillämpliga. Skadeersättningsskyldighet i förevarande hänseende synes i överensstämmelse härmed icke böra omfatta sådana under enskild disposition varande fastigheter, vilkas innehavare enligt vid upplåtelsen meddelade eller eljest gällande bestämmelser äro pliktiga att själva stå sådan skada. För att tydligt utmärka detta har ett uttryckligt stadgande

här om upptagits i 3 mom. av 37 §. Vid sådant förhållande erfordras icke något angivande av de olika slag av fastigheter, som skadeersättningsskyldigheten avser, varjämte den ovan omnämnda övergångsbestämmelsen bliver överflödig.

Med hänsyn till vad lagrådet anmärkt i fråga om det av kommittén införda begreppet »skadebegär» såsom förutsättning i vissa fall för skadeståndsskyldighet, har i de fall, då sådan gjorts beroende av att lapparna av skadebegär vållat densamma, i stället stadgats, att skadeståndsskyldighet skall inträda, då renarnas ägare handlat i syfte att skadan göra. Med detta uttryck avses utmärka, att direkt skadeuppsåt (dolus directus) skall förefinnas hos renägaren.

Paragrafen 38 avser skada å mark *nedanför odlingsgränsen* och *utom renbetesfjällen*, där betesrätt är medgiven hela eller någon del av året, samt motsvarar F. 36 § 1 och 2 mom. och S. 34 § 1 och 2 mom. I 1 mom., som har avseende endast å fjällapparna, regleras i första stycket det fall, att under maj, juni, juli, augusti eller september, d. v. s. då betesrätt ej är tillåten, skada inträffat å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda på åker eller därmed likställd mark, samt i andra stycket det fall att skadan inträffat under annan tid av året, då betesrätt är medgiven. — 2 mom. gäller skogslapparna och reglerar skadeståndsskyldigheten, dels då skada inträffat under någon av månaderna juni, juli eller augusti å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda, dels ock då skada inträffat under någon av månaderna maj eller september å växande eller avskuren men icke bärgad gröda, allt å mark som i 37 § 1 mom. avses. I andra stycket avses de fall då skada sker dels under maj eller september å bärgad (d. v. s. stackad eller hässjad) men ej i lada införd gröda, dels ock under oktober—april å växande eller avskuren men ej i lada införd gröda.

Uti 3 mom. av 38 § regleras skadeståndsskyldigheten, då skada av vilken beskaffenhet som helst inträffat å annan mark än åker, äng och viss utängslåtter. Anmärkas må, att uti kommitténs förslag regler saknas för det fall att skada inträffat nedom odlingsgränsen eller utom renbetesfjällen å annan mark än åker och därmed likställd mark. De här föreslagna bestämmelserna hava emellertid en viss formell motsvarighet i F. 35 § 3 mom. och S. 33 § 3 mom.

Lagrådet har anmärkt, att stadgandena i F. 36 § 1 mom. och S. 33 § 3 mom. erhållit en avfattning, som skulle leda till frihet från skadestånd i vissa fall, då ersättning borde utgå, nämligen om skadan skett å mark, där lapparna icke finge med renarna vistas eller i allt fall icke ägde med dem uppehålla sig vid den tid, då skadan timade. Ett av de fall, som sålunda åsyftas, torde vara om skada inträffar å annan utmark än i paragraferna avsedda utängslåtter å tid, då lapparna *icke* ägde uppehålla sig å den utmark. Enligt 14 § 3 mom. i 1898 års lag stadgas för sådant fall, att skadan skall av renägaren ersättas, när den, som haft renarna i vård, vållat skadan genom uppsåt eller vårdslöshet vid renarnas bevakning. Då den avvikelse, som med kommitténs formulering kommit att ske från gällande rätt i denna del, icke synes vara befogad, har i första stycket i 38 § 3 mom. de av kommittén med avseende å mark ovan odlingsgränsen föreslagna reglerna gjorts tillämpliga för det fall att dylik skada inträffat nedom odlingsgränsen under tid, då lapparna ägde uppehålla sig å trakten med sina renar, varjämte i andra stycket upptagits ett stadgande av samma innebörd som nyssberörda bestämmelse i 1898 års lag. Vad lagrådets anmärkning i övrigt åsyftar torde hava avhjälpes genom den avfattning, skadeståndsbestämmelserna i 37 § och 38 § 2 mom., jämförda med 39 §, erhållit.

39 §.

Denna paragraf motsvarar utan ändring i sak 16 § i 1898 års lag samt F. 36 § 3 mom. och S. 34 § 3 mom.

40 §.

Denna paragraf motsvarar 20 § i 1898 års lag samt F. 37 § och S. 36 §.

41 §.

Förevarande paragraf överensstämmer med 22 § i 1898 års lag samt F. 38 § och S. 37 §.

42 §.

I denna paragraf, som motsvarar 19 § i 1898 års lag, hava med en till närmare överensstämmelse med gällande lag vidtagen ändring upptagits bestämmelserna i första och tredje styckena av F. 39 § och S. 38 §. Däremot har paragrafernas andra stycke ansetts kunna uteslutas, då vad däri stadgas följer av bestämmelserna i 14 §.

43 §.

Denna paragraf, som motsvaras av 18 § i 1898 års lag, överensstämmer i sak med F. 40 § och S. 39 §. Det har emellertid icke ansetts nödigt eller lämpligt att bibehålla föreskriften i F. 40 § att såsom villkor för förordnande om skadeersättningsområde fordra att rättelse ej kan i annan ordning vinnas. — Den omständigheten att begreppet lappbyområde icke upptagits i förevarande förslag har haft till följd viss jämkning i lagtexten.

Kommittén har under åberopande av såväl det mot fjällrenskötseln olika sätt, på vilket skogsrenskötseln i regel bedrivs, som ock förhållandena i övrigt å de mera bebyggda och odlade trakter, där skogsrenskötsel förekommer, givit S. 39 § en från motsvarande paragraf i lagen om fjällrenskötsel avvikande avfattning, i syfte att ingripande här skulle kunna ske snabbare än vad för fjällapparnas del ansetts påkallat. Bland förutsättningar, under vilka ifrågavarande åtgärd må tillgripas, har kommittén sålunda för skogslapparnas del icke upptagit att skadorna skola vara beroende av försumlig renvård. Länsstyrelserna i ifrågavarande län hava på förfrågan upplyst, att efter tillkomsten av 1898 års lag förordnande om skadeersättningsområde enligt 18 § i berörda lag icke förekommit inom något av länen, vadan någon erfarenhet om lagens verkan i denna del icke torde finnas¹. Vid sådant förhållande och då någon skillnad i ifrågavarande avseende icke synes böra göras mellan de olika slagen av lappar, hava bestämmelserna gjorts lika för dessa.

Därest bestämmelserna om skadeersättningsdistrikt skola erhålla praktisk betydelse, torde gemensamt ansvar böra kunna krävas i alla de fall, då skada enligt de givna bestämmelserna skall ersättas. Den ändring i gällande rätt, som av kommittén härutinnan föreslagits och beträffande vilken lagrådet framställt anmärkning, har därför ansetts böra bibehållas.

44 §.

Denna paragraf motsvarar utan ändring i sak 23 § i 1898 års lag samt 41 § i F. och S. Det har dock ansetts påkallat stadga, att ordningsmannen vid förliknings ingående skall samråda med lappfogden.

45 §.

Denna paragraf motsvarar 24 § i 1898 års lag och 42 § i F. och S.

¹ Beträffande Jämtlands län har Kungl. Maj:t den 9 oktober 1891 med stöd av då gällande lag förordnat, att visst område skulle utgöra särskilt skadeersättningsområde.

Om minskning av renantalet inom lappby.

46 §.

Genom lag den 6 juni 1925 (nr 181) angående minskning i vissa fall av renantalet inom lappby, vilken lag trädde i kraft den 1 juli 1925, hava meddelats bestämmelser, avseende att giva Konungens befallningshavande mera effektiva medel än 1898 års renbeteslag erbjöd för nedbringande i fall av behov av renantalet i lappbyarna. Enligt 1898 års lag fick för minskningens utförande endast tillgripas antingen avlägsnande från lappbyn av andra renar än lappars eller ock hänvisning för lapp att med sina renar flytta till annan lappby. Uti 1 § av 1925 års lag, vari upptagits de av kommittén under 43 § i F. och S. föreslagna bestämmelser med därtill av departementschefen fogade tillägg, har införts ytterligare tvångsmedel, nämligen tvångsnedslaktning och tvångsförsäljning. Första förutsättningen för användande av tvångsmedel enligt 1925 års lag är att inom en lappby antalet renar befinnas vara så stort, att antingen betesmarkerna måste anses otillräckliga eller ock betydande skadegörelser förorsakas genom renarna.

Under den tid 1925 års lag varit i tillämpning har det emellertid visat sig, att strängare bestämmelser äro nödvändiga i syfte att för framtiden förebygga en allt för stark ökning av renstammen. Särskilt gäller detta Norrbottens län. Vid en år 1925 — bland annat på grund av stadgandet i 7 § av konventionen med Norge — företagen renräkning konstaterades en avsevärd ökning i renstammen inom nämnda län. Denna renräkning visade för norra lappfogdedistriktet tillhopa 120 555 och för södra lappfogdedistriktet 71 368 renar. Av denna renmängd belöpte 46 911 renar å de fyra lappbyalagen norr om Torne älv, Könkämä, Lainiovuoma, Sarivuoma och Talma, vilka för sommarbete äro hänvisade till distrikt i Norge; det antal, som enligt konventionen får från dessa byar inkomma till Norge, är 39 000. Härigenom uppkom en synnerligen brydsam situation med hänsyn till värflyttningen till Norge, vilken avvecklades tack vare de norska myndigheternas tillmötesgående genom tillskapande i Norge av en lag, som för det året tillät renar utöver det i konventionen medgivna antalet att inkomma i Norge. Året 1925 blev lyckosamt för renskötseln och inom nyssnämnda fyra byar kunde renstammen på hösten 1925 beräknas till omkring 60 000 djur. Genom slaktning av renar och genom förflyttning av lappar med deras renar lyckades det länsstyrelsen att nedbringa renantalet. Därvid kunde dock den erforderliga reduktionen icke uppnås allenast genom en flyttning inom länet utan måste en förflyttning ske av omkring 3 300 renar till Västerbottens och Jämtlands län. År 1926 beräknades renantalet i oförmälda fyra byar till omkring 50 000, inberäknat kalvar.

Den 22 april 1926 hölls inför Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet sammanträde för överläggning i vissa lappväsendet rörande frågor med landshövdingarna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län med flera. Därvid framhölls, hurusom oförmälda dislokation endast vore en lättnad för stunden i de svårigheter, som renstammens tillväxt orsakade inom Norrbottens län. Sälunda påpekades, att redan följande år samma vansklighet att härbärgera renarna inom länet skulle återkomma, troligen ännu starkare. Orsakerna till dessa svårigheter kunde sökas dels i den renskötande lapska folkstammens tillväxt, varigenom större renantal erfordrades för lapparnas bärgning, dels i den relativa borteliminering av riskerna för dåliga renar, som syntes åvägabragt av den mer utvecklade organisationen av lappväsendets tjänstemän och därav följande omsorg och förutseende i renskötseln, och vidare i bestämmelsen uti 1919 års renbetes-

konvention med Norge därom att antalet av renar från nordbyarna, vilka för sommarbete äro beroende av att komma in i Norge, icke får överskrida ett visst antal. Det framhölls slutligen, att gällande lapplagstiftning borde ökas med medel för myndigheterna att råda bot på svårigheterna så långt sådant på denna väg låte sig göra samt att även andra möjligheter borde undersökas för att finna utväg ur dessa svårigheter.

Under fortsatta överläggningar, som därefter ägde rum, förehades bland annat frågan angående nödvändigheten av lagstiftningsåtgärder i syfte att för framtiden förebygga en alltför stark ökning av renstammen i det hela. Flertalet av de närvarande ansåg dylika åtgärder oundgängligen nödvändiga. Vid en blivande utredning ansågs bland annat böra tagas i beaktande, huruvida icke befogenheten för de myndigheter, som hade lappväsendet om hand, att minska renantalet inom lappby borde utökas. Minskning kunde exempelvis få påbjudas i stora hjordar för att bereda plats för inflyttning från annan by. Vidare kunde tänkas befogenhet för Konungens befallningshavande att bestämma det antal renar som högst skulle få innehavas av ett hushåll, ett bestämmande som givetvis icke behöfde göras generellt utan kunde tillgripas vid behov. Under överbärande kunde också komma att begränsa bofasta lappars rätt att hava skötesrenar. Förutvarande renskötande lappars rätt att hava oinskränkt antal skötesrenar kunde prövas för varje fall.

Vid ett den 15 oktober 1926 inför Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet hållet sammanträde, till vilket inkallats landshövdingarna i Norrbottens och Västerbottens län samt lappfogdarna i förstnämnda län, vitsordades ytterligare behovet av att Konungens befallningshavande utrustades med större befogenhet att ingripa än den 1925 års lag medgäve. Sålunda borde däri omförmälda åtgärder kunna tillgripas ej blott när betesmarkerna måste anses otillräckliga eller skadegörelser förorsakades utan även när förhållandena eljest därtill föranledde, och borde Konungens befallningshavande i första hand kunna förordna om minskning av renantalet hos försumliga renskötare.

Vad i sistnämnda hänseende föreslagits har vunnit beaktande vid avfattningen av 19 §. Jämväl i fråga om icke renskötande lappars rätt att hava skötesrenar har föreslagits skärpning i förhållande till kommittéföreläggningen, i det att rättigheten härtill gjorts beroende av att de tillhöra en lappby. Härom hänvisas till 50 §. I övrigt har vid utformandet av bestämmelserna i förevarande paragraf de uttalade önskemålen på det sätt vunnit avseende, att Konungens befallningshavande erhållit befogenhet att föranstalta om minskning av renantalet inom lappby, därest detta finnes vara större än lägenheten medgiver, så att betet kan befaras bliva otillräckligt eller skadegörelser eller andra olägenheter förorsakas eller svårigheter annorledes yppas för renskötselns ändamålsenliga drivande.

De härutöver ifrågasatta utvidgningarna av Konungens befallningshavandes befogenhet i förevarande avseende synas däremot icke kunna tillstyrkas. Ett ingripande i renskötseln genom att tvångsvis nedbringa renantalet i stora hjordar inom icke beträngd by för att bereda plats för inflyttning från annan by, där renantalet vore för stort, synes icke vara lämpligt. Man torde med skäl kunna befara, att de som på dylikt sätt tvingats inskränka sina renhjordar skulle komma att betrakta de nyinflyttade såsom inkräktare. Därtill kommer att risken att tvingas nedslakta eller på annat sätt nedbringa renantalet för att bereda plats för lapp från främmande by kan tänkas skapa ett osäkerhetstillstånd, som verkar hämmande på företagsamheten. Intresset hos lappbyns invånare att av eget initiativ hålla renantalet nere minskas givetvis i medvetandet om att deras ansträngningar härutinnan

kunna få till följd en ytterligare reduktion, som är till förmån icke för dem utan för en främmande by, där man måhända icke ägnat ifrågavarande angelägenhet erforderlig omsorg. Väl kan det tänka sig att, efter det byindelningen ägde rum, förhållandet mellan betesmöjligheterna, å ena, samt antalet renskötande lappar och antalet renar, å andra sidan, utvisar allt för stora skiljaktigheter vid jämförelse mellan de särskilda byarna. I sådant fall synes dock rättelse åtminstone i första hand böra åstadkommas genom en sådan ändring i byindelningen att betesmarkerna för de olika byarna bleve i förhållande till renantalet mera jämnt fördelade.

På sätt ovan framhållits, har jämväl ifrågasatts befogenhet för Konungens befallningshavande att förordna om ett högsta antal renar, som skulle få innehavas av ett hushåll. En sådan befogenhet skulle givetvis i många fall visa sig effektiv för det syfte, man närmast är angelägen att vinna, nämligen nedbringande av renantalet. Det kan dock betvivlas, huruvida ett sådant ingripande skulle vara till varaktig nytta för renskötseln. Denna liksom varje annan näring torde i längden mest gagnas av att ett visst mått av frihet lämnas dess utövare. Bestämmelsen att lapparna icke hava betesrätt utom den by, de tillhöra, måste av sig själv medföra en viss reglering av renantalet inom varje by. Det synes icke tillrådligt överlämna denna reglering åt myndigheterna. Möjligheten till en åtminstone i någon mån fri konkurrens mellan renägarna torde sporra intresset hos de dugligare av dem och alltså vara ägnad främja en god renskötsel.

I lagtexten hava i förhållande till 1925 års lag vidtagits vissa ändringar av redaktionell art, som icke torde tarva närmare motivering. Därjämte har det ansetts lämpligt att i det under punkt 1) angivna fallet giva befogenhet jämväl åt lappfogden att omhändertaga och försälja renarna.

Bestämmelserna uti 2 § i 1925 års lag, vilka hava avseende å konventionen med Norge, synas icke hava sin rätta plats i förevarande lag utan hava ansetts böra intagas i lagen den 20 juni 1919 (nr 445), innefattande bestämmelser i anledning av nämnda konvention.

Om ofredande av ren.

47 §.

Denna paragraf, som motsvarar 25 § i 1898 års lag, är i huvudsak av samma innehåll som 44 § i F. och S. Stadgandet i 1 mom. 3 stycket av sistnämnda paragraf om skyldighet för landsfiskalen att skyndsamt vidtaga de åtgärder, som kunna finnas tjänliga till bevarande av lapparnas rätt och bästa, torde icke innebära åläggande för landsfiskalen att föranstalta om skadestånds utkrävande av den i sådant hänseende skyldige utan allenast att han har att vidtaga de åtgärder, som finnas tjänliga för de fällda djurens tillgodogörande. Detta har ansetts böra få ett tydligare uttryck i lagtexten, i följd varav stadgandet i denna del givits en däremot svarande avfattning. Är renägaren ej känd, synes landsfiskalen böra underrätta lappfogden. I F. 61 § och S. 62 § har upptagits en bestämmelse rörande skadestånd för det fall att ren, som är omärkt eller vars ägare ej känd, blivit ofredad. Då det synes vara lämpligare att under förevarande paragraf sammanföra samtliga bestämmelser om skadestånd på grund av ofredande av ren, har stadgandet hit överflyttats.

48 §.

I denna paragraf, som motsvarar första punkten i 26 § av 1898 års lag, hava med vissa redaktionella jämkningar upptagits bestämmelserna i 45 § i F. och S.

49 §.

Denna paragraf motsvarar andra och fjärde punkterna i 26 § av 1898 års lag samt med smärre jämkningar i lagtexten av redaktionell art 46 § i F. och S.

Om skötesrenar.

50 §.

Denna paragraf motsvarar 35 § 1 mom. i gällande lag enligt dess lydelse i lagen den 19 juni 1917 samt 47 § i F. och S.

I överensstämmelse med vad som anförts under 8 § har jämväl lapps rätt att utan inskränkning hava skötesrenar gjorts beroende av att han tillhör lappby. Från kommittéförslaget har härigenom i sak skett avvikelser så tillvida, att renskötande lappar, som övergivit yrket av annan anledning än sjukdom och dylikt, komma att falla under andra punkten. Att på sätt ifrågasatts ytterligare inskränka lapps rätt att hava renar i vård hos annan har icke ansetts lämpligt.

51 §.

Denna paragraf motsvarar utan ändring i sak 48 § i F. och S. i det till lagrådet remitterade förslaget samt 35 § 2 mom. i gällande lag. Rörande skiljaktigheter i förhållande till gällande rätt hänvisas till kommittébetänkandet. De personer, som avses i denna paragraf, äro dels lappar, som ej falla under 50 §, dels ock personer av annan än lapsk härstamning. Genom den av departementschefen vidtagna ändringen i fråga om sköteslegans uppbärande saknas bestämmelse om den tid, inom vilken densamma skall erläggas. Enligt vad kommittén upplyst (sid. 117 i dess betänkande) har från de flesta håll erinrats, att fjälllapparna vore beroende av att sköteslegan vore dem tillhanda, då de under vintern besökte kyrko- och marknadsplatserna, men att med gällande bestämmelser, då sköteslegan skulle tillställas dem genom vederbörande tjänstemän, medlen oftast komme dem till handa först fram på sommaren. Med hänsyn härtill hava i förevarande förslag behållits kommitténs bestämmelser härutinnan, enligt vilka sköteslegan skall erläggas för renar hos fjälllappar före den 1 april och för renar hos skogslappar före den 1 juni. Då med det av kommittén använda uttrycket »fjälltillsyningsman» torde avses lapptillsyningsman, har sistnämnda beteckning ansetts vara att föredraga.

52 och 53 §§.

Dessa paragrafer motsvara oförändrat 35 § 3 och 4 mom. i gällande lag samt F. 49 och 50 §§ ävensom S. 50 och 51 §§ med undantag av de i S. 50 § meddelade reglerna för lappar, som erhållit särskilt tillstånd att året om driva renskötsel nedom lappmarksgränsen i Norrbottens län.

54 §.

Bestämmelserna i denna paragraf motsvara 36 § i gällande lag samt F. 51 § och S. 52 §. Paragrafen, som i sak överensstämmer med kommitténs förslag, har endast undergått viss omredigering. Uppenbart är att tvångsförsäljning av renarna icke ovillkorligen bör tillgripas, om rättelse kan vinnas på annat sätt.

Om renräkning.

55 §.

Denna paragraf saknar, bortsett från stadgandet i 37 § av renbeteslagen, motsvarighet i gällande rätt. Från motsvarande F. 52 § och S. 53 § föreligger

i redaktionellt hänseende den skillnaden, att bestämmelserna om renräkning för fastställande av renlängds riktighet ansetts böra här upptagas. Bestäm- melse om renräkning på grund av konventionen med Norge har föreslagits att införas i 1919 års lag.

Om vissa upplåtelser å de lapparna anvisade områden.

56 §.

Kommittén, har uti F. 53 § och S. 54 § meddelat bestämmelser dels i 1—4 mom. om upplåtelse av mark inom lappmarkerna och å renbetesfjällen åt lappar för bosättning och jordbruk m. m., dels uti 5 mom. om upplåtelse ovan odlingsgränsen och å renbetesfjällen av vissa rättigheter vare sig till lappar eller andra, dels ock uti 6 mom. om förbud mot upplåtelser i andra fall med rätt för Konungen att härutinnan göra vissa undantag. Enär de i 1—4 samt 6 mom. meddelade stadganden icke torde vara hänförliga till sådan lag, som avses i § 87 regeringsformen, hava de icke upptagits i före- varande lagförslag, utan de i nämnda moment omförmälda upplåtelser hava ansetts böra regleras genom särskilda bestämmelser.

Vad åter angår de i 5 mom. avsedda upplåtelser, om vilka även 1898 års lag i dess 31 § innehåller föreskrifter, synas dessa stå i sådant sammanhang med övriga i fråga om lapparnas rättigheter och skyldigheter givna stad- ganden, att de rätteligen hava sin plats i renbeteslagen. I förevarande för- slag hava därför med vissa ändringar upptagits bestämmelserna i 5 mom. i kommittéförslagen.

I överensstämmelse med gällande lag har i paragrafens första stycke ut- sagt, att lapparna ej må till andra upplåta sådana rättigheter, som avhandlas i paragrafen.

Motsvarande bestämmelser i 1898 års lag hava avseende å mark, som är anvisad till lapparnas uteslutande begagnande, under det att enligt det till lagrådet remitterade förslaget bestämmelserna gälla annan kronans ovan odlingsgränsen belägen mark än kronohemman och krononybyggen under åborätt samt boställen ävensom mark å renbetesfjällen. Härutinnan hän- visas till vad ovan yttrats vid behandlingen av 21 §. Då det torde saknas anledning att frångå den i 1898 års lag använda beteckningen »områden, som blivit till lapparnas uteslutande begagnande anvisade», har detta ut- tryck använts i förevarande förslag. På sätt framgår av förarbetena till 1898 års lag avses med nämnda uttryck renbetesfjällen i Jämtlands län samt de delar av lappmarkerna, som ligga ovan odlingsgränsen och ej äro under enskild disposition.

De vid 1927 års riksdag gjorda ändringarna i 31 § av 1898 års lag hava här införts.

Från de av 1915 års jakt- och fiskesakkunniga avgivna förslagen rörande ändringar i jaktlagen och tillgodogörande av kronans fiskevatten m. m. har kommittén upptagit bestämmelser om rätt för Konungens befallningshavande att medgiva statens befattningshavare befogenhet att under tjänsteresor i obebyggd trakt för uppehälle under färden avgiftsfritt jaga vissa slag av villebråd samt fiska. En dylik bestämmelse, varav enligt erhållna upplys- ningar något egentligt behov icke läser föreligga, har emellertid icke ansetts böra upptagas i förevarande förslag.

Upplåtelse av inägor ovan odlingsgränsen och å renbetesfjällen böra, så- som ock av kommittén föreslagits, kunna ske ej blott å fastighet, som för- värvats med hänsyn till renskötseln, utan ock å nybygge, vilket återfallit till kronan, eller å fjällägenhet eller å annan därmed jämförlig lägenhet.

Innan upplåtelse, varom i paragrafen är fråga, äger rum, skola lapparna höras. I likhet med kommittéförlagen har dock icke bibehållits det i gällande lag uppställda villkoret för upplåtelse av bete, slätter eller inägor, att lapparna därtill skola lämna sitt samtycke. Kommittén har med hänvisning till att 1915 års fiskesakkunniga föreslagit en ny form för upplåtelse av fiske i kronans vatten, kallad sportfiske, vidtagit viss jämkning i bestämmelserna om lapparnas hörande vid fråga om upplåtelse av dylikt fiske. Av skäl, som anförts under 36 §, har särskild hänsyn till dylika upplåtelser icke ansetts böra tagas i förevarande förslag.

Bestämmelserna uti de båda sista styckena av 5 mom. i kommittéförlagen torde vara obehövlige och hava därför uteslutits.

Om renskötsel efter särskilt tillstånd.

Såsom framgår av kommitténs utredning förekommer sedan gammalt i ett stort antal socknar nedanför lappmarksgränsen i Norrbottens län renskötsel, som bestått utan laglig rätt blott genom den enskilde jordägarens och kronans tysta medgivande. Under förarbetena till 1886 och 1898 års renbeteslagar blev visserligen denna renskötsel föremål för uppmärksamhet men lämnades helt och hållet å sido i lagarna. Genom 1917 års lagstiftning infördes vissa skärpta exekutionsbestämmelser mot de renägare, som förde renar på bete å ifrågavarande trakter. Dessa bestämmelser hava emellertid icke ansetts annat än i undantagsfall böra tillämpas, i följd varav den olagligt bedrivna renskötseln i stort sett fått fortgå.

Kommittén har efter undersökning av hithörande förhållanden i socknarna nedanför lappmarksgränsen ansett goda skäl föreligga att med tillmötesgående av uttalade önskemål från en stor del av befolkningen åtminstone i viss utsträckning legalisera den renskötsel, som bedrivs i dessa socknar, och har kommittén framlagt förslag i sådant hänseende av innebörd, att Konungens befallningshavande skall äga rätt att efter vederbörande kommuns hörande avgöra, i vad mån det kan vara påkallat att å särskilda trakter inom Norrbottens kustland behålla renskötseln. Rörande skälen härtill samt i frågan avgivna yttranden hänvisas till statsrådsprotokollet för den 30 maj 1924.

Under sommaren 1927 hava sammanträden hållits med befolkningen i Pajala, Muodoslombolo, Tarendö och Övertorneå. Därvid upplystes att å dessa orter befolkningens reninnehav väsentligen ökats. Sålunda ägde Pajala sockenbor, vilkas renantal år 1921 enligt kommitténs utredning uppgick till omkring 450, numera 1 100 renar i vård hos Sattajärvi och Muonionalusta renföreningar. Till Sattajärvi renförening hörde enligt 1925 års officiella renräkning 314 renar; vid senaste räkningen inom föreningen i mars 1927 uppgick antalet till omkring 600. Inom Muonionalusta renförening hade renantalet sedan 1925 års renräkning ökats och utgjorde vid senaste räkningen 4 463, därav omkring 400 voro dragrenar, tillhörande dels bofasta och dels rensköttande lappar. Befolkningens i Muonionalusta eller Muonio kapellförsamling renantal, som år 1917 uppgick till 1 662 och år 1921 till 1 950, hade år 1927 stigit till 5 483. Uti Tarendö socken, där renantalet år 1921 utgjorde 660, funnos vid 1926 års slut omkring 1 000 renar, därav 70 dragrenar; den nuvarande renstocken uppskattades till över 1 000 renar, årets kalvar inberäknade. Inom Övertorneå socken funnos år 1921 830 renar; numera uppskattades renantalet till omkring 2 470, därav 75 å 80 dragrenar. För Hietaniemi socken äro motsvarande siffror 470 och 600, i vilket sistnämnda antal ingå 20 å 30 dragrenar.

Bland de å sammanträdena närvarande uttalades den uppfattningen, att betesområdena vore fullt tillräckliga för det nuvarande renantalet.

De skador, som av renarna förorsakas å dessa trakter, äro i allmänhet ej av större betydelse; det årliga skadeersättningsbeloppet överstiger i regel icke 1 krona för ren. Ett undantag härifrån utgör Tarendö socken, där stark stegring av skadeersättningsbeloppen under de senare åren ägt rum. Sålunda hade under år 1926 skadeersättning utgått med 7 kronor 25 öre för ren. Ersättningen plägar erläggas godvilligt; rättegångar därom förekomma sällan.

Av den avsevärda ökning av renstammen, som enligt vad ovan visats skett under de senare åren, torde kunna dragas den slutsatsen, att renskötseln är behövlig å dessa trakter. I allmänhet har detta även vitsordats å sammanträdena med ordsbefolkningen, ehuru väl yrkanden ock väckts om renskötselns avlysning. Det framhölls emellertid, att den avoghet mot näringen, som förefanns hos en del personer, hade sin största grund i den omständigheten att reglerande lagbestämmelser saknades. De största renskadorna förorsakades av dragrenarna, beroende på att dessa vid snösmältningen lös-släpptes omedelbart intill ägarens hemvist och på grund härav uppehölo sig i närheten av inägorna hela sommaren. En bidragande orsak till de på sina håll förekommande stora skadeståndsbeloppen vore ock att bestämda betesområden ej funnes för de olika renägarföreningarna. Genom införande av en rationellt skött och efter stränga regler driven renskötsel skulle, enligt flerstädes uttalad uppfattning, de största olägenheterna bliva undanröjda till stor nytta för dessa orter. En indelning av betesmarkerna i lappbyar, utgörande ett eller flera skadeersättningsdistrikt, ansågs allmänt som en god anordning; dock borde varje renägare, vare sig han själv skötte renar eller icke, tillhöra sådan lappby och vara röstberättigad vid sammanträden inom densamma.

Med hänsyn till sålunda och i övrigt vunna upplysningar har även i förevarande förslag nu gällande förbud mot renskötsel å ifrågavarande trakter ansetts böra i allmänhet upphöra och lagliga former för näringens bedrivande i stället anvisas. Härvid hava de av kommittén föreslagna bestämmelserna i huvudsak bibehållits. Dock har det ansetts lämpligt att i en särskild avdelning sammanföra reglerna för ifrågavarande renskötsel och där i ett sammanhang upptaga de stadganden, som med avvikelse från i övrigt gällande regler hava avseende allenast å densamma.

57 §.

Denna paragraf återgiver med vissa ändringar innehållet i S. 5 §.

Med hänsyn till vad Konungens befallningshavande i Norrbottens län anfört i sitt yttrande över kommitténs förslag har i tredje stycket utsagts, att sådant tillstånd, varom i paragrafen är fråga, icke bör beviljas i annat fall än då behov föreligger för en väsentlig del av traktens befolkning att renskötsel fortfarande där drives. Då begreppet lappbyområde icke upptagits i förevarande förslag, har å paragrafen i denna del givits sådan lydelse, att Konungens befallningshavande i sammanhang med tillståndets meddelande skall bestämma lappby och betesområde, varinom renskötseln må drivas. — Det har ansetts lämpligt att i förevarande stycke särskilt uttala vad kommittén upptagit i 13 § 2 mom. eller att det tillkommer Konungens befallningshavande bestämma varest och huru flyttningsvägar må tagas.

I förevarande paragrafs fjärde och femte stycken i det remitterade förslaget hava upptagits bestämmelser dels i båda styckena för det fall att den lapp, som erhållit tillstånd, med hänsyn till sina personliga kvalifikationer icke vidare bör komma i åtnjutande av rätten att driva renskötsel, dels ock

i femte stycket för det fall att betingelserna för renskötels drivande å den ifrågavarande trakten undergått ändring. Dessutom har i fjärde stycket in- tagits föreskrift för den händelse lappen före den bestämda tidens utgång blir stadigvarande förhindrad att utnyttja tillståndet eller ock avlider. Lämpligast synes vara att i ett stycke sammanföra de bestämmelser, som hava avseende å lappens personliga förhållanden, samt i ett annat stycke giva regler för det fall att förutsättningarna för betesrättens utövande å trakten ändrats. Dessa sistnämnda bestämmelser hava fått sin plats i det fjärde stycket.

Det framgår ej klart, huru kommittén tänkt sig den ifrågavarande rättig- hetens övergång vid lappens död. Det riktiga synes vara, att rättigheten utan vidare övergår å den avlidnes stärbhusdelägare men att Konungens befallningshavande, därest stärbhusdelägarna icke lämpligen kunna eller böra utöva rättigheten, kan liksom vid återkallelse medgiva annan lapp, som an- ses lämplig, att under den återstående tiden eller någon del därav bedriva den ifrågavarande rensköteln. I enlighet med vad sålunda angivits har lagtexten i de ifrågavarande båda styckena omdigerats.

Om återkallelse av tillstånd till följd av försumlighet vid renskötels drivande stadgas i följande paragraf.

Kommittén har såsom villkor för utövande av sådan renskötsel, varom här är fråga, stadgat, att vederbörande skola, såsom nu i allmänhet är för- hållandet, tillhöra en renägareförening. Kommittén förutsätter emellertid därjämte, att de områden, där rensköteln drives, skola indelas i lappby- områden och att de renskötande lapparna inom vart och ett av lappbyom- rådena skola utgöra en lappby och att denna skall kunna förklaras utgöra ett eller flera skadeersättningsdistrikt. Kommittén har dock icke angivit de särskilda uppgifter, som skola tillkomma dessa olika slag av rättssubjekt, i vidare mån än att renägareföreningens bildande avser underlättande av skadeersättnings utgörande. På vad sätt renägareföreningarna för detta ändamål skola verka är dock, på sätt lagrådet anmärkt, oklart likasom ock i vad förhållande de skola stå till skadeersättningsdistrikten, där sådana bildas. Då den av kommittén föreslagna anordningen med olika rättssubjekt, som åtminstone delvis komme att erhålla samma uppgifter, synes vara mindre lämplig, har i förevarande förslag skyldigheten att tillhöra en ren- ägareförening icke upptagits såsom villkor för rätten att efter tillstånd driva renskötsel. Skadestandsregleringarna synas för den nu ifrågavarande ren- sköteln lämpligen kunna i huvudsak ordnas på samma sätt som för ren- skötsel i allmänhet. Enligt förevarande förslag möter emellertid icke hinder för renägarna att för skadeersättnings utgörande bilda renägareföreningar.

58 §.

I denna paragraf hava sammanförts vissa särbestämmelser i fråga om renskötsel efter tillstånd, som i kommitténs förslag till lag om skogsren- skötsel upptagits under olika paragrafer. I den mån annorlunda icke stadgas i denna paragraf skola övriga i lagen meddelade bestämmelser i tillämpliga delar lända till efterrättelse vid ifrågavarande slag av renskötsel. Härav följer, att detta kommer att gälla även om bestämmelserna i 17 § (S. 13 § 1 mom.) om begagnande och omläggning av väg, som av ålder nyttjats, vilka i kommittéförslaget icke givits tillämplighet å sådan renskötsel, varom här är fråga. Det torde saknas anledning att härutinnan göra något undantag.

Föreskrifterna i lagen om indelning i lappbyar och bestämmande av betesområden skola åga tillämpning även med avseende å förevarande slag av renskötsel. Till lappby, varom här är fråga, hör i första hand lapp, som erhållit tillstånd att där driva renskötsel, ävensom sådan lapps

hustru, hemmavarande barn och lapska tjänare. Uppenbart är, att medlemskapet i byn upphör om tillståndet återkallas eller tiden för detsamma utgår. Såsom ovan nämnts har det icke ansetts lämpligt föreskriva att renägarna skola vara anslutna till en renägareförening. Med hänsyn härtill har det i stället ansetts böra stadgas, att samtliga renägare, vilka hava renar i vård hos lapp, som här avses, skola tillhöra dennes lappby. Härav följer, att de äga rätt att deltaga i lappbyns överläggningar och beslut, dock synes befogenhet härutinnan icke böra tillkomma skötesrenägaren i andra frågor än som röra hans rätt såsom renägare i byn. De särskilda rättigheter i fråga om skogsfång, som äro medgivna, tillkommer emellertid endast den lapp, som tillhör byn. — Stadgandet i sista punkten motsvarar S. 58 § 1 mom.

I punkten 2) behandlas det fall, att lapp visat försumlighet i renskötelsen eller ock att han eljest visat sig olämplig att utöva den medgivna rättigheten. Återkallande av rättigheten synes böra kunna ske vid mindre grad av försummelse än som förutsättes i 19 §. Den procedur, som stadgas i sistnämnda paragraf, synes ock i förevarande fall allt för omständlig, varför återkallelse bör kunna äga rum utan att däri föreskrivna former iakttagas. Dock bör det givetvis icke möta hinder för Konungens befallningshavande att, där så anses lämpligare, begagna sig av förfarandet enligt 19 §. — En återkallelse av koncessionen bör emellertid icke i och för sig medföra dess upphörande utan bör, såsom ock i både kommitténs och i det till lagrådet remitterade förslaget angives, Konungens befallningshavande kunna antaga annan lapp till innehavare av koncessionen i överensstämmelse med vad som föreslagits för det fall att koncessionsinnehavare blir stadigvarande förhindrad att begagna sig av densamma.

De i punkt 3) upptagna stadgandena motsvaras av föreskrifter i S. 25 § 1 mom. sista stycket samt 26 § 4 mom. I detta sammanhang må anmärkas, att bristande överensstämmelse synes råda mellan 3 och 4 mom. i S. 26 §, i det att i 3 mom. rätt till skogsfång icke tillerkännes skogslappar, som avses i 5 §, under det att däremot i 4 mom. förutsättes att sådan rätt tillkommer dessa lappar. Det torde vara avsett, att sistnämnda lappar skola vara berättigade till skogsfång i samma utsträckning som andra renskötande lappar, som uppehålla sig utom lappmarkerna, med skyldighet dock att erlägga betalning för allt virke, som tages å enskild och därmed likställd mark. I enlighet därmed hava bestämmelserna i förevarande punkt avfattats.

Någon rätt att fälla lavbevuxna träd har icke ansetts i något fall böra tillkomma lapp, som här avses.

Uti punkt 4) stadgas, att bestämmelserna om rätt till jakt och fiske ej äga tillämpning å lappar, som avses i 57 §. De av kommittén föreslagna bestämmelserna innehålla icke någon inskränkning härutinnan, men av ett uttalande i statsrådsprotokollet för den 30 maj 1924 framgår, att bestämmelserna icke avsetts hava tillämplighet å lappar, varom här är fråga. Detta synes böra komma till uttryck i lagtexten.

Bestämmelserna i punkt 5) motsvara S. 35 och 40 §§.

I punkt 6) hava upptagits föreskrifter, motsvarande undantagsbestämmelsen uti S. 46 § 1 mom. för här ifrågovarande trakter.

Punkt 7) innehåller bestämmelser om rätt att innehava och hålla skötesrenar samt motsvara stadgandet i S. 49 § 1 stycket samt undantagsbestämmelsen i 50 § 1 stycket. Bestämmelserna i S. 49 § 2 stycket hava i överensstämmelse med vad som ovan anförts under 57 § om renägareförening här uteslutits. — Jämväl bestämmelserna i S. 49 § sista stycket hava ansetts kunna uteslutas. Den renskötande lappen och skötesrenägaren äga enligt förslaget att inom de gränser, som av Konungens befallningshavande be-

stämts, avtala om villkoren för vården av renarna. Vid sådant förhållande och då det här gäller ett så ringa antal som 20 renar för hushåll synes det onödigt att i lagen stadga någon särskild tidsfrist, inom vilken skötesrenarna skola bortskaffas vid ägarens död eller vid flyttning. Jämväl övriga bestämmelser i förevarande stycke synas kunna undvaras, då Konungens befallningshavande i allt fall har möjlighet att reglera förhållandena i det fall att renägaren flyttar eller avlider. — I de båda sista styckena av punkten hava upptagits bestämmelser till motsvarighet av vad som stadgas uti 53 och 54 §§ av förevarande förslag.

Bestämmelserna i punkt 8 motsvara S. 53 § 1 mom. 2 stycket.

Straffbestämmelser.

59 §.

Denna paragraf motsvarar F. 59 § och S. 60 §. I de tidigare förslagen äro samtliga straffbestämmelser sammanförda under en paragraf, under det att i gällande lag dylika bestämmelser äro meddelade i samband med de stadganden, vilkas överträdande beläggas med straff. Ehuru gällande lags anordning i vissa fall synes vara att föredraga, har dock förslagens uppställning i förevarande avseende ansetts böra bibehållas. I sak föreligger skiljaktighet från nämnda paragrafer därutinnan, att de av kommittén föreslagna straffbestämmelserna i F. 59 § 1 mom. b) och h) och motsvarande stadganden i S. 60 § fått utgå. Föreskrifter rörande lapparnas flyttning och renarnas bevakning äro liksom för närvarande avsedda att intagas i byordning; och synes därför överträdelse av desamma såsom varande förseelse mot byordningen böra därstädes, såsom ock skett i de nu gällande byordningarna, beläggas med straff. Vad beträffar av ordningsman givna föreskrifter synes det icke lämpligt eller tillrådligt att förse dem med särskilt straffskydd. Av honom föreskriven åtgärd synes ej böra försees med sådant skydd i annan mån än som eljest följer av bestämmelserna i lag eller byordning.

I övrigt hava de av kommittén föreslagna stadgandena i formellt hänseende i vissa delar undergått jämkningar.

Uti F. 60 § och S. 61 § har i 1 mom. stadgats, att om lapps husfolk eller tjänare tagit mera bränsle eller virke, än som erfordras för täckande av lappens eget behov, eller tagit bränsle eller virke i annan ordning än lagen föreskriver, jämväl husbonden skulle vara härför ansvarig liksom vore förseelsen begången av honom själv, där ej omständigheterna gjorde sannolikt, att förseelsen ägt rum utan hans vetskap och vilja. Denna bestämmelse är tydligen hämtad från konventionen med Norge, med vilken den dock icke är fullt överensstämmande. Då det icke synes lämpligt eller nödigt att i denna lag utsträcka husbondes ansvar för tjänares åtgärder utöver vad som följer av allmänna straffbarhetsgrunder, har bestämmelsen här uteslutits. — Uti andra momentet av paragraferna F. 60 och S. 61 har kommittén infört stadgande därom att delaktighet i en förseelse skall vara straffbar enligt samma grunder som gälla enligt allmänna strafflagen. Då emellertid detta torde vara förhållandet även utan uttryckligt stadgande härom samt förekomsten av ett sådant möjligen kunde giva anledning till att övriga bestämmelser i strafflagen t. ex. om preskription, ansåges ej tillämpliga, har stadgandet ansetts böra uteslutas.

60 §.

Denna paragraf motsvarar F. 66 § och S. 67 §. Nämnda paragrafer avse enligt motiven samma fall som 42 § av gällande lag eller att någon i andra fall än som behandlas i renbeteslagen håller renar. Under stadgandet synes

jämväl komma det fall, som behandlas i 36 § sista stycket av gällande lag. Då bestämmelserna avse att reglera påföljden för sådan renägare, därest han för renarna på bete å mark, varöver han ej förfogar, har paragrafen upptagits under avdelningen om straffbestämmelser.

Om åtal, besvär och verkställighet.

61 §.

Denna paragraf, som motsvarar 41 § i gällande lag, återgiver utan ändring i sak innehållet uti F. 61 § och S. 62 §; dock har, såsom förut anmärkts, bestämmelsen att skadestånd för ren, som skadats eller dödats, skall tillfalla lappby, då renen är omärkt eller målsäganden är okänd, ansetts hava sin rätta plats i 47 §.

62—64 §§.

Dessa paragrafer äro i huvudsak överensstämmande med motsvarande paragrafer i kommittéförlagen (se F. 62, 64, 65 §§ och S. 63, 65, 66 §§).

Övergångsbestämmelser.

65 §.

Dessa bestämmelser motsvara 1 och 2 §§, 4 § 1 stycket samt 6 § uti det i remitterade förslaget intagna förslaget till promulgationslag. Övriga däri förekommande bestämmelser hava med hänsyn till de ändringar, som genom förevarande förslag vidtagits, såsom obehöfliga uteslutits. Med hänsyn härtill hava övergångsbestämmelserna ansetts kunna sammanföras under en paragraf i själva lagen.

Förslag till lag om renmärken.

Förslaget till lag om renmärken är utom i nedan angivna hänseenden överensstämmande med det av kommittén avgivna förslaget, i vilket bestämmelserna i gällande lag om renmärken av den 1 juli 1898 upptagits i huvudsak oförändrade.

2 §.

Till denna paragraf har ansetts böra fogas visst tillägg i fråga om renar, som med särskilt tillstånd föras på bete nedom lappmarksgränsen i Norrbottens län. Fastställelse av renmarke å dylika renar synes böra sökas vid häradsrätten i den ort, där renarna föras på bete; och bör över ansökningen höras, förutom ordningsmannen i den lappby, till vilken renägaren hör, jämväl andra renägare i orten. Motsvarighet till dessa bestämmelser finnas uti 15 § av gällande lag.

4 §.

Kommittén har försett denna paragraf med tillägg i syfte att undanröja tvekan, som på vissa håll lärer hava yppat sig, huruvida man och hustru såsom var för sig renägare vore befogade att även innehava var sitt renmarke. Då gällande bestämmelser i denna del icke giva fog för annan tolkning än att rättighet härutinnan tillkommer båda makarna, har tillägget ansetts obehövt och därför uteslutits.

6 §.

Med avseende å denna paragraf har icke vidtagits annan ändring i förhållande till kommitténs förslag än att, på sätt även skett i andra fall, ordet lappbyområde ersatts med det i gällande lag förekommande uttrycket lappby.

10 §.

Denna paragraf är lika lydande med kommittéförslaget, dock har det beträffande första stycket ansetts lämpligt att återgå till formuleringen i gällande lag.

12 §.

Kommittén har i visst hänseende ansett sig böra förtydliga 2 mom. i förevarande paragraf. Då emellertid stadgandet härigenom synes hava erhållit i viss mån annan innebörd än i gällande lag, vartill skäl ej torde föreligga, har den däri förekommande avfattningen bibehållits. — I överensstämmelse med förslaget till ny renbeteslag har ordet fjälltillsyningsman ersatts med lapptillsyningsman.

13 §.

Kommittén har föreslagit särskilt stadgande därom att lappfogden skall äga föra talan om överträdelse av renmärkeslagen. Då det icke ansetts

behöfligt att i renbeteslagen införa stadgande om lappfogdes åtalsrätt, synes dylikt stadgande kunna uteslutas jämväl i förevarande lag. Befogenhet härutinnan torde, såsom ock för närvarande sker, böra meddelas lappfogden i hans instruktion.

Kommittén har jämväl avgivit förslag till kungörelse om renmärkesförtecknings förande och vad i sammanhang därmed skall iakttagas. I avseende å berörda förslag har någon anledning till erinran icke förekommit.

**Förslag till lag om ändring av vissa delar av lagen den
20 juni 1919 (nr 445) innefattande bestämmelser
i anledning av konventionen den 5 februari
1919 mellan Sverige och Norge angående
flyttlapparnas rätt till renbetning.**

Lagen den 6 juni 1925 (nr 181) angående minskning i vissa fall av renantalet inom lappby innehåller bestämmelser, som dels avse inre svenska förhållanden (1 §) och dels hänföra sig till den år 1919 ingångna konventionen mellan Sverige och Norge (2 §). Ett sammanförande av dessa bestämmelser i en fristående lag i stället för deras upptagande i gällande lagar om lapparnas renbetning ansågs vid granskningen inom lagrådet vara i och för sig mindre tillfredsställande men kunde dock av lagrådet godtagas med hänsyn till att lagen vore att betrakta såsom ett provisorium. De bestämmelser i 1925 års lag, som stå i samband med konventionen, röra renantalet inom de fyra nordligaste lappbyarna Könkämä, Lainiovuoma, Sarivuoma och Talma, vilka för sitt sommarbete äro hänvisade till Norge, dit de dock icke äga inkomma med större antal renar än 39 000.

Uti 46 § i förslaget till lag om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige hava med vissa ändringar upptagits bestämmelserna i 1 § av 1925 års lag. Bestämmelserna i 2 § av sistnämnda lag synas hava sin rätta plats i lagen den 20 juni 1919 innefattande bestämmelser i anledning av konventionen. Till undvikande av ändring i paragrafföljden har den nuvarande 45 § i 1919 års lag fogats såsom ett sista stycke till 43 §, varigenom de nya bestämmelserna kunnat upptagas såsom 45 §.

Första stycket av den föreslagna nya 45 § motsvarar 2 § i 1925 års lag. I förhållande till denna hava emellertid vidtagits ändringar i såväl sakligt som formellt hänseende. Härom må anföras följande.

Uti underdånig skrivelse av den 27 november 1926 har Konungens befallningshavande i Jämtlands län gjort framställning om sådant tillägg till 2 § i 1925 års lag, att de i nämnda lag medgivna tvångsåtgärderna jämväl skulle få komma till användning, när det i andra fall än i paragrafen för närvarande vore medgivet för genomförande av konventionen funnes nödvändigt att minska renantalet inom lappby. Framställningen hade föranletts av vissa i densamma närmare omförmälda, från ordningssynpunkt otillfredsställande förhållanden inom Idre lappby. Härom anføres i framställningen bland annat: Genom konventionen med Norge hade lapparna i Jämtlands län med ett undantag förlorat rätt att föra sina renar på bete å norskt område. På grund av bristen på naturliga gränser å långa sträckor efter riksgränsen hade bestämmelserna i konventionen försakat betydande svårigheter, framför allt i södra delarna av Jämtlands län och i all synnerhet inom den i Kopparbergs län belägna Idre lappbys område. Beloppen av betesavgifter på grund av Idre renarnas intrång i Norge under tiden 31 maj 1924—26 oktober 1926 uppginge till 6 594 kronor 25 öre i norskt mynt. Renstammen inom Idreområdet hade dock icke ökat sedan konventionen trätt i kraft. De svårigheter, som föranleddes av konventionen, hade visat sig så gott som omedelbart efter dess ikraftträdande och föranlett, att samtliga renägare inom Idre lappby den 30 december 1922 av Konungens befallningshavande erhållit tillstånd att överflytta till andra lappbyar inom länet, bland dem de två största renägarna till Tossåsens lappby. Den sålunda bestämda flyttningen hade, såvitt anginge sistnämnda två lappar, icke verkställts förr än våren

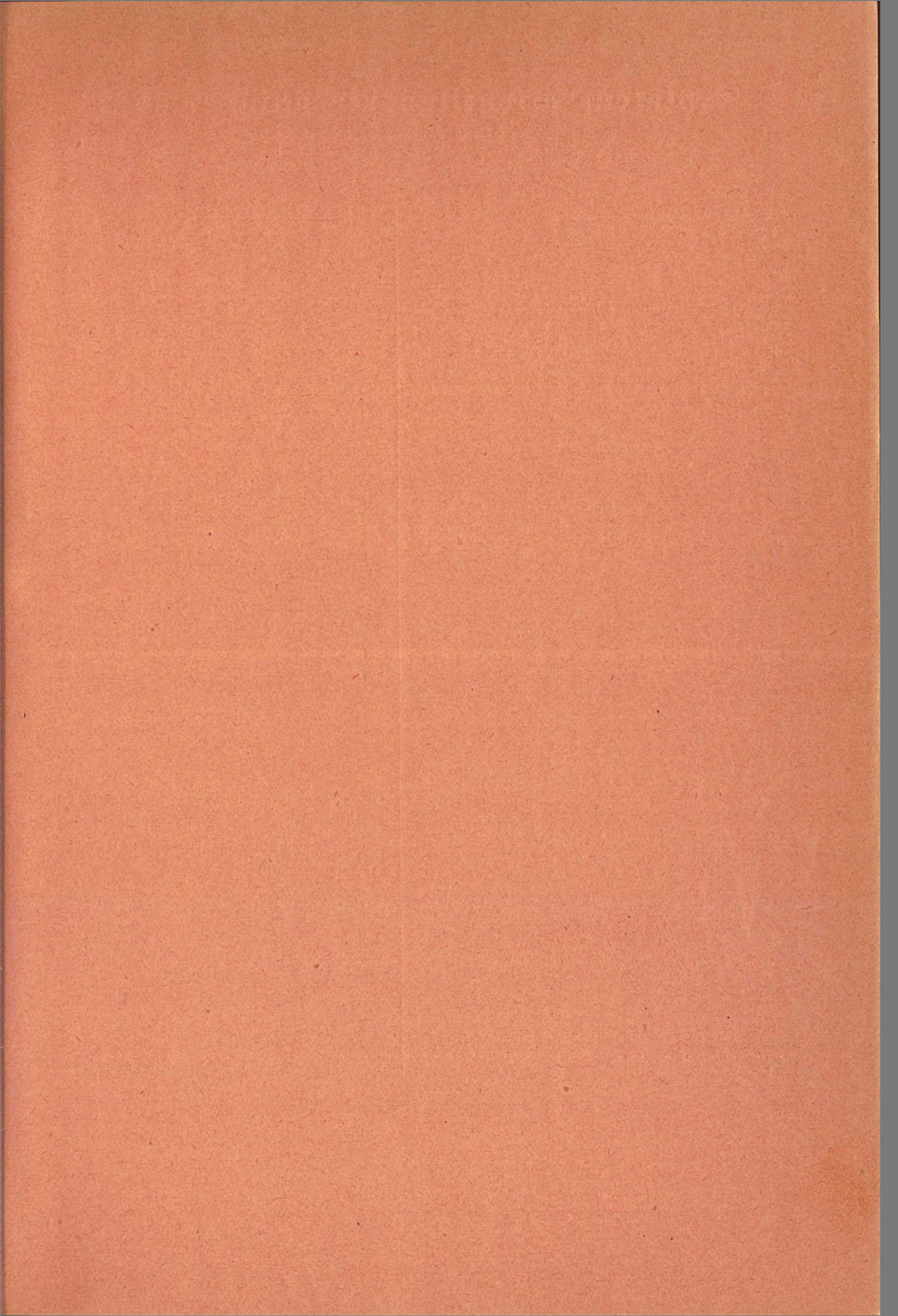
1925, men därvid hade lapparna — i strid mot förut lämnad utfästelse — underlåtit att slakta sina äldre renar. Följden därav hade, såsom man också på förhand antagit, blivit, att dessa renar vid sommarens början i stort antal dragit sig söderut till de gamla betesmarkerna i Idre, varifrån de strövat in i Norge, när väderleken inbjudit därtill. Under vintern 1925—1926 hade renarna återförts till Tossåsens lappbys område, men samma förhållande hade upprepats våren 1926. En del av renhjorden hade kunnat kvarhållas på området; återstoden, huvudsakligen de äldre djuren, hade återvänt till Idre och Norge. Försök hade gjorts att åstadkomma en mera energisk bevakning av renarna, men dessa hade icke lett till önskat resultat. Uti en framställningen bifogad skrivelse från lappfogden yttrade denne, att det för att få ett slut på invasionerna icke finnes annan effektiv åtgärd att tillgripa än nedslaktning. En sådan måste emellertid, om den skulle hava avsedd verkan, omfatta samtliga de äldre djur, som hade inrotad vana att gå till betena i Idre och Norge. Vid upprepade tillfällen hade renägarna i byn utlovat, att slaktning skulle företagas, men dessa löften hade regelbundet brutits. Under sådana förhållanden vore det nödvändigt, att tvångsnedslaktning finge tillgripas, men gällande lagbestämmelser gäve icke rätt härtill i fall sådant som det föreliggande.

Konungens befallningshavande i Västerbottens län har i infortrat utlåtande förklarar sig icke hava något att erinra mot den föreslagna lagstiftningen, och Konungens befallningshavande i Norrbottens län har jämväl lämnat framställningen utan erinran.

Med hänsyn till vad sålunda förekommit och då liknande situationer kunna tänkas uppkomma jämväl i framtiden samt det givetvis bör anses ofrånkomligt att myndigheterna utrustas med maktmedel för att konventionens föreskrifter må hållas i helgd, har åt stadgandet givits sådan avfattning, att tvångsåtgärder må kunna tillgripas, därest med hänsyn till de i konventionen meddelade bestämmelser det befinnes nödigt, att renantalet inom någon eller några lappbyar minskas.

Enligt 7 § i konventionen skall minst vart tredje år räkning av alla renar ske inom de områden, som upptagas av de nuvarande lappbyarna Könkämä, Lainiovuoma, Sariovuoma och Talma. Då det i 37 § av gällande renbeteslag förekommande stadgandet om renräkning i Norrbottens län minst vart tredje år icke upptagits i förslaget till ny renbeteslag, måste, därest detta upphöjes till lag, konventionens föreskrift i denna del täckas genom särskild lagbestämmelse, och denna har ansetts böra hava sin plats i förevarande paragrafs andra stycke. I sammanhang härmed har vidtagits en mindre jämkning i 8 § av redaktionell art.

Den nya 45 § har försetts med särskild rubrik.

Statens offentliga utredningar 1927

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Yttranden i anledning av processkommissionens betänkande ang. rättegångsväsendets ombildning. [15]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Utredning med förslag till ändrade bestämmelser rörande allmänna handlingars offentlighet. [2]

1926 års pensionsutredning. Betänkande med förslag till ny civil pensionslag m. m. [8]

Betänkande med förslag till kungörelse ang. anställande av kommissionärer hos statsdepartement och vissa ämbetsverk m. fl. myndigheter. [21]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Betänkande med förslag till förordning med tulltaxa. [20]

Promemior rörande vissa beskattningsfrågor. [23]

Tabeller rörande taxeringen av jordbruksfastighet år 1922 i rikets landskommuner. [24]

Politi.

Förslag till åtgärder gentemot missbruk av alkoholhaltiga apoteksvaror m. m. [16]

Sinnesslövdärsakkunniges betänkande. 2. Betänkande med förslag rörande ordnandet av vården av vuxna vanartade sinnesslöa (asociala imbecilla). [18]

Utlåtande ang. tillverkning av alkoholsvaga extraktrika maltdrycker. [19]

Socialpolitik.

Utredningar till belysande av arbetsfredsfrågan. [4]

Allmänna principer för en ny gruvlagstiftning. [14]

Hälso- och sjukvård.

Betänkande med förslag till lag om vissa av landsting eller kommuner drivna sjukhus m. m. [3]

Betänkande med förslag till lag om sinnessjuka och om undersökning angående sinnesbeskaffenhet m. m. [10]

Allmänt näringsväsen.

Förslag ang. de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige m. m. [25]

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Betänkande med förslag ang. den statsunderstödda egna-hemsverksamheten. [12]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande ang. åtgärder för tryggande av skogsvårdsstyrelsernas ekonomi m. m. [1]

Industri.

Hussvampen och konservering av trä mot röta. [9]

Handel och sjöfart.

Betänkande ang. sjöfartsavgifter. [7]

Kommunikationsväsen.

Järnvägs- och automobiltrafikkonferensen i Stockholm den 23—25 maj 1927. [17]

Bank-, kredit- och penningväsen.

1924 års bankkommittés betänkande. [11]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande och förslag rörande den andliga vården vid armén. [5]

Supplement nr 3 till Sverges familjenamn 1920. [6]

Betänkande med förslag ang. vidgad rätt till utträde ur svenska kyrkan. [13]

Utredning ang. disposition av skogsavkastningen vid boställen anslagna till klockare och lärare vid de allmänna läroverken. [22]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.